

Popiežius

- Popiežius Pranciškus
BROLYBĖ – TAIKOS PAMATAS IR KELIAS Į TAIKĄ
Žinia 47-osios Pasaulinės taikos dienos proga 2
- TIKĖJIMAS IR MEILĖ: „MES TURIME GULDYTI GYVYBĘ UŽ BROLIUS“ (1 Jn 3, 16)
Žinia 22-osios Pasaulinės ligonių dienos proga 7

Lietuvos Vyskupų Konferencija

- KREIPIMASIS DĖL AZARTINIŲ LOŠIMŲ ĮSTATYMO REDAKCIJOS 8

Ganytojo žodis

- Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
KALBA PO LAISVĖS PREMIJOS ĮTEIKIMO LAISVĖS GYNĖJŲ DIENOS
MINĖJIME SEIME 9

Homilijos

- BAŽNYČIA IR PASAULIS / 5 eilinis sekmadienis (A) 10
KELIAS Į LAISVĘ / 6 eilinis sekmadienis (A) 11
KOPIMAS Į KALNĄ / 7 eilinis sekmadienis (A) 12
PADANGIŲ SPARNUOČIAI IR LAUKO LELIJOS / 8 eilinis sekmadienis (A) 13

Bažnyčios dokumentai

- Šventojo Tėvo Pranciškaus apaštališkasis paraginimas
EVANGELII GAUDIUM
Vyskupams, kunigams ir diakonams, pašvęstiesiems asmenims ir
pasauliečiams apie Evangelijos skelbimą šiandieniam pasaulyje (*Tęsinys*) 14

Bažnyčia Lietuvoje

- Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimai 37
Kauno arkivyskupijos kunigų konferencijos 38
Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas 40
Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas 41
Šeimų šventė 41

Popiežius Pranciškus

Brolybė – taikos pamatas ir kelias į taiką

*Žinia 47-osios Pasaulinės taikos dienos proga
(2014 m. sausio 1 d.)*

1. Šioje mano pirmojoje Žinioje Pasaulinės taikos dienos proga visiems, kiekvienam asmeniui ir tautoms, norėčiau palinkėti džiaugsmo bei vilties kupino gyvenimo. Juk kiekvienas žmogus širdyje puoselėja pilnatviško gyvenimo troškimą, nuo kurio neatsiejamas ir nenumaldomas brolybės poreikis, kreipiantis į bendrystę su kitais, kuriuos laikome ne priešais ar konkurentais, bet svetingai priimtinais bei apkabintinais broliais ir seserimis.

Iš tiesų brolybė yra esminis žmogaus, santykiu grįstos būtybės, matmuo. Gyvas to santykiškumo suvokimas verčia kiekvieną asmenį laikyti tikra seserimi arba tikru broliu bei traktuoti jį kaip tokį. Be tokio suvokimo neįmanoma statydinti teisingos visuomenės ir tvirtos, tvarios taikos. Sykiu būtina priminti, kad brolybės paprastai pradedama mokytis šeimoje, visiems jos nariams, pirmiausia tėvui ir motinai, atliekant savo atsakingus bei vienas kitą papildančius vaidmenis. Šeima yra bet kokios brolybės šaltinis ir todėl drauge taikos pamatas bei pirmutinis kelias jos link, nes ji pašaukta savo meile užkrėsti pasaulį.

Šiandiniame pasaulyje nuolat gausėjantys tarpusavio ryšiai bei besiplečianti komunikacija padeda geriau suvokti žemės tautų vienybę bei tai, kad jos dalijasi bendru likimu. Istorijos dinamikoje ir etninių grupių, visuomenių bei kultūrų įvairovėje regime pasėtą pašaukimą sukurti bendruomenę, sudarytą iš vienas kitą priimančių ir vienas kitu besirūpinančių brolių. Tačiau šis pašaukimas iki šandien dažnai sulaukia prieštarų ir yra neigiamas pasaulyje, paženklintame „abejingumo globalizacijos“, skatinančios mus pamažu „priprasti“ prie kitų kančios bei užsisklęsti savyje.

Daugelyje pasaulio kraštų, regis, ir toliau be perstojo grėsmingai pažeidinėjamos pagrindinės žmogaus teisės, pirmiausia teisė į gyvybę ir religijos laisvę. Nerimą keliantis to pavyzdys – tragiškas prekybos žmonėmis reiškinys, kai skrupulų neturintys žmonės sunkia naudą iš kitų gyvenimo ir nevilties. Greta atvirų ginkluotų konfliktų esama ne tokių regimų, bet ne mažiau žiaurių karų finansų bei ekonomikos srityse, irgi griauinančių žmonių gyvenimą, šeimas bei verslus.

Pasak popiežiaus Benedikto XVI, globalizacija padaroma kaimynais, bet ne broliais (1). Be to, gausybė nelygybės, skurdo ir neteisingumo situacijų rodo didelį ne

tik brolybės, bet ir solidarumo kultūros stygių. Naujosios ideologijos, išsiskiriančios paplitusiu individualizmu, egocentrizmu ir materialistiniu vartotojiškumu, silpnina socialinius saitus, skatindamos „atmetimo“ mąstyseną, kurstančią niekinti ir likimo valiai palikti silpniausiuosius, tuos, kurie laikomi „beverčiais“. Šitaip žmonių bendras gyvenimas darosi vis panašesnis į pragmatinį bei savanaudišką *do ut des* („duodu, kad duotum“).

Sykiu akivaizdu, jog dabartinės etinės sistemos negeba kurti autentiškų brolybės saitų, nes brolybė negali egzistuoti kaip tikroju pagrindu nesiremama vienu bendru tėvu (2). Tikroji žmonių brolybė suponuoja transcendentinę tėvystę bei jos reikalauja. Pripažįstant tokią tėvystę, žmonių brolybė tvirtėja – kiekvienas tampa kitais besirūpinančiu „artimu“.

„Kurgi tavo brolis?“ (Pr 4, 9)

2. Norint geriau suprasti žmogaus pašaukimą į brolybę, tinkamiau suvokti kliūtis, trukdančias jį įgyvendinti, ir surasti jų įveikimo būdų, esmingai svarbu vadovautis Dievo planu, puikiai išdėstytu Šventajame Rašte.

Pasak pasakojimo apie sukūrimą, visi žmonės kilę iš bendrų tėvų, iš Adomo ir Ievos, iš poros, kurią Dievas sukūrė pagal savo paveikslą ir panašumą (plg. *Pr 1, 26*). Iš jų ryšio gimė Kainas ir Abelis. Pasakojimu apie pirmąją šeimą pavaizduotas visuomenės atsiradimas, santykių tarp žmonių ir tautų raida.

Abelis yra piemu, Kainas – žemdirbys. Jų gilioji tapatybė ir, vadinasi, pašaukimas yra, nepaisant veiklos bei kultūros, santykio su Dievu bei kūriniu skirtingumo, *būti broliais*. Tačiau Kainas, nužudydamas Abelį, tragiškai paliudija radikalų nusigręžimą nuo to pašaukimo. Jų istorija (plg. *Pr 4, 1–16*) iškelia sunkią užduotį, kuriai pašaukti visi žmonės, – būtent sutartinai gyventi ir vienas kitu rūpintis. Kainas neįstengia susitaikyti su tuo, kad Dievas pirmenybę teikia Abeliui, aukojančiam Dievui tai, kas jo kaimenėje geriausia, – „Viešpats maloniai pažvelgė į Abelį ir jo atnašą, bet į Kainą ir jo atnašą nepažvelgė“ (*Pr 4, 4–5*) – ir iš pavydo Abelį nužudo. Taip jis atsisako laikyti jį broliu, puoselėti teigiamą santykį su juo ir gyventi Dievo akivaizdoje prisimant atsakomybę rūpintis kitais bei juos globoti. Į klausimą: „Kurgi tavo brolis?“, kuriuo Dievas reikalauja Kaino atsiskaityti už tai, ką padarė, pastarasis atsako: „Nežinau! Argi aš esu savo brolio sargas!“ (*Pr 4, 9*). Toliau Pradžios knygoje sakoma: „Tada Kainas paliko Viešpaties artumą“ (*Pr 4, 16*).

Derėtų paklausti, kokie gilieji motyvai paskatino Kainą nuvertinti brolybės ir per tai abipusiškumo bei bendrystės saitą, jungusį jį su jo broliu Abeliu. Pats Dievas

įspėja Kainą ir prikiša jam polinkį į blogį: „prie durų iš pasalų tykoja nuodėmė“ (Pr 4, 7). Vis dėlto Kainas atsisako priešintis blogiui ir nusprendžia pakilti „prieš savo brolių“ (Pr 4, 8), paniekindamas Dievo planą. Taip jis sutrypia savo pirminį pašaukimą būti Dievo vaiku ir gyventi kaip brolis.

Pasakojimu apie Kainą ir Abelį mokoma, kad žmonijai įdiegtas pašaukimas broliautis, tačiau jai būdinga ir dramatiška galimybė tą pašaukimą išduoti. Šitai liudija kasdienis egoizmas, gausybės karų bei neteisybių pagrindas: daugybė žmonių miršta nuo rankos brolių ar seserų, negebančių laikyti save tokiais, t. y. abipusiškumui, bendrystei ir dovanojimuisi sukurtomis būtybėmis.

„O jūs visi esate broliai“ (Mt 23, 8)

3. Savaiame kyla klausimas: ar šio pasaulio vyrai ir moterys kada nors visiškai atitiks šį Dievo jiems įdiegtą brolybės lūkestį? Ar jiems kada nors savo išgalėmis pavyks įveikti abejingumą, egoizmą bei neapykantą ir priimti teisėtus skirtumus, būdingus broliams ir seserims?

Viešpaties Jėzaus atsakymą, parafrazuodami jo žodžius, galėtume apibendrinti taip: kadangi yra vienas vienintelis Tėvas – Dievas, jūs visi esate broliai (plg. Mt 23, 8–9). Brolybės šaknys glūdi Dievo tėvystėje. Tai ne kokia nors bendra, miglota ir istoriškai neveiksminga tėvystė, bet asmeninė, kryptinga ir nepaprastai konkreiti Dievo meilė kiekvienam žmogui (plg. Mt 6, 25–30). Taigi, tėvystė, veiksmingai gimdanti brolybę, nes Dievo meilė, jei yra priimama, tampa galingiausia gyvenimą ir santykius su kitu keičianti jėga ir žmones atveria veikliam solidarumui bei dalijimuisi.

Brolybė pirmiausia atkurama Jėzuje Kristuje ir per jo mirtį bei prisikėlimą naujam gyvenimui. Kryžius yra galutinė brolybės, kurios žmonės vieni neįstengia sukurti, *įsteigimo* „vieta“. Jėzus Kristus, prisidėjęs žmogaus prigimtį, kad ją atpirktų, per savo meilę Tėvui iki mirties, iki kryžiaus mirties (plg. Fil 2, 8) bei prisikėlimą padarė mus *naująja žmonija*, visiškai vieninga su Dievo valia ir jo planu, apimančiu ir tobulą pašaukimo į brolybę įgyvendinimą.

Pirmenybę visų kitų dalykų atžvilgiu teikdamas Tėvui, Jėzus tęsia Tėvo pirmąjį planą. Tačiau savo atsidavimu iki mirties iš meilės Tėvui Kristus tampa *nauju ir galutiniu pradu* mūsų visų, pašauktų atpažinti Jame vienas kitą kaip brolius, nes visi esame to paties Tėvo vaikai. Jis yra pati Sandora, asmeninė žmogaus sutaukinimo su Dievu ir brolių vieno su kitu erdvė. Jėzaus mirtimi ant kryžiaus taip pat įveikiama *atskirtis* tarp tautų, tarp Sandoros tautos ir pagonių tautos, gyvenusios be vilties,

nes iki to meto ji nebuvo įtraukta į su pažadu susijusias sutartis. Laiške efeziečiams sakoma, kad Jėzus Kristus yra tas, kuriame vieni su kitais sutaukinami visi žmonės. Jis yra taika, nes abi tautos suvienijo į vieną vienintelę, sugriaudamas jas skyrusią sieną, būtent priešišumą. Jis savyje sukūrė vieną tautą, vieną naują žmogų, vieną naują žmoniją (plg. 2, 14–16).

Kas priima Kristaus gyvenimą ir Kristuje gyvena, tas pripažįsta Dievą Tėvu ir dovanoja jam save visą, nes jį myli labiau už viską. Sutaikintasis žmogus Dievą laiko visų Tėvu ir todėl jaučia paskatą gyventi visiems atvira brolybe. Kristuje jis gali kitą priimti, mylėti kaip Dievo sūnų ar dukterį, kaip brolių ar seserį ir nelaikyti jo prashalaičiu, varžovu ar net priešiu. Dievo šeimoje, kurioje visi yra vieno Tėvo vaikai ir, būdami įskiepyti į Kristų, *sūnūs Sūnuje*, nėra „išmestinių gyvybių“. Visi mėgaujasi lygiu ir neliečiamu kilnumu. Visi yra mylimi Dievo, visi yra atpirkti Kristaus, už kiekvieną mirusio ant kryžiaus ir prisikėlusio, krauju. Štai kodėl nevalia likti abejingam brolių ir seserų likimui.

Brolybė – taikos pamatas ir kelias į taiką

4. Turint tai prieš akis, nesunku suvokti, kad brolybė yra taikos *pamatas* ir *kelias* į taiką. Šiuo atžvilgiu labai naudingos mano pirmtakų socialinės enciklikos. Pakanka atkreipti dėmesį į taikos apibrėžimus popiežiaus Pauliaus VI enciklikoje *Populorum progressio* ar popiežiaus Jono Pauliaus II enciklikoje *Sollicitudo rei socialis*. Iš pirmosios sužinome, kad naujasis taikos vardas yra vientisas tautų vystymasis (3), iš antrosios – kad taika yra *opus solidaritatis* (4).

Paulius VI tvirtina, kad brolybės dvasia susitikti turi ne tik individai, bet ir tautos. Jis teigia: „Statydamasi bendrą žmonijos ateitį, turime bendradarbiauti kupini šio tarpusavio supratimo, šios draugystės, šios šventosios bendrystės“ (5). Ši užduotis pirmiausia tenka labiausiai privilegijuotiesiems. Jų pareiga šaknijasi žmogiškojoje bei antgamtinėje brolybėje ir reiškiasi trejopai: kaip solidarumo pareiga, reikalaujanti, kad turtingosios tautos padėtų mažiau pažengusioms į priekį; kaip socialinio teisingumo pareiga, reikalaujanti pertvarkyti netikusius santykius tarp stiprių ir silpnų tautų, kad jie būtų teisingesni; kaip visuotinės artimo meilės pareiga, apimanti žmoniškesnio pasaulio visiems skatinimą – pasaulio, kuriame visi turėtų ką nors duoti ir gauti, kai vienu pažanga nekliudo kitų plėtrai (6).

Laikant taiką *opus solidaritatis*, sykiu neįmanoma neigti, kad brolybė yra jos pagrindinis pamatas. Taika, pasak Jono Pauliaus II, yra nedalomasis gėris. Arba visų, arba niekieno. Jį kaip geresnę gyvenimo kokybę ir kaip žmo-

niškesnį vystymąsi galima tikrai pasiekti bei juo mėgautis tik tada, kai pažadinamas „visų tvirtas ir atkaklus nusistatymas įsipareigoti bendrajam gėriui“ (7). Tai taip pat reiškia nesivadovauti „pelno troškimu“ ir „valdžios alkiu“, bet būti pasirengusiam, užuot kitą išnaudojus, „netekti savęs kito labui“, užuot jį „engus trokštant naudodaus sau“, jam „tarnauti“, laikyti „kitą“ – asmenį, tautą ar naciją – ne priemone, kurios gebėjimu dirbti bei fizine jėga galima pigiai pasinaudoti, o paskui ją palikti likimo valiai, bet „panašiu“ į mus, „pagalbininku“ (8).

Krikščioniškasis solidarumas suponuoja, kad artimas mylimas ne vien kaip „žmogus su savo teisėmis ir visuotine lygybe visų atžvilgiu“, bet ir kaip „gyvas Dievo Tėvo *paveikslas*, atpirktas Kristaus krauju ir nuolat veikiamas Šventosios Dvasios“ (9), kaip kitas *brolis*. Popiežius Jonas Paulius II tęsia: „Tada visuotinės Dievo tėvytės, visų žmonių brolybės Kristuje, kaip *sūnų Sūnuje*, Šventosios Dvasios buvimo ir gaivinančio jos veikimo supratimas bus *naujas kriterijus* pasauliui aiškinti“ (10), kad jį pakeistume.

Brolybė – prielaida skurdui nugalėti

5. Enciklikoje *Caritas in veritate* mano pirmtakas pasauliui priminė, kad *broliškos dvasios* tarp tautų ir tarp žmonių stygius yra svarbi skurdo priežastis (11). Daugelyje visuomenių išgyvename didelį *santykių skurdą*, kylantį iš tvirtų šeimų ir bendruomenės saitų stygiaus. Rūpestį kelia visokiausio pobūdžio nepritekliaus, nušalinimo, vienatvės ir įvairių pataloginės priklausomybės formų gausėjimas. Įveikti tokį skurdą galima tik šeimoje bei bendruomenėje iš naujo atradus ir vėl ėmus branginti *broliškus* santykius, kai dalijamasi žmonių gyvenimą lydinčiais džiaugsmiais ir kančiomis, sunkumais ir sėkmėmis.

Negana to, regėdami *absoliutaus skurdo* mažėjimą, negalime nepažinti, kad labai gausėja *santykinių skurdo*, t. y. nelygybės tarp žmonių ir grupių, gyvenančių tam tikroje srityje ar tam tikroje istorinėje kultūrinėje aplinkoje. Šiuo atžvilgiu *brolybės principui* skatinti būtina imtis veiksmingų politinių priemonių, galinčių laiduoti žmonėms, kurie yra lygūs savo kilnumu bei pagrindinėmis teisėmis, kapitalo, paslaugų, išsilavinimo, sveikatos apsaugos ir technologijų prieinamumą, kad kiekvienas turėtų galimybę išreikšti bei įgyvendinti savo gyvenimo projektą ir visapusiškai vystytis kaip asmuo.

Taip pat būtinos ir politinės priemonės, leidžiančios sumažinti pernelyg didelę pajamų nelygybę. Mums nevalia užmiršti Bažnyčios mokymo apie vadinamąją *socialinę hipoteką*. Juo remiantis, pasak šventojo Tomo Akviniečio, leidžiama ir net būtina, kad „žmogus disponuotų gėrybėmis kaip savo nuosavybe“ (12), tačiau traktuotų jas „ne

tik kaip asmenines, bet ir kaip bendrąsias ta prasme, kad jos būtų naudingos ne jam vienam, bet ir kitiems“ (13).

Galiausiai yra dar vienas būdas skatinti broliškumą ir per tai nugalėti skurdą. Tas būdas turėtų būti visų kitų pagrindas. Tai neprisirišimas prie gėrybių, būdingas tiems, kurie renkasi santūrią ir paprastą gyvenseną, dalijasi savo turtu ir dėl to gali patirti brolišką bendrystę su kitais. Esmingai svarbu sekti Jėzumi Kristumi ir tikrai būti krikščioniu. Tai galioja ne tik pašvęstiesiems asmenims, duodantiems neturto įžadą, bet ir gausybei atsakingų šeimų bei piliečių, tvirtai tikinčių, kad broliškasis santykis su artimu yra vertingiausia gėrybė.

Iš naujo atrasti brolybę ekonomikoje

6. Rimtos šiuolaikinės finansinės ir ekonominės krizės – kylančios dėl žmogaus didėjančio atotrūkio nuo Dievo bei artimo, dėl godaus materialinių gėrybių gviesimosi ir tarpasmeninių bei bendruomeninių santykių nuskurdimo – daugelį paskatino pasitenkinimo, laimės ir saugumo ieškoti vartojime bei vaikantis pelno, pranonstančio bet kurią sveikos ekonomikos logiką. Jau 1979 m. popiežius Jonas Paulius II atkreipė dėmesį, jog iškilęs „realus ir apčiuopiamas pavojus, kad kartu su milžiniška pažanga žmogui apvaldant daiktų pasaulį jis praranda esmines to valdymo gijas, įvairiais būdais palenkia tam pasauliui savo žmogiškumą, per visą bendruomeninio gyvenimo organizaciją, per gamybos sistemą, per visuomenės komunikavimo priemonių spaudimą pats tampa daugiopos – dažnai tiesiogiai neįjuntamos – manipuliacijos objektu“ (14).

Pasikartojančios ekonominės krizės turėtų priversti atitinkamai permąstyti ekonominės plėtros modelius ir pakeisti gyvenimo būdus. Nepaisant sunkių padarinių žmonių gyvenimui, šiandienė krizė irgi gali būti palanki proga susigražinti protingumo, saikingumo, teisingumo ir tvirtumo dorybes. Jos gali mums padėti įveikti nelenkias akimirkas ir iš naujo atrasti mus siejančius broliškus saitus tvirtai tikint, kad žmogui reikia daugiau nei asmeninių interesų maksimizacijos ir kad jis geba daugiau nei tai. Šios dorybės pirmiausia būtinos žmogaus kilnumą atitinkančiai visuomenei statydinti bei išlaikyti.

Brolybė slopina karą

7. Praėjusiais metais daugeliui mūsų brolių ir seserų ir toliau teko kęsti skausmingą karo patirtį, kuri yra sunki ir gili brolybės žaizda.

Daugybės konfliktų atžvilgiu tvyro visuotinis abejingumas. Visus žmones, gyvenančius šalyse, kuriose ginklai skleidžia siaubą ir pražūtį, patikinu, jog aš ir visa

Bažnyčia esame jiems artimi. Bažnyčiai tenka užduotis Kristaus meilę nešti ir beginklėms užmirštų karų aukoms meldžiant taikos bei tarnaujant sužeistiesiems, alkstantiesiems, pabėgėliams, evakuotiesiems ir visiems, kurie gyvena baimėje. Be to, Bažnyčia kelia balsą, kad šių kenčiančių žmonių skausmo šauksmas pasiektų atsakinguosius ir kartu su priešiškais veiksmais būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui pagrindinėmis žmogaus teisėmis bei jų pažeidinėjimui (15).

Todėl visus, kurie ginklais sėja mirtį ir smurtą, primygtinai raginu: tą, kurį šiandien laikote nugalėtinu priešiu, vėl atraskite kaip savo brolių ir nuleiskite pakeltą ranką! Atsisakykite ginklų kelio ir eikite kito pasitikti dialogo, atleidimo ir susitaikymo keliu, savo aplinkoje vėl statydindami teisingumą, pasitikėjimą ir viltį. „Taip žvelgiant, akivaizdu, kad ginkluoti konfliktai pasaulio tautoms visada yra sąmoningas tarptautinės santarvės neigimas, jie suskaldo ir padaro sunkių žaizdų, kurioms užgyti prireikia daugybės metų. Karai yra konkretus atsisakymas siekti didžiųjų ekonominių ir socialinių tikslų, kuriuos pati sau yra išsikėlusį tarptautinė bendrija“ (16).

Tačiau kol apyvarčioje yra toks kiekis ginklų kaip šiandien, visada galima surasti naujų dingsčių sukurstyti priešiškus veiksmus. Todėl, kaip ir mano pirmtakai, raginu neplatinti ginklų ir visiems nusiginkluoti, pirmiausia atsisakant branduolinių ir cheminių ginklų.

Bet nevalia išleisti iš akių, jog vien tarptautinių sutarčių ir nacionalinių įstatymų, nors būtinų ir labai pageidaujama, neužtenka žmonijai nuo ginkluotų konfliktų apsaugoti. Reikia dar ir širdies atsivertimo, įgalinančio kiekvieną atpažinti kitą esant brolių bei suvokti, jog, norint kurti pilnatvišką gyvenimą visiems, būtina juo rūpintis bei su juo bendradarbiauti. Būtent tokia dvasia įkvepia daugelį pilietinės visuomenės iniciatyvų, įskaitant religines organizacijas, darbuotis taikos labui. Linkiu, kad kasdienės visų pastangos toliau duotų vaisių ir kad tarptautinės teisės plotmėje teisė į taiką būtų veiksmingiau taikoma kaip pagrindinė žmogaus teisė ir būtina išankstinė visų kitų teisių įgyvendinimo sąlyga.

Korupcija ir organizuotas nusikalstamumas kelia brolybei grėsmę

8. Brolybės horizontas kreipia į kiekvieno vyro ir kiekvienos moters pilnatvės poreikį. Žmogaus, pirmiausia jauno, teisėtų troškimų nevalia nuvilti ar pažeisti, iš jo nevalia atimti vilties, kad jis juos galės įgyvendinti. Vis dėlto ambicija nepainiotina su piktnaudžiavimu valdžia. Priešingai, būtina lenktyniauti abipuse pagarba (plg. Rom 12, 10). Net ir ginčiuose, kurie yra neišvengiamas gyvenimo aspektas, privalo prisiminti, kad esame

broliai, ir todėl vienas kitą bei save mokyti artimą laikyti ne pašalintinu priešiu ar priešininku.

Brolybė gimdo socialinę taiką, nes kuria pusiausvyrą tarp laisvės ir teisingumo, tarp asmeninės atsakomybės ir bendrojo gėrio. Tad politinė bendruomenė, kad visa tai skatintų, privalo elgtis skaidriai ir atsakingai. Piliečiai turi jausti, kad viešojo valdžia jiems atstovauja gerbdama jų laisvę. Tačiau dažnai tarp piliečių ir institucijų įsispraudžia šališki interesai, kurie tą santykių iškreipia ir dėl to skatina nuolatinę konfliktinę aplinką.

Autentiška brolybės dvasia nugali individualų savanaudiškumą, neleidžiantį žmonėms laisvai ir darniai vieniems su kitais gyventi. Toks savanaudiškumas plėtojasi socialiai – tiek gausybe šiandien taip paplitusios korupcijos formų, tiek nusikalstamų organizacijų, pradedant mažomis grupėmis ir baigiant globalinėmis, pavidalu. Tokios organizacijos, iš pagrindų griauančios teisėtumą ir teisę, smogia į pačią žmogaus kilnumo šerdį. Jos labai įžeidžia Dievą, kenkia žmonėms ir žaloja kūriniją, juolab tada, kai suteikia sau religinį atspalvį.

Turiu prieš akis sukrečiančią narkomanijos dramą, kai pelno siekiama trypiant moralinius ir pilietinius įstatymus; gamtos išteklių naikinimą ir dabartinę aplinkos teršimą, darbo jėgos išnaudojimo tragediją. Turiu prieš akis nelegalius pinigų srautus bei finansines spekuliacijas, kurios dažnai virsta grobuoniškėmis ir kenkia ūkio bei visuomenės sistemoms, nes milijonus žmonių išstato skurdui. Turiu prieš akis prostituciją, kasdien pareikalaujančią nekaltų aukų, pirmiausia tarp jauniausiųjų, ir atimančią iš jų ateitį. Turiu prieš akis pasibjaurėtiną prekybą žmonėmis, nusikaltimus nepilnamečių atžvilgiu bei piktnaudžiavimą jais, vergovę, tebeskleidžiančią siaubą daugelyje pasaulio kraštų, dažnai nebylias migrantų, kuriais neteisėtai ir gėdingai manipuluojama, tragedijas. Kaip antai popiežius Jonas XXIII rašė: „Jei žmonių bendruomenė statydinama remiantis smurtu, tai ji nėra žmoniška; individai tada nebeturi laisvės, o juk jie, priešingai, skatintini patys save skleisti bei tobulinti“ (17). Tačiau žmogus visada gali atsiversti ir niekada neturi atsisakyti vilties pakeisti gyvenimą. Norėčiau šia Žinia įkvėpti vilties ir pasitikėjimo visiems, taip pat ir padariusiems sunkių nusikaltimų, nes Dievas trokšta ne nusidėjėlio mirties, bet kad jis atsiverstų ir gyventų (plg. Ez 18, 23).

Plačiame žmonių socialinių santykių kontekste, žvelgiant į nusikaltimą ir bausmę, mintys taip pat krypsta į nežmonišką sąlygas daugelyje kalėjimų, kur kaliniai dažnai nužeminami iki gyvuliško būvio, trypiamas jų žmogiškasis kilnumas, slopinamas bet koks troškimas pasitaisyti ir bet kurios taisymsi apraiškos. Bažnyčia visose šiose srityse daug daro, dažniausiai tylomis. Raginu ir akinu

daryti dar daugiau ir puoselėju viltį, kad šias daugybės vyrų bei moterų pastangas sąžiningai ir nuoširdžiai vis labiau remis ir civilinė valdžia.

Brolybė padeda saugoti ir puoselėti gamtą

9. Žmonių šeima iš Kūrėjo gavo bendrą dovaną – gamtą. Krikščioniškasis požiūris į kūrinių apimta ir teigiamą nusistatymą dėl lestinimo kištis į gamtą siekiant gauti iš jos naudos, jei tai daroma atsakingai, t. y. pripažįstant joje įrašytą „gramatiką“, protingai naudojantis ištekliais visų labui ir atsižvelgiant į kiekvienos būtybės grožį, tikslumą, naudingumą bei funkciją ekologinėje sistemoje. Vienu žodžiu, gamta galime disponuoti, bet esame pašaukti naudotis ja atsakingai. Užuoat taip elgęsi, dažnai vadovaujamės godumu, didžiavimusi valdžia bei turtais, arogantišku manipuliavimu bei išnaudojimu, nesaugojame, negerbiame gamtos, nelaukome jos neužtarnauta dovana, kuria privalu rūpintis ir palenkti tarnavimui žmonėms, įskaitant būsimąsias kartas.

Iš gamybos sričių pirmiausia *žemės ūkiui* tenka gyvybiškai svarbus pašaukimas puoselėti ir saugoti gamtinius išteklius siekiant išmaitinti žmoniją. Šiuo atžvilgiu nesibaigianti bado pasaulyje gėda verčia mane kartu su jumis kelti klausimą: *kaip naudoti žemės išteklius?* Šiandienės visuomenės turi pagalvoti apie gamybos prioritetų hierarchiją. Iš tiesų primygtinai spaudžia pareiga žemės ištekliams naudotis taip, kad nė vieno nekamuotų badas. Inicjatyvų ir galimų sprendimų daug ir jie neapsiriboja vien gamybos didinimu. Žinia, dabartinių produktų pakanka, tačiau badauja ir iš bado miršta milijonai žmonių, ir tai yra tikras skandalas. Taip pat būtina surasti būdų, kurie leistų visiems mėgautis žemės vaisiais, ne tik tam, kad atotrūkis tarp turinčiųjų daugiau ir besitenkinančiųjų likučiais nedidėtų, bet ir pirmiausia dėl to, kad to reikalauja teisingumas, lygybė ir pagarba kiekvienam žmogui. Šiuo atžvilgiu norėčiau priminti, jog gėrybės skirtos visiems – tai yra vienas iš Bažnyčios socialinio mokymo pagrindinių principų. Šio principo paisymas yra esminė sąlyga siekiant laiduoti veiksmingą ir teisingą prieigą prie esminių bei pirmutinių gėrybių, kurių reikia žmogui ir į kurias jis turi teisę.

Pabaiga

10. Brolybę būtina atrasti, mylėti, patirti, skelbti ir liudyti. Tačiau vien Dievo dovanota meilė įgalina mus brolybę pilnutinai priimti ir ja gyventi.

Neišvengiamo politikos ir ekonomikos realizmo nevalia susiaurinti iki idealų stokojančio technicizmo, iš akių išleidžiančio transcendentinį žmogaus matmenį. Stingant atvirumo Dievui, nuskursta visa žmogaus vei-

kla, o asmenys nužeminami iki objektų, kuriuos galima išnaudoti. Tikrai leidžiantis į plačią erdvę, laiduojamą atvirumo Tam, kuris myli kiekvieną žmogų, politikai ir ekonomikai pavyks plėtotis remiantis autentiška broliškos meilės dvasia ir būti veiksmingais visapusiško žmogaus vystymosi ir taikos įrankiais.

Mes, krikščionys, tikime, kad Bažnyčioje esame vieni su kitais susiję kaip vieno kūno nariai ir visi reikalingi vieni kitų, nes kiekvienam iš mūsų duota malonė pagal Kristaus dovanos mastą, kad ji būtų naudinga visiems (plg. *Ef 4, 7. 25; 1 Kor 12, 7*). Kristus atėjo į pasaulį atnešti mums dieviškosios malonės, tai yra galimybės dalyvauti jo gyvenime. Tam reikia megzti broliškų ryšių tinklą, išsiskiriantį abipusiškumu, atleidimu ir visišku savęs atidavimu pagal plotį ir gylį Dievo meilės, pasiūlytos žmonijai per Tą, kuris, nukryžiuotas ir prisikėlęs, traukia visus prie savęs: „Aš jums duodu naują įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte: kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!“ (*Jn 13, 34–35*). Tai Geroji Naujiena, iš kiekvieno reikalaujanti žingsnio pirmyn, empatijos, įsiklausymo į kito – taip pat ir labiausiai nuo manęs nutolusio – kančias ir viltis, nuolatinio ugdymosi, leidžiantis reikliu keliu meilės, kuri moka dosniai save dovanoti ir atiduoti visų brolių ir seserų gerovės labui.

Kristus apglėbia visą žmoniją ir trokšta, kad nė vienas nepražūtų. „Dievas gi nesuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas“ (*Jn 3, 17*). Jis tai daro nespausdamas ir neversdamas atverti jam širdies ir dvasios durų. „Kas vyriausias tarp jūsų, tebūnie tarsi mažiausias, o viršininkas tebūnie lyg tarnas, – sako Jėzus Kristus. – O aš tarp jūsų esu kaip tas, kuris patarnauja“ (*Lk 22, 26–27*). Tad kiekvieną veiklą turi ženklinti tarnavimo žmogui, ypač tolimiausiems ir mažiausiai pažįstamiems, nuostata. Tarnavimas yra kiekvienos taiką statydinančios brolybės siela.

Marija, Jėzaus Motina, tepadeda mums suvokti ir kasdien įgyvendinti iš jos Sūnaus širdies trykštančią brolybę, kad kiekvienam šios mūsų mylimos Žemės žmogui neštume taiką.

Vatikanas, 2013 m. gruodžio 8 d.

PRANCIŠKUS

Nuorodos

- (1) Plg. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 19: AAS 101 (2009), 654–655.
- (2) Plg. Pranciškus. Enciklika *Lumen fidei* (2013 06 29), 54: AAS 105 (2013), 591–592.
- (3) Plg. Paulius VI. Enciklika *Populorum progressio* (1967 03 26), 87: AAS 59 (1967), 299.

- (4) Plg. Jonas Paulius II. Enciklika *Sollicitudo rei socialis* (1987 12 30), 39: AAS 80 (1988), 566–568.
- (5) Enciklika *Populorum progressio* (1967 03 26), 43: AAS 59 (1967), 278–279.
- (6) Plg. ten pat, 44: AAS 59 (1967), 279.
- (7) Enciklika *Sollicitudo rei socialis* (1987 12 30), 38: AAS 80 (1988), 566.
- (8) Ten pat, 38–39: AAS 80 (1988), 566–567.
- (9) Ten pat, 40: AAS 80 (1988), 569.
- (10) Ten pat.
- (11) Plg. 19: AAS 101 (2009), 654–655.
- (12) *Summa theologiae*, II–II, q. 66, a. 2.

- (13) Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, 69. Plg. Leonas XIII. Enciklika *Rerum novarum* (1891 05 15), 19: AAS 23 (1890–1891), 651; Jonas Paulius II. Enciklika *Sollicitudo rei socialis* (1987 12 30), 42: AAS 80 (1988), 573–574; Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. Bažnyčios socialinio mokymo santrauka, 178.
- (14) Enciklika *Redemptor hominis* (1979 03 04), 16: AAS 61 (1979), 290.
- (15) Plg. Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. Bažnyčios socialinio mokymo santrauka, 159.
- (16) Pranciškus. Laiškas prezidentui Putinui (2013 09 04): *L'Osservatore Romano* (2013 09 06), p. 1.
- (17) Enciklika *Pacem in terris* (1963 04 11), 17: AAS 55 (1963), 265.

Popiežius Pranciškus

Tikėjimas ir meilė: „Mes turime guldyti gyvybę už brolius“ (1 Jn 3, 16)

Žinia 22-osios Pasaulinės ligonių dienos proga (2014 m. vasario 11 d.)

1. Minint 22-ąją Pasaulinę ligonių dieną, kurios tema šiemet yra *Tikėjimas ir meilė: „Mes turime guldyti gyvybę už brolius“ (1 Jn 3, 16)*, kreipiuosi ypač į ligonius, į visus, kurie jiems padeda ir jais rūpinasi. Mieli ligoniai, Bažnyčia atpažįsta jumyse ypatingu būdu esantį kenčiantį Kristų. Taip yra: šalia mūsų kančios, o veikia mūsų kančioje yra Kristaus kančia; jis su mumis neša kančios našta ir parodo jos prasmę. Kai Dievo Sūnus pakilo ant kryžiaus, jis sugriovė kančios vienatvę ir nušvietė jos tamsą. Taigi mes atsiduriame prieš Dievo meilės mums slėpinį, teikiantį vilties ir drašos: vilties, nes Dievo meilės plane netgi skausmo naktis atsiveria Velykų šviesai; ir drašos, kuri leidžia mums priimti visus sunkumus drauge su Juo, vienybėje su Juo.

2. Įsikūnijęs Dievo Sūnus nepašalina iš žmogiškosios patirties ligos ir kančios, bet pats jas prisiimdamas perkeitė ir suteikė joms naują prasmę: paskutinį žodį taria ne liga ir kančia, o nauja gyvenimo pilnatvė; liga ir kančia perkeistos, nes vienybėje su Kristumi jos iš negatyvios patirties gali tapti pozityvia patirtimi. Jėzus yra kelias ir su jo Dvasia mes galime juo sekti. Panašiai kaip Tėvas atidavė savo Sūnų iš meilės ir Sūnus atidavė save dėl tos pačios meilės, taip pat ir mes galime mylėti kitus, kaip Dievas mus pamilo, atiduodami savo gyvybę už brolius. Tikėjimas į Dievą tampa gerumu, tikėjimas į nukryžiuotąjį Kristų tampa stiprybe mylėti iki galo, mylėti netgi priešus. Autentiško tikėjimo į Kristų įrodymas yra savęs dovanojimas ir meilės artimui skleidimas,

ypač tiems, kurie jos nenusipelno, kenčiantiesiems ir esantiems visuomenės pakraščiuose.

3. Krikšto ir Sutvirtinimo galia esame pašaukti tapti panašūs į Kristų, Gerąjį Samarietį visiems kenčiantiesiems. „Mes iš to pažinome meilę, kad jis už mus paguldė savo gyvybę. Ir mes turime guldyti gyvybę už brolius“ (1 Jn 3, 16). Su švelnia meile artindamiesi prie tų, kuriems reikia globos, atnešame viltį ir Dievo šypsena į pasaulio priešybes. Kai didžiadvasiškas atsidavimas kitiems tampa mūsų veikimo stiliumi, mes leidžiame veikti Kristaus Širdžiai, kuri mus sušildo; taip prisidedame prie Dievo Karalystės atėjimo.

4. Idant augtume švelnumu, pagarbia ir jautria meile, mes turime nukreipti savo žvilgsnį į tikrą krikščionišką pavyzdį. Tai Jėzaus ir mūsų Motina, kuri yra visada dėmesinga Dievo balsui ir savo vaikų poreikiams bei sunkumams. Vedama joje įsikūnijusio dieviškojo gailėstinumo, Marija nebegalvoja apie save ir skubiai leidžiasi kelionėn iš Galilėjos į Judėją norėdama susitikti su savo giminaite Elzbieta ir jai pagelbėti. Ji užtardama kreipiasi į savo Sūnų Kanos vestuvėse pastebėjusi, jog trūksta vyno. Per visą gyvenimo kelionę Marija širdyje nešioja senelio Simeono žodžius, pranašavusius apie jos sielą perversiantį kalaviją, ir ištvėringai stovi Jėzaus kryžiaus papėdėje. Ji žino, kaip eiti šiuo keliu, todėl yra visų ligonių bei kenčiančiųjų Motina. Galime kreiptis į ją su vaikišku atsidavimu ir pasitikėjimu, būdami tikri, kad ji mums padės, mus parems ir neapleis mūsų. Marija yra Nukryžiuotojo ir Prisikėlusiojo Motina: ji stovi šalia mūsų kryžių ir lydi mus kelionėje link prisikėlimo ir gyvenimo pilnatvės.

5. Šventasis Jonas, mokinys stovėjęs su Marija po kryžiumi, veda mus prie tikėjimo ir meilės versmių, į Dievo, kuris „yra meilė“ (1 Jn 4, 8. 16), širdį. Jis primena mums, kad negalime mylėti Dievo, jei nemylime savo brolių. Stovintieji po kryžiumi drauge su Marija iš-

moksta mylėti taip, kaip Jėzus. Kryžius yra „ištikimos meilės, kuria Dievas mus myli, tikrumas. Ta meilė tokia didelė, kad įeina į mūsų nuodėmę ir ją atleidžia, išengia į mūsų kančią ir duoda jėgų ją pakelti, išengia taip pat į mirtį, kad ją nugalėtų ir mus išgelbėtų. <...> Kristaus kryžius kviečia, kad mes leistumės užkrečiami šios meilės, moko mus žvelgti į kitą gailestingai ir švelniai, ypač į kenčiantį ir reikalingą pagalbą“ (Kryžiaus kelias su jaunimu, Rio de Žaneiras, 2013 m. liepos 26 d.).

Patikiu šią 22-ąją Pasaulinę ligonių dieną Marijos užtarimui, kad ji padėtų ligoniams išgyventi savo kančią bendrystėje su Jėzumi Kristumi ir paremtų visus, kurie rūpinasi ligoniais. Visiems ligoniams, visiems sveikatos apsaugos darbuotojams ir jiems padedantiems savanoriams nuoširdžiai teikiu savo apaštališkąjį palaiminimą.

Iš Vatikano 2013 m. gruodžio 6 d.

▼ Kreipimasis dėl Azartinių lošimų įstatymo redakcijos

2014 m. sausio 13 d. Nr. 1-11/14

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei
Lietuvos Respublikos Seimo frakcijų vadovams

Mes, Lietuvos vyskupai, kreipiamės į Jus dėl LR Seime svarstomos naujos Azartinių lošimų įstatymo redakcijos. Didelį nerimą kelia daugelis siūlomų nuostatų, nes jų įgyvendinimo pasekmės prasilenktų su rūpesčiu dėl moralės ir vertybių. Nors projekte ir deklaruojamas „lošėjų ir visuomenės sveikatos apsaugos principas“ (2.1.4), tačiau iš tiesų azartinių lošimų verslo interesai jame iškeliami virš žmogaus, šeimos ir visuomenės gerovės. Kuriamos sąlygos šį verslą vis labiau plėsti įtraukiant naujus vartotojus. Projekto rengėjai siūlo įteisinti komercinį pokerį ir galimybę pačiose įvairiausiose vietose įrengti B1 kategorijos (ribotų laimėjimų) lošimo automatų, nepaisydami tikėtinos dorovinės ir socialinės žalos.

Dvasinė ir psichologinė tautos sveikata yra mūsų visų bendras reikalas, o, žinia, azartiniai lošimai visokeriopai luošina žmogų. Lošėjų socialinis ratas siaurėja, jie pradeda mažiau rūpintis savimi ir savo šeima. Moksliniai tyrimai rodo, kad azartinių lošimų nulemtos problemos paliečia ne tik lošiančius asmenis, bet ir jų artimuosius bei visuomenę. Su šia priklausomybe susijusios vagystės, prievartavimai, bankrotai, savižudybės, ligos, smurtas šeimoje, skyrybos ir kt. Pasak sociologų, azartiniai lošimai yra ketvirta pagal svarbumą skyrybų priežastis Lietuvoje; visiems žinoma, kad liūdnai „pirmaujame“ savižudybių skaičiumi. Vien pastarųjų mėnesių įvykiai azartinių lošimų organizavimo vietose, kai buvo panaudoti ginklai, vienas žmogus nužudytas, o kitas – sužeistas, byloja apie tokių užsiėmimų plėtros keliamą pavojų.

Ypač verčia nuogausti įstatymo projekte numatomas leidimas lošimo automatų įrengti viešose ir net vaikams lengvai prieinamose vietose (kavinėse, restoranuose, viešbučiuose, moteliuose, biliardo, kėglių, boulingo klubuose), taip pat siūlymas atsisakyti draudimo lošimų veiklą organizuoti stotyse, parduotuvėse ir prekybos centruose, pašto įstaigose. Neįtikina numatytos priemonės, kad aparatais naudotųsi tik tie, kuriems sukako 18-ka. Pabrėžiame, kad jaunimui daug greičiau nei suaugusiesiems išsivysto priklausomybės, o lošimų automatai yra viena iš pavojingiausių azartinių lošimų rūšių šiuo atžvilgiu. Atkreipiame dėmesį, jog Specialiųjų tyrimų tarnyba, išanalizavusi įstatymo projektą, daro analogišką išvadą: „Manytina, kad B1 kategorijos lošimo automatų įteisinimas ir leidimas juos naudoti žmonių pamėgtose laisvalaikio ir pramogų vietose neabejotinai prisidės prie lošimų populiarinimo, tačiau tokius lošimus turės galimybę stebėti (o neužtikrinus reikiamos kontrolės ir patys lošti) nepilnamečiai asmenys. Tai gali suformuoti jų neatsakingą požiūrį į lošimus ir šios veiklos keliamą grėsmę sveikatai.“ Nusikaltimų ir socialinių ydų prevencijos srityje besispecializuojanti institucija taip pat atkreipia dėmesį, kad projekte numatytas plintančių internetinių lošimų reguliavimas greičiau padidins, o ne sumažins nelegalių lošimų riziką, taigi ir nepilnamečių įsitraukimą į juos.

Galiojantis Azartinių lošimų įstatymas turėtų būti tobulinamas rūpinantis moralinėmis vertybėmis ir žmonių dvasine sveikata, ypač saugant nepilnamečius. Raginame Jus nepritarti parengtiems įstatymo pakeitimams, kurie žymiai padidintų azartinių lošimų prieinamumą ir jų neigiamą poveikį.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Pirmininkas

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius

Kalba po Laisvės premijos įteikimo Laisvės gynėjų dienos minėjime Seime

2014 m. sausio 13 d.

Kai 1972 m. pradėjau leisti *LKB kroniką*, neatėjo net mintis, kad nepraeis nė 30 metų ir Lietuva bus laisva. Anuomet nei aš, nei mano bendražygiai nemąstėme apie ordinus ir premijas, bet mąstėme apie vienintelę galimą „premią“ – tardymą, teismą ir lagerį. Šitai išsipildė su kaupu: už *Kroniką* buvo nuteista net keturiolika asmenų. Šiandien sunku patikėti, kad už tiesos žodį galima skirti griežto režimo lagerio bausmę. Anuomet šią kainą reikėjo mokėti už pastangą laisviau kvėpuoti ir neprarasti vilties, kad bet koks melas, prievarta ir neteisybės turi užprogramuotą galą. Su melu ir prievarta, tarsi su buldozeriu, galima traiskyti tautų ir žmonių likimus, bet negalima laimėti galutinės pergalės; ji visuomet būna tiesos ir laisvės pusėje. Prieš dvidešimt trejus metus mes tą kovą laimėjome.

Dėkoju, kad neliko nepastebėtas Bažnyčios žmonių prisidėjimas prie laisvės kovos. Ši Laisvės premija, nors skirta man, bet priklauso daugeliui – nuo tremtinių vyskupų Vincento Sladkevičiaus ir Julijono Steponavičiaus iki tikinčių mokinukų, kurie per sovietmetį drįsdavo klasėje viešai išpažinti savo tikėjimą, o sekmadienį ateiti į bažnyčią. *Kronikos* leidimas per septyniolika metų buvo įmanomas tik todėl, kad buvo daug bendradarbių, kurie buvo pasiryžę už savo pagalbą, jei reikės, mokėti nelaisvės kainą. Kai kas mąsto, kad mes gynėme Bažnyčios interesus. Bet juk ta Bažnyčia buvo daugumos Lietuvos žmonių bendruomenė. Mes gynėme Lietuvos žmonių sąžinės ir tikėjimo laisvę, bet sykiu kasėmės po melu ir prievarta paremtos santvarkos pamatais.

Anuometinis Baudžiamasis kodeksas turėjo net 68 straipsnį: „Antitarybinė agitacija ir propaganda su tikslu susilpninti tarybinę valdžią“. Tiesos žodis buvo laikomas valstybiniu nusikaltimu, o patenkantieji po šiuo straipsniu – valstybiniais nusikaltėliais, pavojingesniais už vagis, prievartautojus ir žmogžudžius. Drauge su visais lietuviais, kalėjusiais už laisvės siekį, gerai žinau nelaisvės skonį, bet taip pat žinau ir tai, kas gali pavergti žmogų net laisvoje šalyje. Šitas žinojimas šiandien neduoda ramybės. Mūsų žmonės pavergia alkoholis, narkotikai, azartiniai lošimai, pinigų ir valdžios geismas. Sovietiniais laikais mes kaltinome okupacinę valdžią, kad ji Lietuvos žmones girdo alkoholiu ir siekia, kad jie nemąstytų ir būtų lengviau valdomi. Apmaudu, kad alkoholio vartojimo mastai laisvoje Lietuvoje yra tapę tiesiog stichine tautos nelaimė. Peršasi

mintis, kad alkoholio ir azartinių lošimų verslo magnatų pinigai dažnai galbūt yra visagaliai. Greitai neeilinėje Seimo sesijoje bus balsuojama dėl 3500 lošimo automatų įteisinimo lengvai prieinamose vietose. Viliuosi, kad pritarusieji mano Laisvės premijai nebalsuos prieš Lietuvos žmonių interesus. Tegul šį kartą laimi Lietuva.

Mes tampame mažiau laisvi, kai tuštėja mūsų miesteliai ir kaimai, kai Lietuvos ateitį turį kurti jauni žmonės palieka Tėvynę, kai silpnėja mūsų šeimos arba jos net griauamos. Šeimos griovėjai yra labai išradingi, kai po laisvės ir žmogaus teisių vėliava net maži vaikai stumiami į seksualinę vergovę. Geras, tvirtas ir atsakingas šeimas galės sukurti žmonės, ne savo aistrų vergai, bet dvasiškai brandūs žmonės. Jei neturėsime normalių šeimų, neturėsime ir laisvos Lietuvos. Per maži mes esame, kad galima būtų eksperimentuoti su Lietuvos visuomenės visokiomis *Gender* ir *Happy Days* programomis. Jau net Rusija yra išsigandusi dėl tragiškų demografinių rodiklių. Tuo metu Lietuvoje slapta, kad nekiltų visuomenės pasipriešinimo, praėjusią vasarą buvo įteisintas medicininis abortas. Kokios apgailėtinos netikros laisvės grimasos; šitaip elgiasi ne Lietuvai, bet pinigams tarnaujantys žmonės. Laisvos Lietuvos ateitį ir gerovę galės sukurti tik dvasiškai laisvi žmonės.

Su dideliu nerimu stebime visuomeninius ir politinius procesus Europos valstybėse, kurios didžių vyrų – Roberto Šumano, Konrado Adenauerio, Alčidės de Gasperi ir kitų, buvo vienijamos ant krikščioniškų pagrindų, o dabar joms ne kartą tiesiog primetamos visuomenę demoralizuojančios ir mirties kultūrą nešančios idėjos. Mums, lietuviams, pažinusiems utopinio komunizmo grimasas, su žmogaus prigimtimi nesiskaitančios ideologijos turėtų būti atgrasios, nes jos niekur neveda.

Tačiau Lietuvos padangėje yra daug vilties ženklų. Palaiko viltį Lietuvos žmonės, kurie, žinodami už Lietuvos laisvę sumokėtą kainą, rimtai rūpinasi jos dabartimi ir ateitimi. Duok Dieve, kad panašių vyrų ir moterų Seime, Vyriausybėje, savivaldybėse ir visuomeninėse organizacijose atsirastų vis daugiau, kad mažėtų dejuojančių ir daugėtų statančių Lietuvą. Žadina viltį jauni žmonės, branginantys istorinę atmintį, nepaliekantys Lietuvos dėl sotesnio duonos kėsnio ir dirbantys jos labui. Užvakar Seimo rūmuose vyko forumas „Gyvybės kultūros puoselėjimas ir pilietinis apsisprendimas“. Forume dalyvavo įvairių krikščioniškų bendruomenių atstovai, daugiausia jauni žmonės, kuriems ne vis tiek, kokia bus rytdienos Lietuva. Mes, Lietuvos vyskupai ir kunigai, tarnaudami Lietuvos žmonėms, ir toliau stiprinsime laisvos visuomenės moralinius pamatus ir bendradarbiausime su visais, kuriems brangi Lietuva, kad jos dukros ir sūnūs būtų laisvi ne tik išorėje, bet ir savo dvasia.

BAŽNYČIA IR PASAULIS

5 eilinis sekmadienis (A)

Iz 58, 7–10; 1 Kor 2, 1–5; Mt 5, 13–16

Nė vienas nėra krikščionis tik dėl savo išganymo, nes krikščionybės esmė – gyvenimas dėl kitų. Juk ir druska skirta ne sau, bet kad suteiktų maistui skonį ir išlaikytų jį šviežią, taip pat ir šviesa – nešviečia sau, bet apšviečia aplink esančius daiktus ir kūnus. Abu šio sekmadienio Evangelijos įvaizdžiai – druska ir šviesa – turi tą pačią tarnystės, kurią atlieka kitiems, prasmę. Žinia, druskos reikšmė Biblijoje įvairi. Visų pirmiausia – sandoros druska: senovės Rytuose egzistavo „druskos sutartis“, sinonimas neatšaukiamos sąjungos, kaip sakoma Skaičių knygoje: „Tai yra amžina nepažeidžiama sandora [pažodžiui „druskos sandora“] Viešpaties akivaizdoje tau ir tavo palikuonims“ (Sk 18, 19). Druska taip pat gyvenimo simbolis: Rytuose buvo paprotys patrinti ką tik gimusius vaikus druska, kad ji suteiktų jiems jėgų ir gyvybingumo (plg. Ez 16, 4). Druska yra ir išminties įvaizdis: Paulius, rašydamas Kolosų Bendrijai, primena, jog „jūsų kalba tebūna visuomet maloni ir druska pasūdyta, kad sugebėtumėte kiekvienam atsakyti“ (Kol 4, 6). Tačiau druska taip pat yra neigiamas ženklas: sūrus vanduo nenumalšina troškulio, užberta ant žaizdos druska degina, druskingieji plotai aplink Negyvąją jūrą paverčia žemę nenaudingą dirvonu. Be to, Rytuose nukariautą ir sugriautą miestą apibarstydavo druska, kad jis visiems laikams būtų laikomas mirusiu miestu (plg. Ts 9, 45). Druska dar yra Dievo teisingumo ženklas, kaip primena Sodomos ir Gomoros likimas (plg. Pr 19, 24–26) bei Jėzaus žodžiai: „Kiekvienas bus pasūdytas ugnimi“ (Mk 9, 49). Bet druskos deginanti galia yra ir apvalymo įvaizdis: Senojo Testamento atnašaujamos aukos būdavo apibarstomos druska, kad jos taptų tyros ir priimtinos Dievui (plg. Kun 2, 13). Išties krikščionis, praradęs Dievo skonį, niekam nebetinka, ir jam belieka prisidėti prie šiuolaikinių reliatyvizmo ir ateizmo apraiškų, bandančių atimti iš žmogaus gebėjimą mąstyti apie transcendenciją. Prancūzų poetas Paulis Claudelis († 1955) tokiems krikščionims primena: „Evangelija yra iš druskos, o jūs pavertėte ją cukrumi.“

O šviesos įvaizdis biblinėje tradicijoje vienareikšmiškai kreipia mintis į Dievą, „kuris gyvena neprieinamoje šviesoje“ (1 Tim 6, 16). Tad visai suprantama, kad pirmasis Dievo kūrinys yra šviesa (plg. Pr 1, 3), ji pasirodo net prieš saulės sukūrimą (plg. Pr 1, 14–18), nes yra gyvenimo šaltinis. Apaštalas Paulius sako: „Pats Dievas, kuris yra taręs: *Iš tamsos tenušvinta šviesa!*, sušvito mūsų širdyse, kad pažintume Dievo šlovę, spindinčią Kristaus veide“ (2 Kor 4, 6). Jėzus Kristus apšviečia mūsų

širdis dieviškąja šviesa: „Aš – pasaulio šviesa. Kas seka manimi, nebevaikščios tamsybėse, bet turės gyvenimo šviesą“ (Jn 8, 12). Šie Jėzaus žodžiai buvo ištarti per Palapinių šventę, kai izraelitai minėdavo keturiasdešimties metų kelionę per dykumą, vedami debesies ir ugnies stulpo (plg. Iš 13, 21–22; 40, 38). Palapinių šventės metu Jeruzalė būdavo dieną ir naktį apšviesta deglais ir laužais, kad būtų aišku, jog Viešpaties šviesa perskyrė tamsą ir leido Izraeliui saugiai keliauti neištirta ir pilna pavojų dykuma. Be abejo, ta dykumos šviesa buvo simbolis kitos šviesos, kurios dėka Viešpats visada lydi savo tautą. Tai jo Žodis, tapęs kūnu (plg. Jn 1, 14): „Tavo žodis – žibintas man kojoms ir šviesa mano takui“ (Ps 119, 105). Jėzus susitapatina su šia šviesa, kuri ateina iš Dievo ir kreipia žmogaus žingsnius į gyvenimą.

Šio sekmadienio Evangelijos tekste mes girdime lyg ir naują Jėzaus ištarą: „Jūs pasaulio šviesa“ (Mt 5, 14). Jūs, krikščionys, savo vargingumu ir ribotumu turite perduoti tikrąją šviesą, kuri leistų pasauliui orientuotis ir eiti į priekį. Šis Evangelijos sakinytis gali būti prasmingas tik todėl, kad jis neatsiejamas nuo Jėzaus apreiškimo. Bažnyčia – krikščionių bendrija – vadinama pasaulio šviesa ne todėl, kad gamina kažkokią šviesą, bet kad yra apšviesta Jėzaus Kristaus. Kaip planeta, apšviesta saulės, tampa savo ruožtu šviesos šaltiniu, taip ir Bažnyčios vaikai, jei leidžiasi nors kiek apšviečiami Kristaus, gali perduoti pasauliui dieviškąją šviesą. Nikėjos-Konstantinopolio tikėjimo išpažinime sakome: „Tikiu į vieną Viešpatį Jėzų Kristų, vienatinį Dievo Sūnų, prieš visus amžius gimusį iš Tėvo: Dievą iš Dievo, šviesą iš šviesos, tikrą Dievą iš tikro Dievo; gimusį, bet ne sukurtą, esantį vienos prigimties su Tėvu.“ Vadinasi, tikroji pasaulio šviesa yra Kristus, bet ne krikščionys. Tačiau pasaulis gali matyti tik krikščionis, o ne Kristų. Todėl svarbu, jog krikščionys, nusigręžę nuo veidmainystės ir išmokę gyventi pagal evangelinius palaiminimus, padarytų matomą Kristų savo gyvenime, ir pasaulis, matydamas krikščionis, būtų apšviestas Kristaus. Ir jei Bažnyčios, kurią sudaro riboti bei klystantys vyrai ir moterys, istorijoje pasitaiko skaudžių klaidų ir išdavysčių, tai tuo tik pabrėžiama, kad šviesa yra Kristus ir kad Bažnyčia ją atspindi tik likdama vienybėje su juo. Vienintelis Kristus, jei atveriamė širdį jo malonės galiai, gali perkeisti mūsų silpnumą mus atnaujindamas Šventojoje Dvasioje ir taip per mus apšviesti pasaulį. Tad bibliniai druskos ir šviesos vaizdiniai – užuomina į tai, kad Bažnyčia atlieka pavadavimo vaidmenį. Žemės druska suponuoja, jog ne visa žemė yra druska. Bažnyčia tam tikru būdu pasitarnauja visumai ir įsikverbia į pačią visumą. Ji turi suvokti labai specifinę savo misiją kaip išsi-veržimą iš savo pasaulio į Dievo šviesą, idant į pasaulį galėtų plūsti gaivus oras.

KELIAS Į LAISVĘ

6 eilinis sekmadienis (A)

Sir 15, 15–20; *1 Kor* 2, 6–10; *Mt* 5, 17–37

Kalno pamokslas, prasidėjęs palaiminimais (plg. *Mt* 5, 1–12), tęsiasi per tris ilgus skyrius, kuriuose evangelistas Matas išskiria šešias antitezes tarp Mozės Įstatymo („jūs esate girdėję...“) ir naujojo Jėzaus Įstatymo („o aš jums sakau...“). Šio sekmadienio Evangelijoje pateikiamos keturios antitezės su įžanga. Toks Jėzaus kalbėjimo būdas darė didelį įspūdį žmonėms, nes pasakymas „o aš jums sakau...“ tolygus dieviškajam autoritetui, Dievui, kuris yra Įstatymo šaltinis. Jėzaus naujumo esmę sudaro ir tai, kad jis pats išpildo šiuos Dievo įstatymus ir taip suteikia jiems Šventosios Dvasios jėgą. O mes tikėjimu į Kristų galime atsiverti Šventosios Dvasios veikimui, kad gebėtume gyventi dieviškąja meile, nes, pasak šv. Pauliaus, „meilė – Įstatymo pilnatvė“ (*Rom* 13, 10).

Šiandien, švęsdami mūsų valstybės atkūrimo dieną, atidžiau pažvelkime į Jėzaus mokymą apie tiesos sakymą ir priesaiką. Tai ne kartą atrandame pažymėta Senajame Testamente: „Nenaudosi piktam Viešpaties, savo Dievo, vardo, nes Viešpats nepaliks nenubausto to, kuris naudoja piktam jo vardą“ (*Iš* 20, 7). Šis nurodymas neturi nieko bendro su piktžodžiuavimu, nes jis smerkia žmogų, kuris prisiekia Dievo vardu, kad įrodytų savo žodžių arba pažado tikrumą norėdamas apgauti kitą. „Kai žmogus padaro įžadą Viešpačiui ar priesaika įsipareigoja įvykdyti pažadą, savo žodžio nelaužys. Jis įvykdys visa, kas išėjo iš jo burnos“ (*Sk* 30, 3). „Kai padarai įžadą Viešpačiui, savo Dievui, nedelsk jį įvykdyti, nes Viešpats, tavo Dievas, tikrai iš tavęs jo pareikalaus, ir tu užsitrauksi kaltę“ (*Ist* 23, 22). Jėzaus laikais buvo perdėtai prisiekinėjama ir dievgojamasi. Lengvabūdiškai prisiekinėta, pavyzdžiui: „Prisiekiu Jeruzale“ arba „Prisiekiu savo galva“. Be to, priesaikos pradėtos skirstyti į privalomas ir neprivalomas. Jeigu priesaikoje nebūdavo minimas Dievo vardas, tokios priesaikos buvo galima ir netesėti, bet jeigu būdavo prisiekiamas Dievo vardu, tai priesaika tapdavo įpareigojanti ir šventa. Todėl prisiekus dangumi arba žeme, savo galva arba Jeruzale, žmogus jautėsi esąs laisvas ją vykdyti arba jos nevykdyti. Būdavo gudraujama: neištaręs Dievo vardo, žmogus jautėsi, kad į šį reikalą jis neįtraukė Dievo, todėl gali ir netesėti duoto žodžio. Tačiau Jėzus pakeičia šį mąstymą sakydamas, kad Dievas yra visur: „Išvis neprisiekinėkite nei dangumi, nes jis – Dievo sostas, nei žeme, nes ji – jo pakojis, nei Jeruzale, nes ji – didžiojo Karaliaus miestas. Neprisiek nei savo galva, nes negali nė vieno plauko padaryti balto ar juodo“ (*Mt* 5, 34–36). Viskas pasaulyje priklauso Dievui, nesvarbu, ar jo vardas minimas ar neminimas, jis vis tiek tame dalyvauja. Gyvenimo

negalima skirstyti į sritis, kur Dievas yra, ir sritis, kur jo nėra. Mes turėtume visus savo pažadus laikyti šventais ir įpareigojančiais, nes jie visi yra ištarti Dievo akivaizdoje. Evangelijos ištrauka baigiasi nurodymu, kad žmogus privalo sakyti „taip“, jeigu jis turi sakyti „taip“, ir „ne“, jei „ne“, ir nieko daugiau. Tai pakartoja ir apaštalas Jokūbas: „Bet pirmiausia, mano broliai, neprisiekinėkite nei dangumi, nei žeme, nei kitokia priesaika. Tebūnie jūsų „taip“ – taip ir „ne“ – ne, kad nepakliūtumėte į teismą“ (*Jok* 5, 12). Prisiekinėjimas atskleidžia žmogaus trapumą – polinkį meluoti. Jėzus reikalauja iš savo mokinių tiesumo, kuris priesaiką paverčia nereikalingu dalyku. Žymusis graikų filosofas Sokratas sako: „Žmogus taip turėtų gyventi, kad juo būtų pasitikima labiau, negu kokia nors priesaika.“ Klemensas Aleksandrietis († apie 215) irgi taip mano: „Krikščionio gyvenimo elgsena turėtų būti tokia, kad niekas iš jo nereikalautų jokių priesaikų.“ Tad ar reikėtų laikyti šį Jėzaus pasakymą: „*Taip*, jei taip, *Ne*, jei ne, o kas viršaus, tai iš piktojo“, visišku priesaikos uždraudimu, netgi, pavyzdžiui, liudijant teismo procese? Apaštalas Paulius, atrodo, lyg ir prisiekinėjo: „Šaukiuosi Dievą liudytoju, – kaip mane gyvą regite, – kad neatvykau į Korintą tik jūsų gailėdamas“ (*2 Kor* 1, 23); „Ką jums rašau, tvirtinu Dievo akivaizdoje, jog nemeluoju“ (*Gal* 1, 20). Pats Jėzus neprieštaravo prisiekti, kai teisme vyriausiasis kunigas jam tarė: „Prisaikdinu tave gyvuoju Dievu, kad mums pasakytum, ar tu Mesijas, Dievo Sūnus!“ (*Mt* 26, 63). Kodėl vis dėlto daromos išimtys ir leidžiama prisiekti arba duoti įžadus?

Mūsų pasaulis nėra tobulas, mes tik keliaujame į Dievo Karalystę. Nors Jėzus ir sako, kad nuoširdžiam žmogui nereikia prisiekti, nes jo žodžių tiesa ir pažadų patikimumas nereikalauja tokios garantijos, tačiau jau pats faktas, kad egzistuoja priesaikos, kalba apie žmogaus trapumą. Tinkamas pavyzdys būtų Petro išsižadėjimas Jėzaus. Kai Petro paklausė, ar jis buvo Jėzaus mokinys, šis atrėžė: „Nei aš žinau, nei suprantu, ką tu sakai“ (*Mk* 14, 68). Galiausiai jis ėmė prisiekinėti ir dievogotis, deja, meluodamas: „Aš nepažįstu to žmogaus, apie kurį jūs kalbate“ (*Mk* 14, 71). Petro pavyzdys mums atskleidžia dar vieną skaudų momentą: priesaikos arba įžadai irgi nėra nuoširdumo garantas. Juk šiandien duotas žodis žengiant santuokos, kunigystės ar vienuolystės keliu yra gana stipriai nuvertėjęs. Priešingas Petro ir dažnam mūsų išsižadėjimui buvo Jėzaus atsakymas į klausimą, ar jis esąs Mesijas. Jėzus paprasčiausiai atsakė: „Taip, Aš Esu“ (*Mk* 14, 62). Taip atsakydamas Jėzus tarsi pasirašė sau mirties nuosprendį. Baimė jo neįveikė. Todėl, nors ir esam linkę į neištikimybę, Jėzus ir mus kviečia siekti gyvenimo skaidrumo nebijant susidurti su tiesos padariniais, nes tik tiesa padarys mus laisvus (plg. *Jn* 8, 32).

KOPIMAS Į KALNĄ

7 eilinis sekmadienis (A)

Kun 19, 1–2. 17–18; *1 Kor* 3, 16–23; *Mt* 5, 38–48

Evangelijos tekstas tęsia praeitą sekmadienį pradėtą Jėzaus mokymą, kaip pereiti nuo senojo fariziejų teisumo (plg. *Mt* 5, 20) prie naujojo Dievo Karalystės teisumo (plg. *Mt* 5, 48), kaip užkopti ant Palaiminimų kalno, nuo kur Jėzus paskelbė naująjį meilės Įsakymą (plg. *Mt* 5, 1–12. 44). Didysis fariziejų troškimas buvo gyventi teisiai, būti teisiems Dievo akivaizdoje. Ir tai visų mūsų, tikinčiųjų, troškimas. Teisus yra tas, kuris geba gyventi ten, kur Dievas nori, kad jis gyventų. Fariziejai stengėsi pasiekti teisumą kruopščiai laikydamiesi Įstatymo. Manė, kad savo jėgomis gali tai padaryti. Jėzus atsiriboja nuo šios pozicijos ir skelbia naują teisumą, kuris turi viršyti fariziejų teisumą (plg. *Mt* 5, 20). Šios dienos Evangelijoje artėjame prie kalno viršūnės, kuri nusakoma vienu sakiniu: „Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangišskasis Tėvas yra tobulas“ (*Mt* 5, 48). Pažvelkime iš arčiau į šį paskutinį kopimo etapą, kurį įveikę pasiekiame kalno viršūnę, nes tik čia, pasak šv. Kryžiaus Jono († 1591), viešpatauja tyła ir meilė.

Atpildo, arba keršto, įstatymas (lot. *lex talionis*) buvo tam tikras bandymas veikti teisėtai ir išvengti nekontroliuojamo asmeninio kerštavimo ir prievartos. Ši nuostata numatė, kad piktadarys bus nubaustas pagal jo paties padaryto nusikaltimo pobūdį ir laipsnį: „Kas sužalotų artimą, kaip jis padarė, taip jam bus padaryta: galūnė už galūnę, akis už akį, dantis už dantį. Žaizda, kokią jis padarė artimui, tokia žaizda bus jam padaryta“ (*Kun* 24, 19–20; plg. *Iš* 21, 23–25). Senovės Artimųjų Rytų teisyneose – Hamurabio kodekse ir Dvylikos plokščių įstatyme – aptinkami panašūs priesakai. Šio įstatymo prasmę galima būtų palyginti su mirties bausme, kuri kai kuriose valstybėse tebėra taikoma už tyčinę, iš anksto numatytą žmogžudystę. Jėzaus laikais atpildo įstatymas vis dar galiojo, tačiau jį jau buvo įmanoma pakeisti pinigine kompensacija. Nuostata nemokėti piktu už pikta – naujas posūkis teisingumo istorijoje. Jėzus atėjo ne panaikinti Įstatymo, bet įvykdyti (plg. *Mt* 5, 17). Tai nereiškia, kad reikėtų pataikauti blogiui apskritai (plg. *Gal* 2, 11; *Jok* 4, 7). Juk kaip teismo metu pas Aną ir Kajafą vienas iš tarnų smogė Jėzui per veidą, Jėzus neatsuko kito skruosto, bet ramiai tarė: „Jei pasakiau netiesą, įrodyk, kad tai netiesa, o jei tiesą, – kam mane muši?“ (*Jn* 18, 23). Vadinas, ne viskas Evangelijoje turi būti suprasta paraidžiui. Jėzus kalba savo būdu, pasitelkdamas hiperboles, kad klausytojas sugebėtų užčiuopti minties esmę. Reaguojant į blogį svarbu yra ne tiek atsukti kitą skruostą, kas gali

būti suprasta kaip provokacija, bet į smurtą atsakyti ne smurtu ir nugalėti pyktį romumu.

Ta prasme ir Jėzaus atsakymas teisme yra dieviškojo romumo pavyzdys. Paimkime analogišką pavyzdį iš apaštalo Pauliaus gyvenimo. Kai sinedriono teisme vyriausiasis kunigas Ananijas įsakė suduoti Pauliui per veidą, pastarasis jam atkirto: „Tau smogs Dievas, tu, pabaltinta siena!“ (*Apd* 23, 3). Nors Paulius šventasis, bet tai nereiškia, kad jam nebūdingas žmogiškosios egzistencijos ribotumas. Mūsų žmogiškumo ribas gali praplėsti tik Kristus, sugebėjęs atleisti net tiems, kurie jį kankino ir žudė: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro“ (*Lk* 23, 34). Iš tiesų „Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas“ (*Jn* 3, 17). Senajame Testamente nėra įsakymo, reikalaujančio nekęsti savo priešą, bet meilės įsakymo artimas buvo suprantamas kaip tautietis. Ir Senajame Testamente (plg. *Ps* 139, 19–22), ir Kumrano tekstuose (*IQS* 9, 2) neapykanta nedorėliams laikyta teisingu poelgiu. Jėzus žengia revoliucingą žingsnį kviesdamas ne tik žodžiais, bet ir savo gyvenimu sekti juo.

Gyvenime neišvengiamai susiduriame su tais, kurie mus įžeidžia, pasėja mūsų širdyje nuoskaudą ir pyktį. Net jei mes ir galime nuo tų žmonių pasitraukti, kartu su jais nebegyventi ir jų nebematyti, vis tiek prisiminimai lieka, atmintis mus sugrąžina į skaudžią praeitį. Šias neigiamas emocijas kartais nėra lengva išprašyti iš mūsų širdies. Jos vis įkyriai sugrįžta, mus vėl naujai užkalbina, o mes dažnai mielai leidžiamės į pokalbį su jomis. Taip bręsta keršto planai, išsisklaido neatleidimas. Patenkame į uždarą ratą, pyktis auga, o pasakymas „mylėkite savo priešus ir melskitės už savo persekiotojus“ tik sukelia juoką arba dar labiau užgauna. Nebelieka nei jėgų, nei noro atleisti. Iš tiesų mes patys, vien tik gera valia, negalime pamilti savo priešų. Tai – Viešpaties ir mūsų pastangų bendras vaisius. Taigi, ką mes galėtume pabandyti padaryti, tai trumpai pasimelsti, kartkartėmis tyliai širdyje ištardami, kad Viešpats laimingų mūsų priešus, nes mes patys to nebeįstengiamė padaryti, pavyzdžiui: „Viešpatie Jėzau, laimink jį (ją, juos).“ Likdami su pykčio mintimis, jei kam ir kenkiame, tai pirmiausia sau patiems tiek dvasiškai, tiek ir fiziškai. Išmokę nuo šių įkyrių minčių nusigręžti šia trumpa malda (Bažnyčios tradicijoje ji vadinama „strėline malda“, nes kaip strėlė, iššauta į pikta mintį, priverčia ją sprukti šalin) mes pamažu įžengiame į ramybės ir atleidimo kelią. Tai nėra lengvas darbas, kaip ir kopti į kalną, nes šios mintys kartais kaip įkyrios musės vis lenda ir lenda. Bet jei drąsiai stojame į kovą ir kiekvieną kartą jas vejame Jėzaus vardu, Šventoji Dvasia keičia mūsų širdį ir daro mus dangiškojo Tėvo vaikais.

PADANGIŲ SPARNUOČIAI IR LAUKO LELIJOS

8 eilinis sekmadienis (A)

Iz 49, 14–15; 1 Kor 4, 1–5; Mt 6, 24–34

Kai kas iš Dievo laukia viso to, ko jam reikia: lietaus ar gero oro, sėkmės egzamine ar versle. Iš Dievo prašo, kad gautų, ir ramiai laukia. Tai klaidingas pasitikėjimo Dievu suvokimas, besiremiantis naudos paieška. Būna ir priešingai: kai kas iš Dievo nieko nesitiki, net mano, kad pasitikėjimas Dievu trukdo siekti žmogaus gėrio. Kaip visose gyvenimo srityse, taip ir čia turbūt nevertėtų vadovautis kraštutinumais, bet ieškoti pusiausvyros – aukso vidurio, nes, pasak biblinės išminties, gyvenimas bei gero ir pikto pažinimas yra Edeno sodo viduryje (plg. Pr 2, 9). Krikščionis, remdamasis Jėzaus žodžiais, vengia gyvenimo kraštutinumų (bet ne gyvenimo gilumo), t. y. magiško ir pasyvaus pasitikėjimo Dievu bei ateistiško reikalavimo ištrinti Dievą iš gyvenimo. Krikščionio pasitikėjimas Dievu yra visiškas, bet dėl to nėra pasyvus ir vergiškas. Priešingai, būtent iš šio pasitikėjimo kyla krikščionio veikla, nes jis žino, kad jo darbas yra Dievo kūrybinio darbo tęsinys (plg. Pr 1, 28). Žmogus yra Dievo bendradarbis. Todėl krikščionis dirba taip, lyg viskas priklausytų nuo jo darbo, bet pasitiki Dievu taip, lyg viskas priklausytų nuo jo įsikišimo. „Tad nusižeminkite po galinga Dievo ranka, kad jis išaukštintų jus metui atėjus. Paveskite jam visus savo rūpesčius, nes jis jumis rūpinasi“ (1 Pt 5, 6–7).

Šv. Jonas Auksaburnis († 407) pastebi: „Kristus nedraudžia sėti, bet sako, kad neturime sielotis, net ir dėl to, kas būtina. Jis neužgina dirbti, bet nenori, kad būtume be pasitikėjimo ir kad paskęstume nerime ir rūpesčiuose. Jis išties mums liepia maitintis, bet nenori, kad tokia mintis mus kamuotų ir ap sunkintų dvasią.“ Evangelijos teksto graikiškame originale bent šešis kartus pasigirsta veiksmažodis *merimneîn*, lietuviškai verčiamas – „nerimauti, rūpintis, jaudintis, sielotis“. Verta atkreipti dėmesį į šį „jaudulį“, kad suprastume tikrąją krikščioniškojo atsiribojimo prasmę. Jis netapatų apatijai, kurią puoselėjo graikų stoikai, sekę filosofija, mokiusia išminčius būti abejingus gyvenimo permainingoms, išlaikyti vidinę olimpinę ramybę. Tai nėra fatalizmas, pastebimas tose filosofijose bei religinėse vizijose, kurios paklūsta neišvengiamai aukštesnei jėgai, turinčiai įtakos žmogaus veiksmams, ir laiko tą jėgą svarbiausiu kiekvieno įvykio teisėju, kai žmogui nepaliekama laisvės iš esmės paveikti dalykų ir įvykių tėkmės. Krikščioniškasis „nesirūpinimas“ pagrįstas dieviškąja tėvyste. Kaip sako Jėzus Kalno pamoksle: „Jei tad jūs, būdami nelabi, mokate savo vaikams duo-

ti gerų daiktų, juo labiau jūsų dangiškasis Tėvas duos gera tiems, kurie jį prašo“ (Mt 7, 11). Bet yra dar viena priežastis, skatinanti pasirinkti „nesirūpinimo“ kelią, susijusi su tikrąja vertybių skale: „Jūs pirmiausia ieškokite Dievo Karalystės ir jo teismo“ (Mt 6, 33).

Žmogų dažnai slegia daiktai, jis paverčia juos stabais ir viską jiems paaukvoja. Maistas, drabužiai, malonumai tampa vieninteliai mūsų troškimų objektai, noras turėti nuolat stiprėja, niekada nepasisotinama, turėjimo geismas vis labiau slopina vidaus gelmėse slypinčią būtį. Dievo Karalystė, kitaip tariant, jo išganymo, laisvės, teisingumo ir meilės projektas užmirštamasis, o šio pasaulio karalystė primeta ir skleidžia nevilgtį bei rūpestį. Tai iš esmės yra tema, kuri Bažnyčios tradicijoje nusakoma žodžiu „askezė“ (gr. *askēsis* – (atletų) pratimai). Askezė visada susijusi su savęs apribojimu ir ko nors atsižadėjimu, atsisakymu. Atsisakymo sąlyga yra ne vien stipraus „aš“ ženklas, bet ir konkretus būdas stiprinti tą „aš“. Nors askezė skirta visiems, ji įgyvendinama skirtingai pagal skirtingus pašaukimus: vienuolis pranciškonas jos gali siekti radikaliau, o šeimos tėvas turi atsižvelgti į savo pareigas žmonai ir vaikams.

Daiktai mus apkrauna ir neleidžia mums susitelkti. Juk daugelio daiktų, kuriuos turime sukaupe savo buityje, savo svetainėse, biuruose, rūsiuose, celėse, beveik nepaudojame. Tai nereikalingas balastas, kurį tampomės su savimi. Manydami, kad vieno ar kito daikto mums kada nors prireiks, jį nusiperkame, o po kurio laiko galime konstatuoti, kad jis metų metus stovi nenaudojamas. Kai visi kampai prigrūsti, nejauku, mes niekur nebegalime pailsėti. Kiekviename žingsnyje daiktai sakyte sako, kad galėtume juos panaudoti, ką turėtume su jais nuveikti, kad jie nebūtų nupirkti veltui. Daiktai turi mums tarnauti, o ne mes jiems. Užuo paprasčiausiai mėgavęsi laisvalaikiu, džiaugęsi, kad jis mums buvo suteiktas, vis kažką veikiame. Menkos savivertės žmonės pririekia daug daiktų (kelionių, informacijos, vaizdinių, garsų, „feisbukų“, „skaipų“ ir t. t.) savo vidinei tuštumai paslėpti. Tokie žmonės nuolat ieško vis daugiau. Jie mano atrasią ramybę tada, kai turės visa, ko jiems reikia gyvenime. Tačiau vienas poreikis skatina kitą. Atsisakydami viso to, ką turi aplinkiniai žmonės, ir skirdami laiko dėmesingai maldai, vis labiau atrandame savo pačių tapatybę, greičiau nurimstame ir pamatome padangių sparnuočius ir lauko lelijas.

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Šventojo Tėvo Pranciškaus apaštališkasis
paragininimas

EVANGELII GAUDIUM

Vyskupams, kunigams ir diakonams,
pašvęstiesiems asmenims ir pasauliečiams
apie Evangelijos skelbimą šiandiniame pasaulyje

(Tęsinys. Pradžia 2013 m. Nr. 12)

ANTRAS SKYRIUS BENDRUOMENINIO ĮSIPAREIGOJIMO KRIZĖJE

50. Prieš imantis kai kurių pamatinių su evangelizacijos veikla susijusių klausimų, derėtų glaustai priminti, kokioje aplinkoje turime gyventi ir veikti. Šiandien dažnai kalbama apie „diagnozavimo perteklių“, ne visada lydimą realiai įgyvendinamų sprendimo pasiūlymų. Kita vertus, nepadėtų ir grynai sociologinis požiūris, siekiantis visą tikrovę neva neutraliai bei nešališkai aprėpti savo metodologija. Tai, ką čia ketinu pasiūlyti, veikiau atitinka *evangelinio supratimo* kryptį. Tai – mokinio misionieriaus požiūris, kurį „savo šviesa ir galia gaivina Šventoji Dvasia“ (53).

51. Ne popiežiaus užduotis pateikti smulkmenišką ir išsamią dabartinės tikrovės analizę, tačiau visas bendruomenes raginu „visada gebėti budriai studijuoti laiko ženklus“ (54). Tai rimta pareiga, nes tam tikra dabarties tikrovė, jei nebus surasta gerų sprendimų, gali duoti pradžią dehumanizacijos procesams, kuriuos bus sunku sustabdyti. Pravartu aiškiai parodyti, kas gali būti Karalystės vaisius ir kas prieštarauja Dievo planui. Tai reiškia ne tik gerų ir blogų dvasių judesių atpažinimą bei aiškinimą, bet ir – tai svarbiausia – geros dvasios pasirinkimą ir blogos atmetimą. Savaiame suprantamu dalyku laikau įvairias analizes, pateiktas kituose visuotinio Magisteriumo dokumentuose, taip pat pasiūlytas regioninių ar nacionalinių episkopatų. Šiame paraginiame ketinu, žvelgdamas iš pastoracijos taško, tik glaustai aptarti kai kuriuos tikrovės aspektus, galinčius sustabdyti ar susilpninti Bažnyčios atsinaujinimo misionieriaus linkme dinamiką tiek dėl to, kad tai susiję su Dievo tautos gyvenimu ir kilnumu, tiek dėl to, jog veikia asmenis, tiesiogiai įsitraukusius į bažnytines institucijas ir vykdančius evangelizacijos užduotis.

I. Kai kurie šiandienio pasaulio iššūkiai

52. Žmonija šiuo metu išgyvena istorinę pervartą, kurią liudija pažanga įvairiose srityse. Pagirtini pasiekimai,

prisidedantys prie žmonių gerovės, pavyzdžiui, sveikatos apsaugos, švietimo ir komunikavimo srityse. Vis dėlto nevalia užmiršti, jog mūsų laikų didžiūmos vyrų ir moterų kasdienis gyvenimas nėra užtikrintas, o tai kelia liūdnų padarinių. Daugėja kai kurių patologijų. Daugelio žmonių, net vadinamosiose turtingose šalyse, širdis užvaldo baimė ir neviltis. Gyvenimo džiaugsmas dažnai išblėsta, mažėja pagarbos, gausėja smurto, vis akivaizdesnė tampa nelygybė. Kad gyventum ir dažnai gana neoriai, būtina kovoti. Šią epochinę permainą lėmė milžiniška kokybinė ir kiekybinė sparčiai auganti pažanga mokslo ir technologijų srityje bei tų naujovių spartus taikymas įvairiose gamtos ir gyvenimo plotmėse. Gyvename žinių ir informacijos amžiuje, pagimdžiusiame naujų galios, labai dažnai anoniminės, formų.

„Ne“ išstūmimo ekonomikai

53. Kaip įsakymu „Nežudyk“ aiškiai brėžiama riba siekiant laiduoti žmogaus gyvybės vertę, lygiai taip šiandien turime tarti „ne“ išstūmimo ir nelygybės ekonomikai. Tokia ekonomika žudo. Neturėtų taip būti, kad akcijų kurso nuosmukis dviem taškais biržoje patraukia didelį dėmesį, o pagyvenusio benamio mirtis iš šalčio lieka nepastebėta. Tai – išstūmimas. Nevalia ilgiau toleruoti to, kad maistas išmetamas, kai kiti žmonės badauja. Tai – nelygybė. Šiandien viskas palenkta konkurencijos ir stipresniojo įstatymui, kai stipresnysis maitinasi išnaudodamas silpnesnįjį. Todėl didžiulės gyventojų masės jaučiasi išstumtos į pakraščius: neturi darbo, perspektyvos, išeities. Pats žmogus laikomas vartojimo gėrybe, kurią pasinaudojus galima išmesti. Atsirado „išmetimo“ kultūra, kuri netgi skatinama. Tai ne vien išnaudojimo ir engimo reiškinys, bet ir kai kas nauja: išstumiant iš pagrindų pakertama priklausomybė visuomenei, kurioje žmogus gyvena, tada jis atsideria ne žemutiniame sluoksnyje, pakraštyje ar tarp bejėgių, bet apskritai už visuomenės ribų. Išstumtieji yra ne „išnaudojamieji“, bet atstumtieji, „atmatos“.

54. Šiame kontekste kai kas tebegina „gerovės kilimo“ (*trickle-down*) ekonomiką, kai manoma, kad bet kuris ekonomikos augimas, skatinamas laisvosios rinkos, savaime pagimdys pasaulyje didesnę lygybę bei socialinę integraciją. Tokia nuomonė, niekada nepatvirtinta faktais, išreiškia negrabų bei naivų pasitikėjimą ekonomine galia savo rankose sutelkusiųjų gerumu ir sakralizuotais vyraujančios ekonominės sistemos mechanizmais. Tuo metu išstumtieji ir toliau laukia. Siekiant išlaikyti kitus išstumiančią gyvenseną ar užsidegimą šiuo savanaudišku idealu, išsirutuliojo abejingumo globalizacija. Kone nepastebimai praradome gebėjimą parodyti užuojautą girdėdami kitų skausmingą šauksmą, nebeverkiame regėdami kitų dramas, nesistengiame rūpintis kitais,

tarsi tai būtų kieno nors kito, o ne mūsų atsakomybė. Gerovės kultūra daro mus neįautrius: mes netenkame ramybės, kai rinka siūlo kažką, ko dar nenusipirkome, tačiau visi tie galimybių stygiaus suluošinti gyvenimai mums tėra nė kiek neįaudinantis reginys.

„Ne“ naujajai pinigų stabmeldystei

55. Viena iš tokios situacijos priežasčių yra mūsų nusi-statytas santykis su pinigais, nes mes ramiai taikstomės su jų valdžia mums ir mūsų visuomenėms. Dabar išgyvenama finansinė krizė verčia užmiršti tai, kad jos ištakos yra gili antropologinė krizė – pirmenybės žmogui neigimas! Susikūrėme naujų stabų. Senojo aukso veršio garbinimas (plg. Iš 32, 1–35) reiškiasi nauju ir negailestingu pavidalu – pinigų fetišizmu ir ekonomikos, stokojančios žmogiško veido ir tikrai žmogiško tikslo, diktatūra. Pasaulinė krizė, apėmusi finansus ir ekonomiką, išryškina disbalansus ir, pirmiausia, didžiulį orientavimosi į žmogų stygių, žmogaus būtybę susiaurinama iki vieno iš jos poreikių – vartojimo.

56. Mažumos pajamoms eksponentiškai didėjant, dauguma vis labiau tolsta nuo tų nedaugelio laimingųjų gerovės. Toks disbalansas kyla iš ideologijų, ginančių absoliučią rinkos autonomiją ir finansines spekuliacijas. Todėl neigiama valstybių, įpareigotų budriai saugoti bendrąjį gėrį, teisė kontroliuoti. Randasi nauja neregima, kartais virtuali, tironija, vienašališkai ir nepalenkiamai primetanti savo įstatymus ir taisykles. Be to, skolos ir palūkanos už jas nutolina šalis nuo jų ekonomikos įgyvendinamų galimybių, o piliečius – nuo jų realios perkamosios galios. Visa tai papildo plačiai paplitusi korupcija ir savanaudiškas mokesčių vengimas. Galios ir turto troškimas beribis. Tokioje sistemoje, kuri linkusi dėl didesnio pelno praryti bet ką, visa, kas trupu, kaip antai, aplinka, lieka neapsaugota sudievinčios rinkos intereso, paverstų absoliučia taisykle, atžvilgiu.

„Ne“ pinigams, kurie, užuot tarnavę, valdo

57. Už tokios nuostatos slypi etikos ir Dievo atmetimas. Į etiką paprastai žvelgiama su tam tikra pašaipia nepagarba. Ji laikoma duodančia priešingus rezultatus, per daug žmogiška, nes pinigus ir valdžią daro santykinu dalyku. Ji išgyvenama kaip grėsmė, nes smerkia manipuliavimą asmeniu bei jo žeminimą. Galiausiai etika kreipia į Dievą, laukiantį saistančio atsako, esančio už rinkos kategorijų ribos. Jei jos suabsoliutinamos, Dievas, vienintelis likęs nekontroliuojamas ir nemanipuliuojamas, atrodo netgi pavojingas, nes kviečia žmogų pilnatviškai save įgyvendinti ir niekam nevergauti. Etika – neideologizuota etika – įgalina kurti pusiausvyrą ir žmoniškesnę socialinę tvarką. Šiuo atžvilgiu raginu

finansų žinovus ir įvairių šalių valdančiuosius apmąstyti vieno Antikos išminčiaus žodžius: „Nesidalyti savo turtais su vargšais reiškia vogti ir atimti iš jų gyvenimą. Gėrybės, kurias turime, yra ne mūsų, bet jų“ (55).

58. Etikos neignoruojanči finansinė reforma reikalautų iš politinių vadovų energingai pakeisti nuostatą. Raginu juos ryžtingai ir toliaregiškai imtis šio iššūkio neignoruojanč, žinoma, kiekvienos aplinkos savitumo. Pinigai turi tarnauti, o ne valdyti! Popiežius myli visus, turtingus ir vargšus, bet jam tenka pareiga Kristaus vardu priminti, kad turtingieji turi padėti vargšams, juos gerbti ir skatinti. Raginu praktikuoti nešališką solidarumą bei ekonomiką ir finansus žmogaus labai atgręžti į etiką.

„Ne“ smurtą gimdančiai nelygybei

59. Šiandien daug kur reikalaujama daugiau saugumo. Tačiau smurto nebus įmanoma išrauti tol, kol visuomenėje ir tarp tautų nebus panaikintas išstūmimas ir nelygybė. Vargšai ir neturtingesnės tautos kaltinami smurtu, tačiau tol, kol nebus sulygintos galimybės, įvairios agresijos ir karo formos turės derlingą dirvą, kuri anksčiau ar vėliau sukels sprogamą. Kol visuomenė – lokalinė, nacionalinė ar pasaulinė – kažkuriai savo dalį bus palikusi pakraščiuose, tol nebus politinių programų, tvarkos palaikymo jėgų ar žvalgybos, išgalinčių neribotą laiką laiduoti ramybę. Ne tik todėl, kad nelygybė kursto sistemos išstumtuosius smurtiškai reaguoti, bet ir dėl to, kad socialinė ir ekonominė sistema yra iš pagrindų neteisinga. Kaip gėris linkęs skliti, lygiai taip ir blogis, kuriam pritariama, t. y. neteisingumas, linksta plėsti savo kenksmingą galią ir tyliai griauti politinės bei socialinės sistemos pagrindus, kad ir kokie tvirti jie atrodytų. Kiekviena veikla turi padarinių, taigi ir visuomenės struktūrose lizdą susisukusiam blogiui visada bus būdingas griovimo bei mirties potencialas. Blogis, susikristalizavęs į neteisingas socialines struktūras, neleidžia tikėtis geresnės ateities. Dar toli esame nuo vadinamosios „istorijos pabaigos“, nes darnaus ir taikaus vystymosi sąlygos tinkamai neįdiegtos ir neįgyvendintos.

60. Dabartinės ekonomikos mechanizmai skatina karštligiškai vartoti, tačiau pasirodo, kad nežabotai vartojimas, lydimas nelygybės, dvigubai kenkia socialiniam audiniui. Šitaip socialinė nelygybė anksčiau ar vėliau sukels smurtą, kuriam kelio neužkirs jokios ginklavimosi varžybos. Tai tik kurstys didesnio saugumo trokštančiųjų tuščias viltis, nes šiandien žinome, jog ginklai ir smurtinis engimas, užuot ką nors išsprendę, tik įžiebiam naujų ir dar blogesnių konfliktų. Kai kas, pasitelkdamis nedarnus apibendrinimus, pačius vargšus ir neturtingas šalis kaltina dėl jų bėdų ir kaip sprendimą siūlo juos nuraminsiantį, prijaukintomis ir neagresyviomis būtybėmis

paversiantį „auklėjimą“. Visa tai tik dar labiau erzina, kai išstumtieji regi augant socialinį vėžį – daugelio šalių vyriausybėse, versle ir institucijose, nepaisant valdančiųjų politinės ideologijos, giliai išsisknijusią korupciją.

Kai kurie kultūriniai iššūkiai

61. Evangelizuojame ir mėgindami atsiliiepti į įvairius iššūkius (56). Kartais jie reiškiasi tikrų pasikėsimų į tikėjimo laisvę formomis ar naujais krikščionių persekiojimais, kai kuriose šalyse pasiekusiais nerimą keliantį neapykantos ir smurto lygį. Tačiau daug kur tai veikiau yra paplitęs reliatyvistinis abejingumas, susijęs su nusivylimu ir ideologijų krize, kuri radosi kaip reakcija į visa, kas atrodo totalitariška. Tai kenkia ne vien Bažnyčiai, bet ir apskritai visam visuomeniniam audiniui. Pripažinkime: kultūroje, kurioje kiekvienas nori būti savo subjektyvios tiesos nešėju, piliečiams sunku pajusti troškimą dalyvauti bendrame projekte, pranokstantčiame asmeninius interesus bei norus.

62. Vyraujančioje kultūroje pirmutinė vieta atitenka tam, kas išoriška, netarpiška, regima, greita, paviršutiniška, laikina. Tai, kas tikra, užleidžia vietą regimybei. Globalizacija, daugelyje šalių paskleisdama tendencijas, priklausančias kitoms, ekonomiškai išsivysčiusioms, tačiau etiškai nusilpusioms kultūroms, paspartino jų kultūrinių šaknų irimą. Tai įvairiuose Vyskupų sinoduose patvirtino skirtingų žemynų vyskupai. Pavyzdžiui, Afrikos vyskupai, tęsdami enciklikos *Sollicitudo rei socialis* mintis, prieš kelerius metus atkreipė dėmesį, jog Afrikos šalis norima paversti tiesiog „mechanizmo dalimis, milžiniško krumpliaračio dantukais. Taip dažnai nutinka visuomenės komunikavimo priemonių srityje: jos dažniausiai valdomos iš centrų šiauriniame pusrutulyje, todėl ne visada prideramai atsižvelgia į tų šalių prioritetus bei problemas ir ne visuomet gerbia jų kultūrinį veidą“ (57). Panašiai ir Azijos vyskupai pabrėžė „įtaką, iš išorės daromą Azijos kultūroms. Randasi naujų elgesio formų, kylančių iš pernelyg didelio atvrumo komunikavimo priemonėms <...>. Todėl neigiami žiniasklaidos bei pramogų pramonės aspektai kelia grėsmę tradicinėms vertybėms“ (58).

63. Daugelio šalių katalikiškajam tikėjimui iššūkį šandien kelia naujų religinių sąjūdžių gausėjimas. Vieni iš jų linksta į fundamentalizmą, kiti, regis, siūlo dvasingumą be Dievo. Šis reiškiny, viena vertus, yra žmogiškoji reakcija į materialistinę, vartotojišką bei individualistinę visuomenę, bet taip pat būdas pasipelninti iš sunkios padėties periferijos bei skurdo zonos gyventojų, besistengiančių išgyventi didelių žmogiškųjų kančių sukuryje ir mėginančių sudurti galą su galu. Tokie religiniai sąjūdžiai, mokantys subtiliai daryti įtaką, vyrauo-

jančio individualizmo paženklintoje aplinkoje užpildo sekuliaristinio racionalizmo paliktą tuštumą. Be to, būtina pripažinti, jog dėl to, kad dalis mūsų pakrikštytųjų neįaučia savo priklausomybės Bažnyčiai, kaltos ir kai kurios mūsų struktūros bei kai kurių mūsų parapijų ir bendruomenių svetingumo stoka arba biurokratinė nuostata atsiliiepiant į mūsų tautų gyvenimo paprastas ir sudėtingas problemas. Daug kur pastoracinio aspekto atžvilgiu viršų ima administracinis, vyrauja jokių kitų evangelizacijos formų nelydima sakramentalizacija.

64. Sekuliarizacijos procesas linksta tikėjimą ir Bažnyčią apriboti privačia ir asmenine aplinka. Be to, neigiant bet kokią transcendenciją, vis labiau iškreipiama etika, susilpnėjo asmeninės bei socialinės nuodėmės pajauta, vis labiau įsigali reliatyvizmas, sąlygojantis visuotinę dezorientaciją, ypač paauglystės ir jaunystės tarpsniais, išsiskiriančiais ypatingu pažeidžiamumu kaitai. Kaip taikliai pastebėjo Jungtinių Amerikos Valstijų vyskupai, Bažnyčiai primygtinai tikinant, jog egzistuoja objektyvios moralinės normos, „kai kas mūsų kultūroje tokį mokymą aiškina esant neteisingą, tai yra prieštaraujanti pagrindinėms žmogaus teisėms. Tokie tvirtinimai paprastai kyla iš moralinio reliatyvizmo formos, susijusios, ne be pagrindo, su įsitikinimu, kad žmogaus teisės absoliučios. Laikantis tokio požiūrio, Bažnyčia suvokiama kaip skatinanti ypatingą prietarą ir besikišanti į individualios laisvės erdvę“ (59). Gyvename informacijos visuomenėje, kuri užtvindo mus duomenimis be atrankos, kaip vienodai reikšmingais, ir galiausiai veda baisaus paviršutiniškumo moralės klausimų srityje link. Todėl būtinas auklėjimas, kuris mokytų kritiškai mąstyti ir brendimo metu siūlytų vertybes.

65. Nepaisant visuomenę užgriuvusios sekuliarizmo bangos, Bažnyčia daugelyje šalių – taip pat tose, kur krikščionys yra mažuma, – viešosios nuomonės akimis išliko pasitikėjimo verta, solidarumo bei rūpinimosi stojojančiais srityje patikima institucija. Ji nekart tarpininkavo skatinant spręsti su taika, santarve, aplinka, gyvybės apsauga, žmogaus ir piliečių teisėmis ir t. t. susijusias problemas. O koks didelis visame pasaulyje yra katalikiškųjų mokyklų ir universitetų indėlis! Tai labai gerai. Tačiau keliant kitus, mažiau viešomenei priimtinus klausimus, mums nelengva parodyti, kad tai darome iš ištikimybės tam pačiam įsitikinimui žmogaus asmens kilnumu ir bendrajam gėriui.

66. Šeima, kaip ir visos bendruomenės bei visi socialiniai saitai, išgyvena gilią kultūrinę krizę. Šeimos atveju saitų trapumas tapo ypač rimtas dalykas, nes šeima yra pamatinė visuomenės ląstelė, vieta, kur mokomasi kartu gyventi būnant skirtingiems bei priklausyti kitiems ir kur tėvai vaikams perteikia tikėjimą. Santuoką

linkstama laikyti vien emocinio pasitenkinimo forma, kurią galima steigti bet kaip ir keisti kaip patinka. Tačiau santuokos būtinas indėlis į visuomenę pranoksta emociškumą ir atsitiktinius poros poreikius. Pasak Prancūzijos vyskupų mokymo, ji atsiranda „ne iš meilės jausmo, netvaraus pagal apibrėžimą, bet iš tvirto įsipareigojimo, kurį prisiima sutuoktiniai, sutikę sudaryti visišką gyvenimo bendrystę“ (60).

67. Postmodernistinis globaliu tapęs individualizmas skatina gyvenseną, silpninančią tarpasmeninių ryšių plėtojimą bei tvarumą ir iškreipiančią šeimos saitus. Pastoracija turėtų aiškiau parodyti, kad santykis su mūsų Tėvu reikalauja tarpasmeninius saitus gydančios, skatinančios ir stiprinančios bendrystės bei kreipia tokios bendrystės link. Pasaulyje, ypač kai kuriose šalyse, iš naujo randantis įvairioms karo ir konflikto formoms, mes, krikščionys, turime primygtinai siūlyti pripažinti kitą, gydyti žaizdas, tiesti tiltus, megzti ryšius ir padėti nešioti „vieni kitų naštas“ (Gal 6, 2). Kita vertus, šiandien steigiamos daugiariopos sąjungos teisėms ginti ir kilniems tikslams siekti. Taip reiškiasi daugelio piliečių troškimas prisidėti prie socialinės bei kultūrinės pažangos statydinimo.

Tikėjimo įkultūrinimo iššūkiai

68. Kai kurių šalių – pirmiausia vakarietišku – krikščioniškasis substratas yra gyva tikrovė. Čia, pirmiausia tarp labiausiai vargstančiųjų, yra moralinių atsargų, saugančių autentiško krikščioniškojo humanizmo vertybes. Žvelgiant į tikrovę tikėjimo akimis negalima nepripažinti to, ką sėja Šventoji Dvasia. Manyti, kad autentiškų krikščioniškųjų vertybių nėra ten, kur dauguma gyventojų pakrikštyti ir daugialypiais būdais reiškia savo tikėjimą bei solidarumą, reikštų netikėti Jos laisvu bei dosniu veikimu. Tai reiškia pripažinti daugiau nei „Žodžio sėklas“, nes kalbama apie autentišką katalikišką tikėjimą su jam būdingais raiškos bei priklausomybės Bažnyčiai būdais. Nėra gerai ignoruoti tikėjimo paženklintos kultūros esminės svarbos, nes tokia evangelizuotoji kultūra, nors ir ribota, turi daugiau išteklių atsispirti šiandienio sekuliarizmo puolimui nei tiesiog vien tikinčiųjų visuma. Evangelizuotoje liaudiškojoje kultūroje glūdinčios tikėjimo ir solidarumo vertybės gali paskatinti teisingesnės bei labiau tikinčios visuomenės statydinimą, ir ji turi ypatingos išminties, kurią reikia mokėti pripažinti padėkos kupinu žvilgsniu.

69. Norint įkultūrinti Evangeliją, primygtinai būtina evangelizuoti kultūrą. Katalikiškosios tradicijos šalyse tai reikštų globoti, sergėti ir stiprinti jau esamus turtus, o kitų religinių tradicijų ar iš pagrindų sekuliarizuotose šalyse – skatinti naujus kultūros evangelizacijos procesus, net jei tam reikėtų ilgalaikio planavimo. Vis dėlto

nevalia ignoruoti raginimo nuolatos augti. Kiekvienai kultūrai ir socialinei grupei reikia apsvalyti ir bręsti. Turint priešais akis katalikų liaudiškąją kultūrą, tenka pripažinti kai kurias silpnybes, kurias dar turėtų išgydyti Evangelija: mačizmą, alkoholizmą, smurtavimą šeimoje, retą dalyvavimą Eucharistijoje, tikėjimą likimu ar prietarais, vedančiais į burtininkavimą, ir pan. Tačiau kaip tik liaudiškasis pamaldumas gali būti geriausias išėjties taškas išgyti ir tapti laisvam.

70. Tiesa ir tai, kad kartais labiau nei krikščioniškasis pamaldumas akcentuojamos kai kurių grupių tradicijos išorinės formos ar hipotetiniai privatūs apreiškimai, kurie suabsoliutinami. Egzistuoja tam tikra krikščionybė, sudaryta iš pamaldumo, būdingo individualiam bei sentimentaliam tikėjimo gyvenimui, iš tikrųjų neatitinkančio autentiško „liaudiškojo pamaldumo“. Kai kurie skatina tokias išraiškas nesirūpindami socialine pažanga bei tikinčiųjų ugdymu ir kai kada daro tai siekdami ekonominės naudos ar kokios nors galios kitų atžvilgiu. Nevalia ignoruoti to, kad pastaraisiais dešimtmečiais katalikų tautoje neišvengta pertrūkio krikščioniškąjį tikėjimą perduodant iš kartos į kartą. Neneigtina, jog daugelis jaučiasi nusivylę ir nustojo tapatintis su katalikiškąja tradicija, daugėja tėvų, nekrikštijančių ir nemokančių savo vaikų melstis, jaučiama tam tikra migracija į kitas tikėjimo bendruomenes. Štai kelios to pertrūkio priežastys: dialogo erdvės šeimose stygius, komunikavimo priemonių įtaka, reliatyvistinis subjektyvizmas, rinkos skatinamas nežabotas vartotojiškumas, vargingiausiųjų pastoracinės globos stoka, nuoširdaus svetingumo mūsų institucijose trūkumas ir mūsų neišgalėjimas atkurti mistinės prieigos prie tikėjimo religinio pliuralizmo aplinkoje.

Miesto kultūros iššūkiai

71. Tikslas, kurio link keliauja visa žmonija, yra Naujoji Jeruzalė, Šventasis Miestas (plg. Apr 21, 2–4). Įdomu, kad Apreiškime sakoma, jog žmonijos ir istorijos pilnatvė tikrove tampa mieste. Turime žvelgti į miestą kontempliatyviu žvilgsniu, tikėjimo žvilgsniu, atrandančiu Dievą, gyvenantį jo namuose, gatvėse, aikštėse. Gyvenimo atsparos bei prasmės paieškas, į kurias leidžiasi asmenys ir grupės, lydi Dievo artumas. Jis gyvena tarp piliečių skatindamas solidarumą, brolybę, gėrio, tiesos, teisingumo troškimą. Tas artumas ne įsivaizduotinas, bet atrastinas, atidengtinis. Dievas nesislepia nuo tų, kurie jo ieško nuoširdžiai, nors ir darydami tai apgraiptomis, netiksliai ir miglotai.

72. Mieste religinis aspektas perteikiamas įvairiomis gyvenisomis, papročiais, susijusiais su tam tikra, nuo kaimo gyventojų besiskiriančia laiko, teritorijos ir santykių jausena. Kasdieniame gyvenime piliečiams dažnai

tenka grumtis dėl išgyvenimo, ir toje kovoje glūdi gili egzistencijos pajauta, paprastai apimanti ir gilų religinį jausmą. Turime tai apmąstyti, kad galėtume pradėti tokį dialogą, kokį su samariete užmezgė Jėzus prie šulinio, iš kurio ji norėjo numalšinti troškulį (plg. *Jn 4, 7–26*).

73. Naujų kultūrų ir toliau atsiranda tose milžiniškose žmogiškiosiose santalkose. Krikščionis jose nebėra vientelis prasmės skatintojas ar steigėjas, bet gauna iš jų kalbą, simbolius, žinias ir paradigmas, kurios siūlo naujas gyvenimo gaires, dažnai prieštaraujančias Jėzaus Evangelijai. Nauja kultūra tvinksi ir sumanoma mieste. Sinodas konstatavo, kad pokyčiai šiose didžiulėse erdvėse ir kultūra, kuri ten reiškiasi, yra pirmutinė naujosios evangelizacijos vieta (61). Tai verčia galvoti apie naujo pobūdžio maldos ir bendrystės erdves, patrauklesnes ir reikšmingesnes miesto gyventojams. Kaimo vietovės dėl masinių komunikavimo priemonių įtakos irgi nėra nuošalyje nuo šių kultūrinių permainių, reikšmingai keičiančių ir jų gyvenimo būdą.

74. Būtina evangelizacija, gebanti aikštėn iškelti naujus santykio su Dievu, kitais bei aplinka būdus ir įkvėpti pamatines vertybes. Būtina pasiekti tas vietas, kur formuojasi nauji pasakojimai ir naujos paradigmos, Dievo žodžiu pasiekti giliausius miesto dvasios klodus. Nevalia užmiršti, kad miestas yra daugiakultūre aplinka. Didmiesčiuose galima atrasti jungiamąjį audinį, kur žmonių grupės dalijasi tokiu pat gyvenimo įsivaizdavimu bei panašiomis svajonėmis ir buriasi į naujus žmogiškuosius sektorius, kultūrines teritorijas, neregimus miestus. Įvairios kultūrinės formos išties gyvuoja viena šalia kitos, tačiau labai dažnai praktikuoja segregaciją ir smurtą. Bažnyčia pašaukta tarnauti sunkiam dialogui. Kita vertus, yra žmonių, turinčių tinkamų priemonių savo asmeniniam bei šeimyniniam gyvenimui plėtoti, ir gausybė „nepiliečių“, „pusiau piliečių“ ar „miesto atliekų“. Miestas gimdo savotišką nuolatinį dviprasmiškumą – siūlydamas savo gyventojams begalines galimybes, sykiu kelia daugybę sunkumų daugelio pilnatviškai gyvenimo plėtotei. Toks prieštaravimas sukelia skausmingų kančių. Daug kur pasaulyje miestai yra masinių protestų arena, kur tūkstančiai gyventojų reikalauja laisvės, galimybės dalyvauti visuomenės gyvenime, teisingumo bei kelia įvairių pretenzijų, kurių, jei į jas nebus supratingai reaguojama, nebus įmanoma nutildyti jėga.

75. Nevalia ignoruoti ir to, kad mieste lengvai plinta prekyba narkotikais ir žmonėmis, piktnaudžiavimas nepilnamečiais ir jų išnaudojimas, pagyvenusių ir sergančių žmonių apleistis, įvairios nusikalstamumo ir korupcijos formos. Sykiu tai, kas galėjo būti puiki susitikimo ir solidarumo erdvė, dažnai virsta atskirties ir abipusio ne-

pasitikėjimo vieta. Namai ir butai labiau statomi tam, kad izoliuotų ir apsaugotų, o ne kad jungtų ir vienyntų. Evangelijos skelbimas būtų pagrindas atkurti žmogaus gyvenimo orumą tokiuose kontekstuose, nes Jėzus trokšta miestuose duoti apšiai gyvenimo (plg. *Jn 10, 10*). Evangelijos siūloma nepakartojama ir pilnatviška žmogaus gyvenimo prasmė yra geriausias vaistas nuo miesto blogybių, net ir turint galvoje, kad šiai tikrovei netinka viena evangelizacijos programa ir vienodas bei nelankstus evangelizacijos stilius. Tačiau iš pagrindų žmogiškas gyvenimas ir liudijimo raugo įterpimas į kiekvieno iššūkio šerdį bet kurioje kultūroje, bet kuriame mieste daro krikščionių geresnį, o miestą vaisingesnį.

II. Pastoracijos darbuotojų pagundos

76. Jaučiu didžiulį dėkingumą už visų Bažnyčioje dirbančiųjų pastangas. Nenorėčiau čia aptarinėti įvairių pastoracijos darbuotojų veiklos, pradėdamas vyskupais ir baigdamas kukliausios ir mažiausiai regimos tarnystės vykdytojais. Veikiau apmąstysiu iššūkius, kurie visiems kyla dabartinės globalizuotos kultūros aplinkoje. Tačiau pirmiausia ir teisingumo dėlei turiu pasakyti, kad Bažnyčios indėlis šiandiniame pasaulyje yra milžiniškas. Mūsų skausmas ir gėda dėl kai kurių Bažnyčios ir mūsų pačių nuodėmių neturėtų versti užmiršti, kiek daug krikščionių paskiria gyvenimą meilei: daugybei žmonių padeda gydytis arba ramiai numirti laikinosiose ligoninėse; neturtingiausiose pasaulio vietovėse lydi įvairių priklausomybių vergais tapusius žmones; atsiduoda vaikų ir jaunuolių auklėjimui; rūpinasi visų paliktais pagyvenusiais žmonėmis; stengiasi perteikti vertybes priešiškoje aplinkoje; įkvėpti žmogumi tapusio Dievo, daugybe kitų būdų pasiaukojamai rodo meilę žmonijai. Dėkoju už pavyzdį, kurį man rodo krikščionys, džiugiai aukojantys tam savo gyvenimą bei laiką. Tas liudijimas man labai naudingas ir palaiško mano asmeninį siekį nugalėti savanaudiškumą, kad galėčiau dar labiau save dovanoti.

77. Nepaisant to, būdami savo amžiaus vaikai, visi esame kaip nors veikiami dabartinės globalizuotos kultūros, kuri, nors ir siūlo vertybes bei naujas galimybes, gali taip pat apriboti, sąlygoti ir net susargdinti. Pripažįstu, būtina kurti pastoracijos darbuotojams motyvuoti bei gydyti tinkamas erdves, „vietas, kur būtų galima atnaujinti savo tikėjimą į nukryžiuotą ir prisikėlusį Kristų, pasidalyti svarbiausiais klausimais ir kasdieniais rūpesčiais, pagal Evangelijos kriterijus giliai iširti savo egzistenciją bei patirtį siekiant savo individualius bei socialinius pasirinkimus kreipti į gėrį bei grožį“ (62). Sykiu trokštu atkreipti dėmesį į kai kurias pagundas, šiandien ypač apninkančias pastoracijos darbuotojus.

„Taip“ misionieriškojo dvasingumo iššūkiui

78. Šiandien galima matyti, kad daug pastoracijos darbuotojų, įskaitant pašvęstuosius asmenis, perdėtai rūpinasi savo asmeninėmis autonomijos bei atvangos erdvėmis, o tai savo užduotis verčia išgyventi kaip gyvenimo priedėlių, tarsi tai nebūtų tapatybės dalis. Sykiu dvasinis gyvenimas painiojamas su kai kuriais religiniais momentais, kurie teikia tam tikrą paguodą, tačiau neskatina susitikti su kitais, išsipareigoti pasaulyje, karštai evangelizuoti. Todėl galima pastebėti, kad daugeliui evangelizuotojų, nors jie ir meldžiasi, būdinga *padidėjęs individualizmas, tapatybės krizė ir išblėšęs polėkis*. Šios trys blogybės viena kitą skatina.

79. Žiniasklaidos kultūra ir kai kurie intelektualiniai sluoksniai kartais skleidžia ryškų nepasitikėjimą Bažnyčios žinia ir tam tikrą cinizmą. Todėl daugelis pastoracijos darbuotojų, nors jie ir meldžiasi, įgyja nevisavertiškumo kompleksą, verčiantį juos reliatyvizuoti ar slėpti savo krikščioniškąją tapatybę bei įsitikinimus. Taip atsiranda ydingas ratas, nes tada jie nėra laimingi dėl to, ką daro, nesusitapatina su evangelizacine misija, o tai silpnina išsipareigojimą. Galop misijos džiaugsmą jie užduosina savotiška manija būti kaip visi ir turėti tai, ką turi ir kiti. Tada užduotis evangelizuoti tampa priverstinė ir jai skiriama mažai pastangų bei labai nedaug laiko.

80. Kad ir koks būtų jų dvasinis stilius ar savita mąstytėna, pastoracijos darbuotojus apninka reliatyvizmas, dar pavojingesnis už reliatyvizmą, susijusį su mokymu. Čia turime reikalų su giliausiais ir nuoširdžiausiais apsisprendimais, nulemiančiais gyvenimo būdą. Tokio praktinio reliatyvizmo esmė yra elgtis taip, tarsi Dievo nebūtų, priimti tokius sprendimus, lyg neturėtume vargšų, planuoti taip, tartum kiti neegzistotų, dirbtum taip, lyg nepriėmusiųjų Evangelijos nebebūtų. Paminėtina, kad net ir regimai turintieji tvirtus doktrininius bei dvasinius įsitikinimus dažnai nupuola į gyvenseną, kuri skatina gvieštis ekonominio saugumo, valdžios ir žmogiškosios garbės ir, užuot atidavus gyvenimą kitiems vykdamis misiją, stengtis tuos dalykus bet kokiais būdais įgyti. Tegul niekas iš mūsų neatima misionieriškojo užsidegimo!

„Ne“ savanaudiškam vangumui

81. Tuo metu, kai reikia daugiau misionieriškosios dinamikos, nešančios pasauliui druską ir šviesą, daugelis pasauliečių baiminasi, kad kas nors pakvies juos atlikti kokią nors apaštalavimo užduotį, ir stengiasi išvengti bet kurio išsipareigojimo, galinčio atimti iš jų laisvalaikį. Šiandien, pavyzdžiui, pasidarė labai sunku surasti darbui parapijoje parengtų katechetų, kurie savo užduotis ten vykdytų kelerius metus. Tačiau kažkas panašaus nutiko ir su

kunigais, kuriems maniakiškai rūpi jų asmeninis laikas. Šitaip dažnai būna todėl, kad žmogus jaučia primygtinį poreikį išsaugoti savo autonomijos erdvę, tarsi užduotis evangelizuoti būtų pavojingas nuodas, o ne džiugus atsakas į meilę Dievo, kuris šaukia į misiją ir daro mus pilnatviškus bei vaisingus. Kai kurie spiriasi iki galo patirti misijos skonį ir lieka nugrimzdę į kaustantį vangumą.

82. Problema ne visada yra veiklos perteklius, pirmiausia tai netikusiai išgyventa veikla, tinkamai nemotyvuota, neturinti dvasingumo, persmelkiančio veiklą ir darančio ją trokštama. Todėl taip ir nutinka, kad pareigos pasidaro pernelyg varginančios ir kartais net susargdina. Tas nuovargis ne giedras, bet kupinas įtampos, slegiantis, nekeliantis pasitenkinimo ir galiausiai atstumiantis. Tokio pastoracinio nuovargio ištakos gali būti įvairios. Vieni jam pasiduoda, nes imasi neįgyvendinamų projektų ir nesitenkina tuo, ką galėtų ramiai padaryti; kiti – nes nenori taikstyti, jog procesas sunkus, ir trokšta, kad viskas nukristų iš dangaus; treči – nes neištveria, kadangi įgyvendina kelis projektus ar iš tuštybės svajoja apie sėkmę, ketvirti prarado realų ryšį su žmonėmis nuasmenintoje pastoracijoje, verčiančioje daugiau dėmesio skirti organizacijai, o ne žmonėms, todėl jiems labiau rūpi „žygio maršrutas“, o ne pats žygis. Dar kitus vangumas apninka, nes jie nemoka laukti ir trokšta patys diktuoti gyvenimui ritmą. Kasdienis troškimas pasiekti tiesioginių rezultatų lemia, kad pastoracijos darbuotojai sunkiai pakenčia prieštaravimus, tariamas nesėkmes, kritiką, kryžių.

83. Taip iškyla didesnė grėsmė, būtent „Bažnyčios kasdienio gyvenimo pilkas pragmatizmas, kai atrodo, kad viskas funkcionuoja gerai, bet iš tikrųjų tikėjimas blėsta ir grimzta į skurdą“ (63). Formuojasi kapo psichologija, pamažu paverčianti krikščionis muziejiniemis mumijomis. Nusivylę tikrove, Bažnyčia ir savimi pačiais, jie jaučia nuolatinę pagundą panirti į salsvą, beviltišką liūdėsį, užvaldantį širdį kaip „brangiausias demono eliksiyras“ (64). Pašaukti skleisti šviesą ir gyvybę, jie galop susižavi dalykais, keliančiais vien tamsą ir vidinę nuovargį bei silpninančiais apaštalavimo dinamiką. Nepaisydamas viso to, primygtinai raginu: tegul niekas iš mūsų neatima evangelizacijos džiaugsmo!

„Ne“ steriliam pesimizmui

84. Evangelijos džiaugsmo iš mūsų niekas negali atimti (plg. *Jn 16, 22*). Mūsų pasaulio – ir Bažnyčios – blogybės niekada negali duoti dingsties susilpninti savo išsipareigojimą bei užsidegimą. Laikykite jas iššūkiiais, skatinančiais mus augti. Be to, tikėjimo akimis gebame atpažinti šviesą, tamsoje skleidžiamą Šventosios Dvasios, neužmiršdami, kad „kur pilna nuodėmės, ten dar apstesnė tapo malonė“ (*Rom 5, 20*). Mūsų tikėjimui tenka iššūkis

įžvelgti vyną, į kurį gali būti paverstas vanduo, ir atrasti kviečio grūdą, augantį tarp piktžolių. Praslinkus penkiasdešimčiai metų nuo Vatikano II Susirinkimo, nors ir esame slegiami mūsų amžiaus bėdų ir toli gražu ne naivūs optimistai, didesnis realizmas neturėtų reikšti nei menkesnio pasitikėjimo Dvasia, nei menkesnio dosnumo. Turėdami tai galvoje, dar kartą pasiklausykime palaimintojo Jono XXIII žodžių, ištartų tą įsimintiną 1962 m. spalio 11-ąją: „Kartais apgailėstaujant tenka girdėti balsus tų, kurie, nors ir degdami religiniu uolumu, iš tikrųjų nėra nei pakankamai objektyvūs, nei vadovaujasi išmintingu sprendimu. Dabartiniame žmonių visuomenės būvyje jie negeba įžvelgti nieko, išskyrus sugedimą ir bėdas. <...> O mes ryžtingai nesutinkame su tais nelaimės pranašais, visada skelbiančiais, kad bus tik blogiau, tarsi artintūsi pasaulio pabaiga. Dabartiniame žmoniškųjų reikalų būvyje, kai žmonija, regis, žengia į naują dalykų tvarką, veikiau matytini slėpiningi dieviškosios Apvaizdos planai, laike įgyvendinami per žmonių darbus pranokstant jų lūkesčius ir išmintingai viską, net žmoniškąsias nesėkmes, kreipiant Bažnyčios gėrio link“ (65).

85. Viena rimčiausių pagundų, slopinančių užsidegimą ir drąsą, yra pralaimėjimo jausmas, jis paverčia mus nepatenkintais ir nusivylusiais pesimistais niūriais veidais. Niekas negali eiti į mūsų visiškai neįsitikinęs, kad nugalės. Kas pradeda nepasitikėdamas, tas jau yra pralaimėjęs pusę mūšio ir užkasa savo talentus. Net ir skausmingai suvokiant savo trapumą, būtina žengti pirmyn nepasiduodant ir neužmirštant to, ką Viešpats yra pasakęs šventajam Pauliui: „Gana tau mano malonės, nes mano galybė geriausiai pasireiškia silpnume“ (2 Kor 12, 9). Krikščioniškoji pergalė visada yra kryžius, tačiau kryžius sykiu yra pergalės vėliava, su kovingu švelnumu nešama stojant prieš blogio atakas. Negeroji pralaimėjimo dvasia yra sesuo pagundos pirma laiko atskirti kviečius nuo raugių, baimingo ir egocentriško nepasitikėjimo vaisius.

86. Akivaizdu, kad kai kur atsirado dvasinių „dykumų“, tai visuomenių, trokštančių statydinti be Dievo ar naikinančių savo krikščioniškąsias šaknis, rezultatas. „Krikščioniškasis pasaulis tampa sterilus, išsekęs, kaip pernelyg eksploatuota žemė virsta smėlynais“ (66). Kitose šalyse smurtinis priešinimasis krikščionybei verčia krikščionis slapta praktikuoti tikėjimą savo mylimoje šalyje. Šitai yra dar viena labai skausminga dykumos forma. Net sava šeima ar darbo vieta gali būti dykynė aplinkoje, kurioje privalu išlaikyti bei stengtis skleisti tikėjimą. „Bet kaip tik patirdami dykumą, šią tuštumą galime iš naujo atrasti tikėjimo džiaugsmą, jo gyvybinę svarbą mums, vyrams ir moterims. Dykumoje vėl atrandamas vertingumas to, kas esminga gyvenimui; tad šiandiniame pasaulyje yra nesuskaičiuojamų, dažnai neišreikštai ar neigiamai pasireiškiančių ženklų, liudijančių Dievo, gyvenimo ga-

lutinės prasmės troškuli. Ir dykumoje pirmiausia reikia tikinčių žmonių, pačiu savo gyvenimu rodančių kelią į Pažadėtąją žemę ir taip palaikančių viltį“ (67). Bet kuriuo atveju tomis aplinkybėmis esame pašaukti būti žmonėmis-amforomis, iš kurių kiti galėtų atsigerti. Kartais amfora virsta sunkiu kryžiumi, tačiau būtent ant kryžiaus perdurtas Viešpats atidavė mums save kaip gyvojo vandens šaltinį. Tegul niekas iš mūsų neatima vilties!

„Taip“ naujiems santykiams, dovanotiems Kristaus

87. Šiandien, kai žmogiškojo komunikavimo tinklai ir priemonės neregėtai išsiplėtojo, jaučiame iššūkį atrasti ir perteikti „mistiką“ bendro gyvenimo, įsimaišymo tarp kitų ir susitikimo su kitais, apglėbimo ir palaikymo, dalyvavimo tame šiek tiek chaotiškame sraute, kurį galima paversti tikra brolybės patirtimi, solidariu karavanu, šventąja kelione. Didesnės komunikavimo galimybės šitaip tampa didesnėmis susitikimo ir visų solidarumo galimybėmis. Jei šiuo keliu galėtume eiti, tai būtų labai gera, sveika, išlaisvintų, žadintų viltį! Išeiti iš savęs pačių ir susivienyti su kitais yra labai gerai. Užsisklęsti savyje reišia ragauti kartų imanencijos nuodą, o žmonija sulig kiekvienu mūsų savanaudišku sprendimu tik blogės.

88. Krikščioniškasis idealas visada kvies nugalėti įtarmą, nuolatinį nepasitikėjimą, baimę netekti privatumo, šiuolaikinio pasaulio peršamas gynybines nuostatas. Daugelis bando pabėgti nuo kitų į patogų privatumą ar nedidelį artimiausių žmonių ratelį ir išsižada Evangelijos socialinio matmens realizmo. Mat kaip kai kurie trokšta grynai dvasinio Kristaus, be kryžiaus ir kūno, lygiai taip jie pageidauja tarpasmeninių ryšių, perteikiamų per įmantrius aparatus, ekranus ir sistemas, kurias užsigėidus galima įjungti ir išjungti. O Evangelija visada kviečia leisti į riziką susitinkant su kito veidu, su mums iššūkius keliančiu fiziniu artumu, su kitų žmonių skausmu bei prašymais, su užkrečiamu džiaugsmu nuolat būnant petys prie peties. Autentiškas tikėjimas į įsikūnijusį Dievo Sūnų neatsiejamas nuo savęs dovanojimo, nuo priklausomybės bendruomenei, nuo tarnavimo, susitaikinimo su kitų kūnu. Dievo Sūnus savo įsikūnijimu mus pakvietė švelnumo revoliucijai.

89. Izoliacija, kuri yra imanentizmo atmaina, gali reikštis klaidinga autonomija, nepaliekančia vietos Dievui ir religijos srityje galinčia įgyti dvasinio vartotojiškumo pavidałą, žymintį liguistą individualizmą. Sugrįžimas prie to, kas sakralu, ir mūsų epochai būdingi dvasiniai ieškojimai yra dviprasmiški reiškiniai. Tačiau didesnis iššūkis nei ateizmas šiandien mums yra gebėti tinkamai atsilipti į daugelio žmonių jaučiamą Dievo alkį, kad jie nemėgintų jo numalšinti klaidingais pasiūlymais ar bekūniu Jėzumi Kristumi, nereikalaujančiu įsipareigoti kitų labui.

Bažnyčioje neradę juos gydančio, išlaisvinančio, gyvybės bei ramybės teikiančio ir sykiu į solidarią bendrystę bei vaisingą misionieriavimą šaukiančio dvasingumo, jie galop neatsispirs apgaulingiems pasiūlymams, kurie nei skatina žmogiškumą, nei paiso pagarbos Dievui.

90. Autentiškos liaudiškojo pamaldumo formos yra įsikūnijusios, nes kyla iš krikščioniškojo tikėjimo įsikūnijimo liaudiškojoje kultūroje. Būtent todėl jos apima asmeninį santykį ne su harmonizuojančiomis energijomis, bet su Dievu, Jėzumi Kristumi, su Marija, su šventaisiais. Jie turi kūną, turi veidą. Gali skatinti santykius, o ne bėgimą į individualizmą. Kituose mūsų visuomenės sluoksniuose vis labiau vertinamos „dvasingumo gerovės“ be bendruomenės įvairios formos, „klestėjimo teologija“ be broliškų išpareigojimų ar beveidė subjektyvi patirtis, susiaurėjusi iki imanentistinės vidinės paieškos.

91. Svarbus iššūkis yra parodyti, kad sprendimas nėra bėgti nuo asmeninio bei reiklaus ir sykiu mus kitiems tarnauti įpareigojančio santykio su Dievu. Būtent tai šiandien vyksta, kai tikintieji tartum slapstosi, laikosi atokiai nuo kitų ir subtiliai laksto iš vienos vietos į kitą ar puola nuo vienos užduoties prie kitos nekaldindami nuolatinių bei tvirtų saitų: „*Imaginatio locorum et mutatio multos fefellit*“ (68). Tai prastas vaistas, apnuodijantis dvasią ir kartais kūną. Būtina padėti suvokti, jog vienintelis būdas yra išmokti susitikti su kitais tinkamai nusiteikus, be jokio vidinio pasipriešinimo, branginant bei priimant juos kaip bendrakeleivius. Dar geriau – išmokti atrasti Jėzų kitų veide, balse, prašymuose. Taip pat išmokti kentėti apkabinant nukryžiuotą Jėzų, kai esame neteisingai puolami ar sulaukiame nedėkingumo, nenuilstamai pasirinkdami brolybę (69).

92. Būtent tai tikrasis gydymas, nes santykio su kitais būdas, kuris, užuot nuodijęs, tikrai gydo, yra *mistinė*, kontempliatyvioji brolybė, mokanti išvysti sakralinę artimo didybę, atrasti Dievą kiekviename žmoguje, pakelti bendro gyvenimo našta laikantis įsikibus į Dievo meilę, atverti širdį dieviškajai meilei, kad laimės kitam būtų siekiama taip, kaip to siekia gerasis Tėvas. Čia ir dabar, taip pat ten, kur kaimenė maža (plg. *Lk* 12, 32), Viešpaties mokiniai pašaukti gyventi kaip bendruomenė, kuri yra žemės druska ir pasaulio šviesa (plg. *Mt* 5, 13–16). Pašaukti vis naujaip liudyti evangelizacinę priklausomybę (70). Tegul niekas iš mūsų neatima bendruomenės!

„Ne“ dvasiniam pasaulietiškumui

93. Dvasinio pasaulietiškumo, besidangstančio religingu ir net meile Bažnyčiai, esmė yra ieškoti ne Dievo garbės, bet žmogiškosios garbės ir asmeninės gerovės. Jis yra tai, ką Viešpats prikišo fariziejams: „Kaipgi jūs galite iți-

kėti, jeigu vienas iš kito priimate garbę, o tos garbės, kuri iš vieno Dievo ateina, jūs neieškote“ (*Jn* 5, 44). Subtilus būdas ieškoti „ne Kristaus Jėzaus, bet savo naudos“ (*Fil* 2, 21) reiškiasi gausybe formų, nelygu asmenybės tipas ir aplinka, į kurią įsiskverbta. Kadangi tai susiję su regimybės siekimu, visada eina ranka rankon su viešosiomis nuodėmėmis, nors iš išorės visa atrodo nepriekaištingai. Jei įsiskverbtų į Bažnyčią, „pakenktų be galo labiau nei koks nors tiesiog moralinis pasaulietiškumas“ (71).

94. Tokį pasaulietiškumą gali maitinti du glaudžiai susiję šaltiniai. Vienas jų – žavėjimasis gnosticizmu, subjektyvizme užsisklendusiu tikėjimu, kai domimasi viena tam tikra patirtimi ar samprotavimų bei žinių seka manant, kad tai gali paguosti ir apšviesti, bet subjektas galiausiai lieka užsisklendęs savo paties proto bei jausmų imanencijoje. Kitas – į save atsigręžusi ir prometėjiška neopelagijonybė, kai galiausiai pasitikima tik savo paties jėgomis ir jaučiamasi pranašesniau už kitus, nes laikomasi tam tikrų normų arba nepajudinamos ištikimybės tam tikram praeičiai būdingam katalikiškam stiliui. Toks tariamas doktrininis bei drausminis tikrumas duoda pradžią narciziškam ir autoritariškam elitiškumui, kai kiti, užuot juos evangelizavus, analizuojami bei klasifikuojami ir, užuot palengvinus prieigą prie malonės, energija švaistoma pastangoms kontroliuoti. Abiem atvejais iš tikrųjų nesidomima nei Jėzumi Kristumi, nei kitais. Tai antropocentrinio imanentiškumo apraiška. Sunku įsivaizduoti, kad iš tokio susiaurintos krikščionybės pavidalo galėtų kilti autentiška evangelizacinė dinamika.

95. Tas klastingas pasaulietiškumas reiškiasi gausybe viena kitai prieštaraujančių nuostatų, tačiau jas visas sieja ta pati pretenzija „užvaldyti Bažnyčios erdvę“. Vieni demonstratyviai rūpinasi liturgija, mokymu ir Bažnyčios prestižu, bet ne autentišku Evangelijos skleidimu Dievo tautoje ir konkrečiais istorijos poreikiais. Tada Bažnyčios gyvenimas virsta muziejiniu eksponatu ar nedaugelio nuosavybe. Kitų tas pats dvasinis pasaulietiškumas reiškiasi galėjimu pasipuikuoti socialiniais ir politiniais laimėjimais arba tuščiagarbyste, susijusia su praktinių reikalų tvarkymu, arba potraukiu į savivertės bei savi realizacijos dinamiką. Dvasinis pasaulietiškumas taip pat gali virsti įvairiais būdais parodyti save įsitraukiant į intensyvų socialinį gyvenimą, kupiną kelionių, susitikimų, vakarienių, priėmimų. Arba skleidžiasi vadybiniu funkcionalizmu, perkrautu statistikomis, planavimais ir vertinimais, kai pagrindinis naudos gavėjas yra ne Dievo tauta, bet veikiau Bažnyčia kaip organizacija. Visais atvejais trūksta įsikūnijusio, nukryžiuoto ir prisikėlusio Kristaus įspaudo, užsisklendžiama *elitinėse* grupėse, bet neieškoma nei nutolusiųjų, nei milžiniškos Kristaus ištroškusiųjų minios. Tai nebe evangelinis užsidegimas, o tuščias mėgavimasis egocentrinu pasitenkinimu savimi.

96. Tad šitaip skatinamas tuščiagarbiškumas tų, kurie tenkinasi turėdami bent kokią nors valdžią ir kuriems mieliau būti sumuštos kariuomenės generolams, o ne paprastiems toliau besigrumiančio eskadrono kareiviams. Kaip dažnai išmaštome smulkmeniškus ir gerai suręstus ekspansionistinius apaštalavimo planus, visai kaip nugalėti generolai! Taip paneigiame savąją Bažnyčios istoriją, šlovingą aukomis, viltimi, kasdiene kova, tarnavimui atiduotu gyvenimu, nuolatinu varginančiu darbu ir „mūsų veido prakaitu“. Tuo tarpu tuščiai leidžiame laiką aptarinėdami „tai, ką reikėtų padaryti“, – „turėjimo padaryti“ nuodėmę, – kaip kokie dvasiniai mokytojai bei pastoracijos žinovai, kurie nurodinėja tai, ko patys nevykdo. Leidžiamės į begalines fantazijas ir prarandame sąlytį su skausminga mūsų tikinčios tautos tikrove.

97. Kas į tokį pasaulietiškumą įpuola, tas žvelgia iš aukšto ir iš tolo, atmeta brolių pranašystes, suniekina tuos, kurie kelia klausimus, nuolatos prikiša kitiems jų klaidas ir yra apsėstas troškimo pasirodyti. Savo širdį jis yra nukreipęs į uždara savojo imanentiškumo bei savų interesų horizontą ir todėl nei mokosi iš savo nuodėmių, nei yra autentiškai atviras atleidimui. Tai baisus sugedimas, dangstomas gėrio regimybės. To būtina išvengti išjudinant Bažnyčią, kad ji išeitų iš savęs, imtųsi į Jėzų Kristų sutelktos misijos, įsipareigotų vargšų labui. Tegul Dievas išlaisvina iš pasaulietinės Bažnyčios, prisidengusios dvasiniais ar pastoraciniais drabužiais! Nuo to dusinančio pasaulietiškumo išgyjama įkvepiant gryno Šventosios Dvasios oro – Dvasios, išlaisvinančios mus iš susitelkimo į save, slepiamo išorinio religiškumo be Dievo. Tegul niekas neatima iš mūsų Evangelijos!

„Ne“ tarpusavio karui

98. Kiek karų Dievo tautoje ir įvairiose bendruomenėse! Gyvenamuosiuose kvartaluose, darbo vietose – kiek pavydo sukeltų karų, taip pat tarp krikščionių! Dvasinis pasaulietiškumas verčia kai kuriuos krikščionis kariauti su kitais krikščionimis, kliudančiais jiems siekti valdžios, prestižo, pasitenkinimo ir ekonominio saugumo. O kai kurie, kurstydami nesutarimų dvasią, nustoja gyventi nuoširdžia priklausomybe Bažnyčiai. Užuoat priklausę visai Bažnyčiai su jos turtinga įvairove, priklauso tam tikrai grupei, kurią laiko skirtinga ar ypatinga.

99. Pasaulis draskomas karų ir smurto arba yra sužeistas paplitusio individualizmo, skaldančio ir vieną prieš kitą nuteikiančio žmones, kiekvienam vaikantis savo asmeninės gerovės. Įvairiose šalyse iš naujo išplieskia konfliktai ir seni nesutarimai, laikyti jau iš dalies įveiktais. Labai prašau visų pasaulio bendruomenių krikščionis patraukliai ir šviesiai liudyti brolišką bendrystę. Kad visi galėtų stebėtis, kaip vieni kitais rūpinatės, vie-

ni kitus palaikote ir lydite: „Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vieni kitus“ (Jn 13, 35). Štai ko intensyvia malda Jėzus prašė Tėvo: „Tegul visi bus viena <...> mumyse <...>, kad pasaulis įtikėtų“ (Jn 17, 21). Atkreipkime dėmesį į pavydo pagundą! Esame vienoje valtyje ir plaukiame į tą patį uostą! Prašykime malonės džiaugtis kitų vaisiais, kurie yra visų.

100. Sužeistiesiems senų nesantaikų sunku priimti mūsų raginimą atleisti ir susitaikyti, nes jie mano, jog nesuvokiame jų skausmo ar siekiame, kad jie atsisakytų savo atminties ir idealų. Tačiau autentiškai broliškos ir susitaikiusios bendruomenės liudijimas visada yra traukianti šviesa. Todėl man skaudu regėti, kad kai kuriose krikščionių bendruomenėse ir net tarp pašvęstųjų narių atsiranda vietos įvairioms neapykantos formoms, susiskaldymui, apkalboms, šmeižtams, kerštui, pavydui, troškimui bet kokia kaina primesti savo idėjas, galiausiai persekiojimams, primenantiems negailestingą raganą medžioklę. Ką tokia elgsena norime evangelizuoti?!

101. Prašykime Viešpaties, kad padėtų mums suprasti meilės įstatymą. Kaip gera turėti šį įstatymą! Kaip gera mylėti vieniems kitus nepaisant visko! Taip, nepaisant visko! Kiekvienam iš mūsų adresuojau Pauliaus paraginimą: „Nesiduok pikto nugalimas, bet nugalėk pikta gerumu“ (Rom 12, 21). Ir dar vieną: „Nepailskime daryti gera“ (Gal 6, 9). Visiems mums nesvetimi simpatijos ir antipatijos jausmai, ir galbūt kaip tik dabar esame ant ko nors supykę. Išstarkime Viešpačiui bent šiuos žodžius: „Viešpatie, pykstu ant to ar ano. Meldžiuosi tau už jį ir ją.“ Melstis už žmogų, ant kurio pykstame, yra gražus žingsnis meilės link ir evangelizacijos aktas. Padarykime tai šiandien! Tegul niekas iš mūsų neatima broliškos meilės idealo!

Kiti bažnytiniai iššūkiai

102. Pasauliečiai, trumpai tariant, sudaro Dievo tautos daugumą. Jiems tarnauja mažuma – iššventintieji tarnautojai. Pasauliečių tapatybė ir misija Bažnyčioje vis geriau suvokiama. Turime nemažai, nors ir nepakankamai, pasauliečių, išsiskiriančių stipriu bendruomeniniu jausmu ir labai ištikimais besidarbuojančių artimo meilės, katechezės, tikėjimo šventimo srityse. Tačiau tos iš Krikšto ir Sutvirtinimo kylantis pasauliečių atsakomybės suvokimas reiškiasi ne visur vienodu būdu. Kai kada todėl, kad jie neišugdyti prisiimti svarbios atsakomybės, kai kada dėl to, jog dėl perdėto klerikalizmo, laikančio juos atokiai nuo sprendimų priėmimo, savo Bažnyčioje nesuranda erdvės reikštis ir veikti. Net jei daug kas ir labiau įsitraukia į pasauliečių tarnybas, to neatspindi krikščioniškųjų vertybių skvarba socialiniame, politiniame ir ekonominiame gyvenime. Dažnai apsiribojama užduotimis Bažnyčios viduje, realiai neįsipareigojant taikyti

Evangeliją visuomenei perkeisti. Pasauliečių ugdymas ir profesinių bei intelektualiujų sluoksnių evangelizavimas yra svarbus pastoracijos iššūkis.

103. Bažnyčia pripažįsta nepakartojamą moterų socialinį indėlį, kurį lemia jautrumas, intucija ir tam tikri ypatingi gebėjimai, labiau būdingi moterims nei vyrams. Pavyzdžiui, ypatingas moteriškas dėmesingumas kitiems, ypač besireiškiantis motinyste, nors ir ne vien ja. Džiugu regėti, kad daugybė moterų dalijasi su kunigais pastoracine atsakomybe padėdamos lydėti asmenis, šeimas ar grupes ir suteikdamos naujų impulsų teologiniams apmąstymams. Tačiau, kad moterys dar veiksmingiau veiktų Bažnyčioje, būtina labiau išplėsti to veikimo erdves. Juk „moteriškasis talentas reikalingas visose socialinio gyvenimo apraiškose; todėl privалу laiduoti moterų buvimą taip pat darbo srityje“ (72) ir įvairiose instancijose, kur priimami svarbūs sprendimai – tiek Bažnyčioje, tiek socialinėse struktūrose.

104. Reikalavimai paisyti moterų teisėtų teisių remiantis tvirtu įsitikinimu vyro ir moters vienodu kilnumu verčia Bažnyčią giliai susimąstyti, kelia jai iššūkius, kurių negalima paviršutiniškai išvengti. Kunigystė rezervuota vyrams kaip Sužadėtinio Kristaus, dovanojančio save Eucharistijoje, ženklas, ir šis klausimas nediskutuotinas, bet tai gali tapti ypatingų konfliktų priežastimi, jei sakramentinė galia per daug tapatinama su valdžia. Būtina neužmiršti, kad kalbėdami apie kunigiškąją galią kalbame „apie funkciją, o ne apie kilnumą ar šventumą“ (73). Tarnaujamoji kunigystė yra viena priemonių, Jėzaus naudojamų tarnauti savo tautai, o didus kilnumas kyla iš Krikšto, prieinamo visiems. Kunigo panašumas į Galvą Kristų – tai yra pagrindinį malonės šaltinį – nereikia išaukštinti, iškeliančio jį virš kitų. Bažnyčioje funkcijos „nesuteikia pranašumo kitų atžvilgiu“ (74). Iš tiesų vienas moteris – Marija yra svarbesnė nei vyskupai. Net tarnaujamąją kunigystės funkciją laikant „hierarchine“, neišleistina iš akių, kad ji „visa skirta Kristaus narių šventumui“ (75). Jos esmė yra ne galia, suprantama kaip viešpatavimas, bet galia teikti Eucharistijos sakramentą, ir būtent iš to kyla jos valdžia, kuri visados yra tarnavimas tautai. Tai kelia didelį iššūkį ganytojams bei teologams, galintiems padėti geriau suprasti, ką šitai reiškia žvelgiant į galimą moterų vaidmenį priimant svarbius sprendimus įvairiose Bažnyčios aplinkose.

105. Tradicinė jaunimo pastoracija irgi patyrė socialinių permąstymų poveikį. Jaunimas įprastinėse struktūrose dažnai nesuranda atsakymų į savo rūpesčius, poreikius, problemas ir žaizdas. Mums, suaugusiesiems, sunku kantriai įsiklausyti, suprasti jų rūpesčius ir prašymus, išmokti kalbėtis su jais jiems suprantama kalba. Būtent todėl auklėjimo pastangos neduoda laukiamų vaisių. Sąjungų bei

sąjūdžių, kuriuose vyrauja jaunimas, gausėjimą bei plitimą galima aiškinti kaip veikimą Šventosios Dvasios, kuri atveria naujus kelius, atitinkančius jų lūkesčius ir gilaus dvasingumo bei konkretnesnę priklausomybės jausmo paiešką. Vis dėlto būtina laiduoti, kad šie sambūriai aktyviau dalyvautų visos Bažnyčios pastoracijoje (76).

106. Net jei jaunuolius ne visada lengva užkalbinti, pažangos pasiekta dviejose srityse – suvokimo, kad evangelizuoti ir auklėti pašaukta visa bendruomenė, ir primygtinio poreikio, kad jaunuoliai labiau reikštųsi. Reikia pripažinti, jog šiandien, išpareigojimui bei bendruomeniniams saitams išgyvenant krizę, daug jaunuolių pasaulio blogybių akivaizdoje siūlo savo solidarią pagalbą ir įvairiomis formomis tarnauja bei savanoriauja. Kai kurie dalyvauja Bažnyčios gyvenime, savo vyskupijose ar kitose vietose duodami pradžią tarnavimo grupelėms bei įvairioms misionieravimo iniciatyvoms. Gražu, kad jaunuoliai yra „klajojantys tikėjimo skelbėjai“, džiugiai nešantys Jėzų į kiekvieną gatvę, kiekvieną aikštę, kiekvieną žemės kampelį!

107. Daug kur trūksta pašaukimų į kunigystę ir pašvęstą gyvenimą. Dėl to dažnai kaltas užkrečiamo užsidegimo apaštalausti stygius bendruomenėse, todėl šie pašaukimai nekelia entuziazmo ir nėra patrauklūs. Autentiški pašaukimai trykšta ten, kur yra gyvybė, užsidegimas, noras nešti Kristų kitiems. Parapijose, net kur kunigai nėra labai uolūs ir kupini džiaugsmo, būtent broliškas ir karštas bendruomenės gyvenimas žadina troškimą save visą paskirti Dievui ir evangelizacijai, ypač tada, kai tokios gyvos bendruomenės primygtinai meldžia pašaukimų ir turi drąsos siūlyti savo jaunuoliams ypatingo pašvęstumo kelią. Kita vertus, nors pašaukimų ir trūksta, šiandien aiškiau suvokiame poreikį geriau atrinkti kandidatus į kunigystę. Nevalia pripildyti seminarijų bet kaip motyvuotais kandidatais, ypač jei tie motyvai susiję su emociniu nestabilumu, valdžios, žmogiškosios garbės ar ekonominės gerovės siekimu.

108. Kaip sakiau, neketinau pateikti išsamios analizės, bet kviečiu bendruomenes papildyti ir praturtinti šias perspektyvas pradėdant nuo joms pačioms ar kaimyninėms bendruomenėms kylančių iššūkių suvokimo. Tikiuosi, jog tai darydamos jos turės prieš akis tai, kad kaskart, kai mėginame perskaityti šiandienės tikrovės laiko ženklus, visada pravartu įsiklausyti į jaunuolius ir garbaus amžiaus žmones. Ir vieni, ir kiti yra tautų viltis. Garbaus amžiaus žmonės prisideda atmintimi ir patyrimo išmintimi, kviečiančia kvailai nekartoti tų pačių praeities klaidų. O jaunuoliai mus ragina atgaivinti ir stiprinti viltį, nes pateikia naujų tendencijų žmonijai bei atveria mums ateitį, kad neliktume įkalinti ilgesio struktūrų ir įpročių, nebeveikiančių gyvybės šiandieniam pasauliui.

109. Iššūkiai yra tam, kad būtų įveikti. Būkime realistai, tačiau nepraraskime džiaugsmo, drąsos ir vilties kupino atsivadavimo! Tegul niekas iš mūsų neatima jėgų misisionieriauti!

TREČIAS SKYRIUS EVANGELIJOS SKELBIMAS

110. Aptaręs kai kuriuos šiandienės tikrovės iššūkius, dabar noriu priminti užduotį, tenkančią mums visada ir visur, nes „tikra evangelizacija neįmanoma be aiškaus skelbimo, kad Jėzus yra Viešpats“, ir be „pirmenybės Jėzaus Kristaus skelbimui bet kurioje evangelizacijos veikloje“ (77). Atsiliepdamas į Azijos vyskupų rūpesčius, Jonas Paulius II pareiškė: kad Bažnyčia „atliktų Apvaizdos jai numatytą paskirtį, absoliučią pirmenybę turite teikti evangelizacijai kaip džiaugsmo kupinam, kantriam ir laipsniškam Jėzaus Kristaus išganingosios mirties ir prisikėlimo skelbimui“ (78). Tai galioja visiems.

I. Evangeliją skelbia visa Dievo tauta

111. Evangelizacija yra Bažnyčios užduotis. Tačiau šis evangelizacijos subjektas yra kur kas daugiau nei darni ir hierarchinė institucija, nes tai pirmiausia – Dievo link žengianti tauta. Bažnyčia, žinoma, yra *slėpinys*, besišaknijantis Trejybėje, tačiau istorijoje konkrečiai reiškiasi kaip keliaujanti ir evangelizuojanti tauta, visada pranokstanti kiekvieną, nors ir būtiną, institucinę išraišką. Siūlau stabtelėti prie tokio Bažnyčios, kurios giliausias pagrindas yra laisva ir neužtarnauta Dievo iniciatyva, supratimo.

Tauta visiems

112. Dievo siūlomas išganymas yra jo gailestingumo darbas. Jokia žmogaus veikla, kad ir kokia gera, nebūtų pelnusi tokios didelės dovanos. Iš grynos malonės Dievas traukia mus prie savęs, kad su savimi suvienytų (79). Siunčia savo Dvasią į mūsų širdis, kad taptume jo vaikai, kad perkeistų mus ir padarytų gebančius savo gyvenimu atsilipti į jo meilę. Bažnyčia Jėzaus Kristaus pašaukta būti Dievo siūlomo išganymo sakramentu (80). Evangelizuodama ji bendradarbiauja kaip nepaliaujamai ir visiškai nekontroliuojamai veikiančios dieviškosios malonės įrankis. Tai, pradėdamas Sinodo apmąstymus, taikliai išreiškė Benediktas XVI: „Visa da svarbu žinoti, kad pirmasis žodis, tikroji iniciatyva, tikroji veikla kyla iš Dievo ir tik įsitraukdami į šią dieviškąją iniciatyvą, tik melddami šios dieviškosios iniciatyvos galime ir mes – kartu su Juo ir Jame – tapti evangelizuotojais“ (81). *Malonės pirmenybės* principas turi būti švyturys, nuolatos apšviečiantis mūsų apmąstymus apie evangelizaciją.

113. Šis Dievo įgyvendinamas ir Bažnyčios džiugiai skelbiamas išganymas yra visiems (82). Dievas davė pradžią vienam būdai susivienyti su kiekvienu iš žmonių visais laikais. Nusprendė susišaukti juos kaip tautą, o ne kaip atskirus individus (83). Niekas savęs neišgano vienas, tai yra nei kaip atskiras individas, nei savo išgalėmis. Dievas traukia mus prie savęs atsižvelgdamas į sudėtingą tarpasmeninių santykių tinklą, neišvengiamą gyvenant žmonių bendruomenėje. Ši Dievo pasirinkta bei sušaukta tauta yra Bažnyčia. Jėzus neliepė apaštalams suformuoti išskirtinės grupės, *elito* grupės. Jis nurodė: „Eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones“ (Mt 28, 19). Šventasis Paulius patvirtina, kad Dievo tautoje, Bažnyčioje, „nebėra nei žydo, nei graiko; <...> visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje“ (Gal 3, 28). Tiems, kurie jaučiasi toli nuo Dievo ir Bažnyčios, būgštauja ar yra abejingi, norėčiau pasakyti: labai pagarbiai ir meiliai Viešpats ir tave kviečia būti jo tautos dalimi!

114. Būti Bažnyčia reiškia būti Dievo tauta atitinkant didįjį Tėvo meilės planą. Tai reiškia būti Dievo raugu žmonijoje. Tai yra skelbti ir nešti Dievo išganymą į mūsų pasaulį, kuris dažnai pasiklysta ir kuriam reikia padrašinančių, viltį žadinančių, naujų jėgų kelionei suteikiančių atsakymų. Bažnyčia turi būti neužtarnauto gailestingumo vieta, kur visi galėtų jaustis priimti, mylimi, sulaukę atleidimo ir drašinami tinkamai gyventi pagal Evangeliją.

Daugybės veidų tauta

115. Ši Dievo tauta įsikūnija pasaulio tautose, iš kurių kiekviena turi savą kultūrą. Kultūros sąvoka yra vertinga priemonė įvairioms krikščioniškojo gyvenimo raiškos formoms Dievo tautoje suprasti. Galvoje turima tam tikros visuomenės gyvensena, ypatingi jos narių santykiai: tarpusavio, su kitais kūrinių ir su Dievu. Taip suprantama kultūra aprėpia visą tautos gyvenimą (84). Kiekviena tauta turi teisėtą autonomiją plėtoti savą kultūrą istorijos raidoje (85). Taip yra todėl, kad žmogaus asmuo „savo prigimtimi reikalingas visuomeninio gyvenimo“ (86) ir yra susijęs su visuomene, kurioje konkrečiai reiškiasi jo santykis su tikrove. Žmogus visuomet yra įmestas į kultūrą: „esama kuo glaudžiausio ryšio tarp prigimties ir kultūros“ (87). Malonė suponuoja kultūrą, o Dievo dovana įsikūnija kultūroje, kuri ją priima.

116. Per šiuos du krikščionybės tūkstantmečius tikėjimo malonę gavo, ją savo kasdieniame gyvenime išskleidė ir savo kultūrai savitu būdu toliau perdavė nesuskaičiuojama gausybė tautų. Kokiai nors bendruomenei priimant išganymo skelbimą, Šventoji Dvasia praturtina jos kultūrą suteikdama jai perkeičiančios Evangelijos jėgas. Tad krikščionybė, kaip liudija Bažnyčios istorija, neturi

vienintelio kultūros modelio, bet, „likdama visiškai pati savimi, neišjudinamai ištikima Evangelijos skelbimui ir Bažnyčios tradicijai, turės daugybės kultūrų bei tautų, kuriose bus priimta bei suleis šaknis, veidą“ (88). Tautų, kurios kiekviena patiria Dievo dovaną pagal savo kultūrą, įvairove Bažnyčia išreiškia savo autentišką katalikiškumą ir „įvairialypio Bažnyčios veido grožį“ (89). Evangelizuotos tautos krikščioniškosiomis raiškos formomis Šventoji Dvasia daro Bažnyčią gražesnę išskeldama aikštėn naujus Apreiškimo aspektus ir suteikdama Bažnyčiai naują veidą. Įkultūrinama Bažnyčia „įvesdina tautas su jų kultūromis į savo bendruomenę“ (90), nes kiekvienos tautos siūlomos „teigiamos vertybės ir formos praturtina Evangelijos skelbimo, supratimo bei gyvenimo ją būdą“ (91). Šitaip „Bažnyčia, priimdama skirtingų kultūrų vertybes, tampa *sponsa ornata monilibus suis* – sužadėtine, pasipuošusia savo brangakmeniais“ (92).

117. Tinkamai suprantama kultūrinė įvairovė nekelia grėsmės Bažnyčios vienybei. Būtent Tėvo ir Sūnaus siųstoji Šventoji Dvasia perkeičia mūsų širdis ir daro mus gebančius įžengti į tobulą Švenčiausiosios Trejybės bendrystę, kur visa tampa vieninga. Ji statydina Dievo tautos bendrystę bei darną. Pati Šventoji Dvasia yra darna, lygiai kaip ji yra Tėvo ir Sūnaus meilės saitai (93). Būtent iš jos kyla gausių dovanų įvairovė, ir būtent ji sykiu statydina vienybę, kuri yra ne vienodybė, bet patraukli daugialypė darna. Evangelizacija džiugiai pripažįsta šią turtingą daugialypę įvairovę, kurią Dvasia pagimdo Bažnyčioje. Laikyti krikščionybę monokultūrine ir monotoniška prieštarautų įsikūnijimo logikai. Nors ir tiesa, kad kai kurios kultūros buvo artimai susijusios su Evangelijos skelbimu bei krikščioniškosios minties plėtojimu, apreišktoji žinia iš tikrųjų nėra su viena nesutampa ir išsiskiria transkultūrinu turiniu. Todėl evangelizuojant naujas kultūras arba kultūras, dar negirdėjusias krikščioniškojo skelbimo, išvien su Evangelijos pasiūla nebūtina brukti kurios nors apibrėžtos kultūrinės formos, kad ir kokios gražios bei senos. Žinia, kurią skelbiame, visada būna apvilta koku nors kultūriniu drabužiu, tačiau Bažnyčioje kartais pasiduodame tuščiagarbiškai savos kultūros sakralizacijai ir dėl to galime pasirodyti labiau kupini fanatizmo nei autentiško užsidegimo evangelizuoti.

118. Okeanijos vyskupai prašė Bažnyčios „plėtoti Kristaus tiesos supratimą ir pateikimą remiantis regiono tradicijomis bei kultūromis“ ir ragino „visus misionierius darniai veikti su vietiniais krikščionimis siekiant laiduoti, kad Bažnyčios tikėjimas ir gyvenimas reikštųsi kiekvienai kultūrai būdinga teisėta forma“ (94). Negalime reikalauti, jog visų žemynų visos tautos, išreikšdamos krikščioniškąjį tikėjimą, mėgdžiotų būdus, Europos tautų priimtus tam tikru istorijos momentu, nes tikėjimo negalima įsprausti į kuriai nors vienai dalinei

kultūrai būdingus supratimo bei raiškos rėmus (95). Jokia viena kultūra tikrai negali iki galo išsemti Kristaus atpirkimo slėpinio.

Visi esame misionieriaujantys mokiniai

119. Visuose pakrikštytuose nuo pirmo iki paskutinio veikia pašventinamoji Dvasios jėga, akinanti evangelizuoti. Dievo tauta yra šventa dėl šio patepimo, padarančio ją neklystančią *in credendo*. Tai reiškia, kad tikint neklystama, net jei ir nerandama žodžių savo tikėjimui išreikšti. Dvasia neleidžia išklysti iš tiesos ir veda į išganymą (96). Kaip dalį savo meilės žmonijai slėpinio, Dievas dovanuoja visiems tikintiesiems *tikėjimo instinktą – tikėjimo jausmą*, padedantį atpažinti, kas tikrai ateina iš Dievo. Dvasios artumas suteikia krikščionims tam tikrą bendraprigimtiškumą su dieviškąja tikrove ir išmintį, leidžiančią jiems intuityviai suvokti, nors ir neturint tinkamų priemonių tai tiksliai išreikšti.

120. Gautojai Krikšto galia kiekvienas Dievo tautos narys tampa misionieriaujančiu mokiniu (plg. *Mt 28, 19*). Kiekvienas pakrikštytasis, nepriklausomai nuo jo funkcijos Bažnyčioje ir išsilavinimo tikėjimo srityje lygio, yra veiklus evangelizacijos subjektas, ir būtų neteisinga manyti, kad evangelizacijos planą turi vykdyti kvalifikuoti darbuotojai, o likusi tauta būti tik jų veiklos adresatu. Naujoji evangelizacija turėtų apimti naują suvokimą, kad aktyvus veikėjas yra kiekvienas pakrikštytasis. Toks įsitikinimas tampa kiekvienam krikščioniui tiesiogiai skirtu raginimu neišsivadėti pareigos evangelizuoti čia ir dabar; tam, kuris tikrai patyrė išganingąją Dievo meilę, nereikia daug paskaitų ir ilgų pamokymų, kad eitų ir skelbtų. Kiekvienas krikščionis yra misionierius, jei yra susitikęs su Dievo meile Jėzuje Kristuje. Nebesakome, kad esame „mokiniai“ ir „misionieriai“; visada esame „misionieriaujantys mokiniai“. Jei tuo dar netikime, pažvelkime į pirmuosius mokinius, kurie, vos patyrę Jėzaus žvilgsnį, kupini džiaugsmo nuėjo skelbti: „Radome Mesiją!“ (*Jn 1, 41*). Samarietė, vos pabaigusi pokalbį su Jėzumi, tampa misioniere, ir daug samariečių įtikėjo Jėzų „dėl moters liudijimo“ (*Jn 4, 39*). Taip pat Paulius po susitikimo su Jėzumi Kristumi „beregint ėmė skelbti“, kad „Jėzus yra Dievo Sūnus“ (*Apd 9, 20*). Tai ko laukiame mes?

121. Tikrai visi esame pašaukti augti kaip evangelizuotojai. Stengiamės geriau išsilavinti, sustiprinti savo meilę ir aiškiau liudyti Evangeliją. Šia prasme turime leisti būti kitų nuolatos evangelizuojami, tačiau tai nereiškia savo užduoties evangelizuoti atsisakymo, tiesiog privalome surasti atitinkančių esamą situaciją būdų, kaip perteikti Jėzų. Kad ir kaip būtų, visi esame pašaukti vienas kitam aiškiai liudyti išganingąją Viešpaties meilę – Viešpaties, kuris, nepaisydamas mūsų netobulumo, siūlo savo arty-

be, savo žodį, jėgą ir prasmę mūsų gyvenimui. Tavo širdis žino, kad gyvenimas be Jo nėra toks pats, vadinasi, tai, ką atradai, kas tau padeda gyventi bei teikia viltį, turi perteikti ir kitiems. Mūsų netobulumas neduoda dingsties to nedaryti; priešingai, misija nuolatos skatina nesitenkinti vidutiniškumu ir toliau augti. Tikėjimo liudijimas, kuriam šiandien pašauktas kiekvienas krikščionis, akina kartu su šventuoju Pauliumi ištarti: „Aš nesakau, kad jau esu šitai gavęs ar tapęs tobulas, bet vejuosi norėdamas pagauti <...>, veržiuosi pirmyn, į tikslą“ (Fil 3, 12–14).

Liaudiškojo pamaldumo evangelizacinė jėga

122. Lygiai taip pat galime manyti, kad ir įvairios tautos, kuriose įkultūrinta Evangelija, yra veiklūs kolektyviniai evangelizacijos subjektai, Evangelijos skelbėjai. Taip yra iš tikrųjų, nes kiekviena tauta yra savo kultūros kūrėja bei savo istorijos pagrindinė veikėja. Kultūra – dinamiškas dalykas, nuolatos atkuriamas tautos; kiekviena karta perduoda ateinančiai kartai su įvairiomis egzistencinėmis situacijomis susijusių nuostatų visumą, kurią pastaroji turi perdirbti atsižvelgdama į jai kylančius iššūkius. Žmogus yra „vaikas ir tėvas kultūros, kurioje gyvena“ (97). Jei tautoje įkultūrinta Evangelija, perduodant kultūrą vis naujais būdais perduodamas ir tikėjimas; štai kodėl tokia svarbi evangelizacija, suprantama kaip įkultūrinimas. Kiekviena Dievo tautos dalis, įkeldama Dievo dovaną į savo gyvenimą pagal savo genijų, liudija priimtąjį tikėjimą ir naujos, iškalbingos išraiškos formos jį praturtina. Galima sakyti, kad „tauta nuolatos evangelizuoja pati save“ (98). Čia atsiskleidžia liaudiškojo pamaldumo, Dievo tautos spontaniškos misionieriškosios veiklos autentiškos išraiškos svarba. Tai nuolatos besiplėtojanti tikrovė, kurios pagrindinis veikėjas yra Šventoji Dvasia (99).

123. Liaudiškasis pamaldumas padeda mums suvokti, kaip priimtasis tikėjimas kultūroje įsikūnija ir perduodamas toliau. Kartais traktuotas su nepasitikėjimu, jis per kelis dešimtmečius po Susirinkimo buvo įvertintas naujaip. Lemiamą impulsą tam suteikė Paulius VI apaštališkajame paraginiame *Evangelii nuntiandi*. Ten jis teigia, kad per liaudiškąjį pamaldumą „pasireiškia Dievo alkis, kurį gali pažinti tiktai paprastieji ir vargšai“ (100) ir kad jis „daro žmogų pajėgų didžiadvasiškumui ir pasiaukojimui, negana to, heroizmui, kai reikia parodyti tikėjimą“ (101). Arčiau mūsų dienų Benediktas XVI Lotynų Amerikoje nurodo, jog tai yra „brangus Katalikų Bažnyčios lobis“ ir per tai „rodosi Lotynų Amerikos tautų siela“ (102).

124. *Aparecidos dokumente* nusakomi turtai, kuriuos Šventoji Dvasia neužtarnautai išskleidžia liaudiškajame pamaldume. Tame mylimame žemyne, kur tiek daug krikščionių savo tikėjimą išreiškia per liaudiškąjį

pamaldumą, vyskupai jį taip pat vadina „liaudiškuoju dvasingumu“ arba „liaudiškąja mistika“ (103). Tai – tikras „dvasingumas, įsikūnijęs paprastų žmonių kultūroje“ (104). Jis nėra be turinio, bet tą turinį atranda ir išreiškia labiau simboliškai, o ne naudodamasis diskursiniu protu ir tikėjimo akte labiau akcentuoja *credere in Deum*, o ne *credere Deum* (105). „Tai teisėtas būdas gyventi tikėjimu, būdas jaustis Bažnyčios dalimi ir būti misionieriumi“ (106); tai atneša su savimi misionieriškumo, išėjimo iš savęs paties ir buvimo keliauninku malonę: „Kartu keliauti į šventoves ir dalyvauti kitose liaudiškojo pamaldumo apraiškose, pasiimant kartu vaikus ar pakviečiant kitus žmones, jau savaime yra evangelizacijos aktas“ (107). Negniaužkime ir nesistenkime kontroliuoti šios misionieriškosios galios!

125. Norint suprasti šią tikrovę, būtina artintis prie jos su Gerojo Ganytojo, trokštančio ne teisti, bet mylėti, žvilgsniu. Tik remdamiesi iš meilės kylančiu emociniu įsijautimu galime įvertinti teologalinį gyvenimą, glūdintį krikščioniškųjų tautų, pirmiausia neturtingųjų, pamaldume. Turiu galvoje tvirtą tikėjimą motinų, prie sergančių vaikų lovų įsikibusių rožinio, nors ir negebančių pasakyti įprastų *Credo* frazių; didžiules viltis, dedamas į žvakę, uždegamą kukliame būste prašant Marijos pagalbos; gilios meilės kupiną žvilgsnį, kreipiamą į nukryžiuotą Kristų. Kas myli šventą tikinčią Dievo tautą, tas negali tokių veiksmų laikyti vien prigimtinio to, kas dieviška, ieškojimu. Jie yra teologalinio gyvenimo, įkvėpto mūsų širdyse išlietos Šventosios Dvasios (plg. Rom 5, 5), apraiškos.

126. Liaudiškajame pamaldume, kadangi tai yra įkultūrintos Evangelijos vaisius, glūdi veikli evangelizacinė jėga, kurios nevalia nuvertinti, mat tai reikštų, jog neatpažįstame Šventosios Dvasios veikimo. Priešingai, esame pašaukti tokį pamaldumą skatinti ir stiprinti, kad pagilintume įkultūrinimo procesą, kuris niekad nesibaigia. Liaudiškojo pamaldumo išraiškos formos gali mus daug ko pamokyti ir gebančiam skaityti yra *teologinė vieta*, kuriai skirtinas dėmesys, ypač dabar, kai galvojame apie naująją evangelizaciją.

Asmuo asmeniui

127. Šiandien, kai Bažnyčia trokšta smarkiai misionieriškai atsinaujinti, yra viena skelbimo forma, kuri mums visiems turi būti kasdienė pareiga. Tai Evangelijos nešimas tiems, su kuriais turime reikalų, tiek artimiausiems, tiek nepažįstamiems asmenims. Toks skelbimas neformalus, įgyvendinamas per pokalbį, toks, koks būna misionieriui lankantis kieno nors namuose. Būti mokiniu reiškia būti nuolatos pasirengusiam nešti kitiems Jėzaus meilę, o tai spontaniškai nutinka bet kur – gatvėje, aikštėje, darbe, kelyje.

128. Šio – visada pagarbaus ir švelnaus – skelbimo pirminis momentas yra asmeninis dialogas, per kurį kitas žmogus dalijasi savo džiaugsmiais, viltimis, rūpesčiais dėl jam brangių žmonių ir kitais dalykais, kurių pilna jo širdis. Tik po tokio pokalbio galima pateikti Dievo žodį, galbūt paskaitant kokią nors Biblijos vietą ar ką nors papasakojant, bet niekada neužmirštant pagrindinės žinios – asmeninės žmogumi tapusio, už mus save atidavusio, gyvo ir mums savo išganymą bei draugystę siūlančio Dievo meilės. Ta žinia reikia dalytis nuolankiai ir liudijant, kaip žmogui, visada pasirengusiam mokytis, suvokiant, kad ta žinia tokia turtinga ir didelė, kad mus visada pranoks. Kartais ji gali būti išreiškiama tiesiau, kartais per asmeninį liudijimą, pasakojimą, veiksma arba ta forma, kurią konkrečiomis aplinkybėmis padiktuos pati Šventoji Dvasia. Jei atrodo protinga ir tam yra sąlygų, būtų gerai brolišką bei misionierišką susitikimą užbaigti trumpa malda, įtraukiant į ją rūpesčius, kuriais pasidalijo pašnekovas. Tada jis aiškiai pajus, kad buvo išgirstas ir suprastas, kad jo situacija atiduota Dievui į rankas, ir suvoks, jog Dievo žodis tikrai užkalbina jo egzistenciją.

129. Nereikia manyti, kad Evangelijos žinia visada perteiktina apibrėžtomis nusistovėjusiomis formulėmis ar tiksliais žodžiais, išreiškiančiais absoliučiai nekintamą turinį. Ji perduodama tokiomis įvairiomis formomis, kad jų visų neįmanoma nusakyti ar sukataloguoti, ir visų jų kolektyvinis subjektas yra Dievo tauta su savo nesuskaičiuojamais gestais bei ženklais. Tad jei Evangelija įsikūnijusi kurioje nors kultūroje, ji nebeperteikiama vien asmens asmeniui. Tai verčia mus suvokti, kad šalyse, kuriose krikščionys yra mažuma, dalinės Bažnyčios turi ne tik raginti kiekvieną pakrikštytąjį skelbti Evangeliją, bet ir veikliai skatinti bent pradines įkultūrinimo formas. Galiausiai dėtinose pastangos, kad Evangelija būtų skelbiama atitinkamai kultūrai būdingomis kategorijomis, taip siekiant naujos sintezės su ta kultūra. Tie procesai visada lėti, tačiau kartais mus per daug kausto baimė. Jei leisime abejonėms ir būgštavimams nuslopinti bet kokią drąsą, gali nutikti, kad, užuot kūrybiškai veikę, tiesiog patogiai tūnosime nesiekdami jokios pažangos. Tada savo indėliu prie istorinių procesų neprisidėsime, likdami Bažnyčios bergždžios stagnacijos stebėtojai.

Charizmos tarnaujant evangelizuojančiai bendrystei

130. Evangelizuojančią Bažnyčią Šventoji Dvasia praturtina įvairiomis charizmomis. Šios dovanos skirtos Bažnyčiai atnaujinti ir statydinti (108). Jos nėra uždaras paveldas, patikėtas kokiai nors vienai jį saugančiai mažai grupei; priešingai tai – Dvasios dovanos, įtrauktos į Bažnyčios kūną, kreipiančios į centrą, kuris yra Kristus, ir tada tampančios paskata evangelizuoti. Aiškus chariz-

mos autentiškumo ženklas yra jos bažnytiškumas, gebėjimas darniai įsitraukti į šventos Dievo tautos gyvenimą visų labui. Dvasios sužadinta autentiška naujybė, kad įsitvirtintų, neturi mesti šešėlio ant kitokių dvasingumų ir dovanų. Juo labiau charizma bus nukreipusi žvilgsnį į Evangelijos šerdį, juo bažnytiškiau ji bus įgyvendinama. Autentiškai ir slėpingai charizma atsiskleidžia, nors tai kainuoja ir pastangų, bendrystėje. Jei tokiu iššūkiu gyvena, Bažnyčia gali būti taikos pasaulyje pavyzdys.

131. Skirtumai tarp asmenų ir bendruomenių kartais gali būti nemalonūs, tačiau Šventoji Dvasia, tos įvairovės autorė, iš visko gali išgauti kokio nors gėrio ir paversti tai patrauklia evangelizacijos dinamika. Įvairovė visada sutaikytina padedant Šventajai Dvasiai; tik tai ji gali duoti pradžią įvairovei, daugiui, daugialypumui ir sykiu sukurti vienybę. O mes, siekdami įvairovės ir užsisklęsdami savo ypatingumuose, išskirtinybėse, keliamo susiskaldymus ir, kita vertus, trokšdami savo žmogiškaisiais planais sukurti vienybę, galiausiai primetame vienodumą, vienalytiškumą. Tai Bažnyčios misijai nenaudinga.

Kultūra, mintis ir švietimas

132. Evangelijos skelbimas kultūros pasauliui taip pat apima jos skelbimą profesionaliems kultūros darbuotojams, moksliniams bei akademiniam sluoksniams. Tai tikėjimo, proto ir mokslo susitikimas, kuriuo siekiama naujo pokalbio apie įtikimumą, pirmą pradės apologetikos (109), padėsiančios sukurti prielaidas, kad Evangeliją išgirstų visi. Kai į žinios skelbimą įtraukiamos kai kurios proto ir mokslo kategorijos, tos kategorijos virsta evangelizacijos priemone: tai vanduo, virtęs vynu. Kartą įtrauktos į skelbimą, jos tampa ne tik atpirktos, bet ir Dvasios priemone pasauliui apšviesti bei atnaujinti.

133. Kadangi evangelizuotojo pastangų pasiekti kiekvieną asmenį ir to, kad Evangelija skelbiama kultūroms kaip visumai, nepakanka, tai norint apmąstyti, ką daryti, kad Evangelija pasiektų įvairius kultūrinius kontekstus bei adresatus, labai svarbi yra teologija – ne vien pastoracinė, – puoselėjanti dialogą su mokslais ir žmogiškosios patirties sritimis (110). Bažnyčia, įsipareigojusi evangelizacijai, brangina ir remia teologų charizmą ir jų teologinius tyrinėjimus, skatinančius dialogą su kultūros ir mokslo pasauliu. Raginu teologus tęsti šią tarnystę kaip Bažnyčios išganomosios misijos dalį. Tačiau būtina, kad jiems patiems rūpėtų Bažnyčios ir pačios teologijos evangelizacinis tikslas ir jie nesitenkintų rašomojo stalo teologija.

134. Universitetas yra tinkamiausia aplinka apmąstyti ir plėtoti šias evangelizacines pastangas tarp disciplinų ir integruotai. Katalikiškosios mokyklos, visada

mėginančios auklėjamąją užduotį jungti su aiškiu Evangelijos skelbimu, labai vertingu indėliu prisideda prie kultūros evangelizacijos, taip pat šalyse bei miestuose, kur nepalanki situacija verčia įtempti kūrybines jėgas ieškant tinkamų būdų (111).

II. Homilija

135. Aptarkime dabar skelbimą liturgijos srityje, reikalaujantį rimto ganytojų įvertinimo. Daugiausia – ir net gana smulkmeniškai – dėmesio skirsiu homilijai ir rengimuisi jai, nes dėl šios svarbios tarnybos esama daug nusiskundimų, kurių negalime ignoruoti. Homilija yra kriterijus, įgalinantis įvertinti ganytojo artumą savo tautai ir gebėjimą su ja bendrauti. Žinome, kad tikintieji laiko ją labai svarbia; ir jie, ir patys išventintieji tarnautojai dėl homilijų dažnai kankinasi – vieni jų klausydami, kiti jas sakydami. Liūdna, kad taip yra. O juk homilija gali būti intensyvus ir laimingas Dvasios patyrimas, paguodą teikiantis susitikimas su Dievo žodžiu, nuolatinis atsinaujinimo bei augimo šaltinis.

136. Atnaujinkime pasitikėjimą skelbimu, grįstu įsitikinimu, kad per pamokslininką pasiekti kitus trokšta būtent Dievas ir kad Jis savo galią skleidžia per žmogiškąjį žodį. Šventasis Paulius įtaigiai kalba apie poreikį skelbti, nes Viešpats panorio pasiekti kitus ir mūsų žodžiais (plg. *Rom 10, 14–17*). Mūsų žodžiais Viešpats užkariavo žmonių širdis. Jie iš visur rinkdavosi jo paklausti (plg. *Mk 1, 45*). „Stebėdavosi“ jo mokymu (plg. *Mk 6, 2*), jausdavo, kad jis kalba kaip turintis galią (plg. *Mk 1, 27*). Apaštalai, kuriuos paskyrė, „kad galėtų siųsti juos skelbti žodžio“ (*Mk 3, 14*), žodžiais patraukė į Bažnyčios glėbį visas tautas (plg. *Mk 16, 15. 20*).

Liturginis kontekstas

137. Nevalia užmiršti, „kad *liturginis Dievo žodžio skelbimas*, pirmiausia per Eucharistijos šventimą, labiau yra ne pamokymo bei katechezės laikas, bet *Dievo su savo tauta pokalbis*, kurio metu jai skelbiami įstabūs išganymo darbai ir kaskart iš naujo primenami Sandoros reikavimai“ (112). Homilija ypač vertinga todėl, kad kyla iš eucharistinio konteksto ir, būdama Dievo ir jo tautos dialogo iškiliausias momentas iki sakramentinio susivienijimo, pranoksta bet kokią katechezę. Homilija tęsiamas tarp Viešpaties ir jo tautos jau pradėtas dialogas. Homilijos sakytojas turi pažinti savo bendruomenės širdį, kad aptiktų vietas, kur glūdi gyvas bei karštas Viešpaties troškimas ir kur tas pirma meilės buvęs kupinas dialogas yra užgesęs ar nebegali duoti vaisių.

138. Homilija negali būti pramoginis reginys, ji neatitinka žiniasklaidinių išteklių logikos, tačiau šventimą turi

daryti gyvą ir prasmingą. Šis žanras ypatingas, nes tai yra skelbimas *liturginio* šventimo aplinkoje, todėl turi būti trumpas ir nepriminti konferencijos ar paskaitos. Pamokslininkas gali išlaikyti žmonių dėmesį valandą, tačiau tuomet jo žodis tampa svarbesnis už tikėjimo šventimą. Jei homilija per ilga, nukenčia du liturginio šventimo bruožai – darna tarp dalių ir ritmas. Skelbimas į liturginę aplinką įtraukiamas kaip Tėvui teikiamo atnašavimo dalis ir kaip malonės, Kristaus išliejamos per šventimą, perteikimas. Ta pati aplinka reikalauja, kad skelbimas susirinkimą ir patį pamokslininką kreiptų į susivienijimą su Kristumi gyvenimą perkeičiančioje Eucharistijoje. Todėl pamokslininko žodžiai neturėtų užimti per daug laiko, kad labiau nei tarnautojas suspindėtų Viešpats.

Motinos pokalbis

139. Sakėme, kad Dievo tauta, nuolatos joje veikiant Dvasiai, save nepaliaujamai evangelizuoja. Ką toks įsitikinimas reiškia pamokslininkui? Tai mums primena, kad Bažnyčia yra motina ir tautai skelbia kaip motina, kuri kalbasi su savo vaiku žinodama, kad vaikas pasitiki, jog visa, ko ji moko, yra gera, nes žino, kad jinai jį myli. Be to, gera motina moka atpažinti visa, ką Dievas į jos vaiką įdėjo, įsiklausyti į jo rūpesčius ir iš jo mokytis. Motinos ir vaiko pokalbiai, kuriuose mokoma ir mokomasi, taisoma ir pagiriama už gerus dalykus, vyksta vadovaujantis šeimoje vyraujančia meilės dvasia; taip yra ir sakant homiliją. Šventoji Dvasia, įkvėpusi evangelijas ir veikianti Dievo tautoje, įkvepia ir būdą, kaip įsiklausyti į tautos tikėjimą ir kaip skelbti per kiekvieną Eucharistiją. Tad krikščioniškasis pamokslas tautos kultūros širdyje atranda gyvojo vandens šaltinį, padedantį pamokslininkui sužinoti, ką pasakyti, ir surasti būdą tai tinkamai pasakyti. Visiems mums patinka, kai su mumis kalbama mūsų gimtąja kalba, taip ir tikėjimo srityje malonu, kai į mus prabylama „gimtosios kultūros“ kategorijomis, motinos tarpe (plg. *2 Mak 7, 21. 27*), – širdis tada linksta geriau klausytis. Tokios kalbos tonacija įkvepia drąsos, ramybės, jėgų, užsidegimo.

140. Tokia motiniškai bažnytinė aplinka, kurioje rutuliojasi Viešpaties dialogas su savo tauta, skatintina ir puoselėtina pamokslininko nuoširdžiu artumu, jo balso tono šiluma, kalbėsenos romumu, džiugiais gestais. Net ir tada, kai homilija tampa šiek tiek nuobodoka, ji visada bus vaisinga, jei jausis ta motiniškai bažnytinė dvasia, panašiai kaip ir nuobodūs motinos patarimai ilgainiui duoda vaisių vaikų širdyje.

141. Viešpaties ištekliai, naudoti kalbant su savo tauta, apreiškiant savo slėpinį, patraukiant paprastus žmones tokiu iškiliu bei reikliu mokymu, kelia nuostabą. Manau, kad to paslaptis yra Jėzaus žvilgsnis į tau-

tą, regintis daugiau nei vien jos silpnybes ir nuodėmes: „Nebijok, mažoji kaimene: jūsų Tėvas panorėjo atiduoti jums Karalystę!“ (Lk 12, 32); štai tokia dvasia skelbė Jėzus. Kupinas džiaugsmo Dvasioje Tėvo, traukiančio prie savęs mažutėlius, jis šlovina: „Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams“ (Lk 10, 21). Viešpačiui tikrai patinka kalbėtis su savo tauta, o pamokslininkui tenka užduotis leisti tą Viešpaties pasitenkinimą pajusti žmonėms.

Žodžiai, uždegantys širdį

142. Dialogas yra daug daugiau nei kokios nors tiesos perteikimas. Jis vyksta iš malonumo kalbėtis ir dėl to, kad konkrečiai praturtina tuos, kurie vienas kitą myli. Šio dalyko esmė yra ne daiktai, bet patys asmenys, per dialogą dovanojantys save vienas kitam. Grynai moralizuojantis ar indoktrinuojantis skelbimas, taip pat toks, kuris virsta egzegezės paskaita, susiaurina homilijoje glūdintį ir tarytum sakramentinį pobūdį įgyjantį širdžių bendravimą: „Tikėjimas iš klausymo, klausymas – kai skelbiamas Kristaus žodis“ (Rom 10, 17). Homilijoje tiesą lydi grožis ir gėris. Tai nėra abstrakti tiesa ar šalti silogizmai, nes sykiu perteikiamas Viešpaties taikytų įvaizdžių, kuriais jis skatino praktikuoti gėrį, grožis. Tikinčios tautos atmintyje, kaip ir Marijos, turi per kraštus lietus stebėjimasis Dievu. Jos širdis, vildamasi jai paskelbtos meilės džiugaus bei galimo praktikavimo, jaučia, kad kiekvienas Rašto žodis pirmiausia yra dovana ir tik po to reikalavimas.

143. Įkultūrinto skelbimo esmė yra perteikti Evangelijos žinios sintezę, o ne tarp savęs nesusijusias idėjas ar vertybes. Kur tavo sintezė, ten ir tavo širdis. Skirtumas tarp sintezės teikiamos šviesos ir tarp savęs nesusijusių idėjų teikiamos šviesos yra toks pat, kaip tarp širdies užsidegimo ir nuobodulio. Pamokslininkui tenka labai graži ir sunki užduotis suvienyti mylinčias širdis – Viešpaties ir jo tautos. Dievo ir jo tautos dialogas sustiprina jų sandorą ir sutvirtina meilės saitą. Homilijos metu tikinčiųjų širdys nutyla leisdamas kalbėti Jam. Viešpats ir jo tauta tiesiogiai, be tarpininkų, kalbasi tūkstančiais būdų. Tačiau homilijoje jie nori, kad kas nors taptų priemone ir jų jausmus išreikštų taip, jog po to kiekvienas galėtų pasirinkti, kaip pokalbį tęsti. Žodis yra esminis tarpininkas ir reikalauja ne tik dviejų pašnekovų, bet ir pamokslininko, kad šis pateiktų jį kaip tokį laikydamasis įsitikinimo, „kad mes ne save pačius skelbiame, bet Kristų Jėzų kaip Viešpatį, save tyla laikydami jūsų tarnais dėl Jėzaus“ (2 Kor 4, 5).

144. Kalbėti iš širdies reiškia ne tik būti užsidegusiam, bet ir apšviestam viso Apreiškimo bei kelio, kurį Dievo žodis nuėjo Bažnyčios ir mūsų tikinčios tautos širdyje istorijos tėkmėje. Krikščioniškoji tapatybė, tas apkabini-

mas, kurį per Krikštą Tėvas dovanoja mums, mažiems vaikams, kaip sūnums palaidūnams – ir ypač mylimiems Marijos, – akina trokšti akimirkos, kai vėl būsimė apkabinti gailastingojo Tėvo, laukiančio mūsų šlovėje. Padėti žmonėms pasijusti esant tarp tų dviejų apkabinimų yra sunki, bet graži Evangelijos skelbėjo užduotis.

III. Rengimasis pamokslui

145. Pasirengimas pamokslui yra tokia svarbi užduotis, kad studijoms, maldai, apmąstymui bei pastoraciniam kūrybiškumui derėtų skirti daugiau laiko. Su didele meile norėčiau čia pasiūlyti, kaip reikėtų rengtis homilijai. Kai kam šios nuorodos pasirodys akivaizdžios, tačiau vis dėlto manau, jog jas pravartu pateikti, kad neužmirštume būtinybės šiai vertingai tarnybai skirti ypatingo laiko. Kai kurie klebonai neretai tvirtina, jog tai neįmanoma dėl daugybės atliktinų užduočių; vis dėlto drįstu prašyti, kad šiai užduočiai kiekvieną savaitę skirtumėte užtektinai asmeninio ir bendruomeninio laiko, net jei jo mažiau liks kitoms, nors ir svarbioms, užduotims. Pasitikėjimas pamokslavimą veikiančia Šventąja Dvasia yra ne vien pasyvus, bet ir aktyvus ir *kūrybiškas*. Tai reiškia siūlyti save kaip įrankį (plg. Rom 12, 1) su visais savo gebėjimais, kad jais galėtų pasinaudoti Dievas. Pamokslininkas, kuris nesirengia pamokslui, yra ne „dvasingas“, bet nesąžiningas ir neatsakingas gautųjų dovanų atžvilgiu.

Tarnavimas tiesai

146. Po Šventosios Dvasios šaukimosi pirminis žingsnis yra visą dėmesį skirti bibliniam tekstui, turinčiam būti pamokslo pagrindu. Kai stabtelima stengiantis suvokti, kokia yra teksto žinia, tarnaujama tiesai (113). Būtent puoselėdami širdies nuolankumą galime pripažinti, kad Dievo žodis mus visada pranoksta, kad esame ne „šeimininkai ir savininkai, bet tiktai sergėtojai, šaukliai, tarnai“ (114). Toks kupinas nuolankumo bei nuostabos gerbti Dievo žodį nusiteikimas reiškiasi laiko skyrimu maksimaliai atidžiam studijavimui, kurį lydi šventa baimė manipuliuoti. Kad galėtum aiškinti Biblijos tekstą, reikia būti kantriam, atsikratyti bet kokio nerimo, skirti tam laiko, dėmesio ir *nelaukiant atlygio* tam atsidėti. Kad atsidurtum giedro dėmesingumo aplinkoje, būtina atidėti į šalį visus slegiančius rūpesčius. Neverta skaityti biblinio teksto, jei trokštama greitų, lengvų ar tiesioginių rezultatų. Todėl rengiantis pamokslui reikia meilės. Tik mylimiems dalykams ar asmenims skiriama laiko nelaukiant atsako ir be skubos; o čia juk kalbame apie meilę Dievui, kuris nori kalbėti. Skatinami tokios meilės, kaip atsidavę mokiniai galime praleisti tiek laiko, kiek reikia: „Kalbėk, Viešpatie, nes tavo tarnas klauso“ (1 Sam 3, 9).

147. Pirmiausia reikia būti tikram, kad skaitomo žodžio reikšmė tinkamai suprantama. Norėčiau čia pabrėžti tai, kas atrodo akivaizdu, bet į ką ne visada atsižvelgiama: studijuojamam Biblijos tekstui yra du ar trys tūkstančiai metų, jo kalba labai skiriasi nuo vartojamos šiandien. Todėl nors ir atrodo, jog suprantame žodžius, išversus į mūsų kalbą, šitai nereiškia, kad teisingai suprantame, ką norėjo pasakyti šventasis autorius. Yra įvairių literatūrinės analizės priemonių: atkreipti dėmesį į pasikartojančius ar išsiskiriančius žodžius, pažinti teksto struktūrą ir dinamiką, pasverti veikėjų vaidmenį ir t. t. Tačiau tikslas nėra suprasti visas teksto smulkmenas, daug svarbiau atrasti *pagrindinę* žinią, tai, kas tekstui teikia struktūrą bei vienybę. Pamokslininkui neskiriant tam pastangų, jo pamokslui gali trūkti vientisumo ir tvarkos, jo kalba bus vien įvairių padrikų idėjų visuma, nepajėgianti sujaudinti kitų. Pagrindinė žinia yra tai, ką autorius pirmiausia norėjo perteikti, o tai reiškia ne tik suprasti mintį, bet ir poveikį, kokio siekė autorius. Jei tekstas parašytas paguosti, juo nederėtų naudotis klaidoms taisyti; jei paraginti – jis netaikytinas pamokymams; jei ko nors pamokyti apie Dievą – juo nederėtų naudotis įvairioms teologinėms idėjoms aiškinti; jei parašytas paskatinti šlovinti ar misionieriauti, nesinaudokime juo karščiausioms naujienoms pranešti.

148. Žinoma, norint tinkamai suprasti teksto pagrindinės žinios prasmę, būtina jį susieti su visos Biblijos mokymu, perduodamu Bažnyčios. Tai svarbus Biblijos aiškinimo principas, kuriuo atsižvelgiama į tai, kad Šventoji Dvasia įkvėpė ne kurią nors vieną Biblijos dalį, bet visą Bibliją, ir kad kai kuriais klausimais tauta, remdamasi patirtimi, paaugo Dievo valios supratimu. Taip išvengiama klaidingų ar šališkų aiškinimų, prieštaraujančių kitiems to paties Rašto mokymams. Tačiau tai nereiškia, kad galima susilpninti skelbtinam tekstui būdingą ypatingą akcentą. Vienas iš nuobodaus ir neveiksmingo pamokslų trūkumų ir yra negebėjimas perteikti skelbiamam tekstui būdingos jėgos.

Žodžio pritaikymas asmeniui

149. Pamokslininkas „pirmiausia pats turi gerai susigyventi su Dievo žodžiu. Nepakanka būti susipažinusiam su kalbiniu ar egzegetiniu aspektu, nors tai ir būtina; prie Dievo žodžio reikia artėti nuolankia ir maldinga širdimi, idant ji išskverbėtų į jo minties ir jausmų gelmes ir sukurtų naują mąstyseną“ (115). Pravartu kasdien, kiekvieną sekmadienį atnaujinti savo užsidegimą rengtis homilijai ir tikrinti, ar mumyse auga meilė skelbiamam Dievo žodžiui. Neužmirština, kad Dievo žodžio skelbimui „ypač svarbus yra didesnis ar mažesnis tarnybą atliekančiojo šventumas“ (116). Pasak šventojo Pauliaus, „skelbiame taip, kad patiktume ne žmonėms, bet Die-

vui, kuris skaito mūsų širdies gelmėje“ (1 Tes 2, 4). Jei trokštame patys įsiklausyti į žodį, kurį turime skelbti, šitai vienaip ar kitaip pajus ir Dievo tauta: „Burna kalba tai, ko pertekusi širdis“ (Mt 12, 34). Sekmadienio skaitiniai visu spindesiu suskambės tautos širdyje, jei pirma suskambės ganytojo širdyje.

150. Jėzų erzindavo tariami, kitiems labai reiklūs mokytojai, mokę Dievo žodžio, tačiau patys neleidę būti jo apšviesti: „Jie riša sunkias, nepakeliamas naštas ir krauna žmonėms ant pečių, o patys nenori jų nė pirštu pajudinti“ (Mt 23, 4). Apaštalas Jokūbas ragino: „Mano broliai, nesistenkite daugelis būti mokytojais. Žinokite, kad mūsų laukia griežtesnis teismas“ (Jok 3, 1). Kas trokšta pamokslauti, pirma turi nusiteikti būti sujaudintas Dievo žodžio bei įkūnyti jį savo kasdieniame gyvenime. Tada pamokslas bus labai intensyvios bei vaisingos pastangos norint „perteikti kitiems tai, ką pats esi kontempliavęs“ (117). Todėl prieš konkrečiai rengiantis tam, ką pasakyti per pamokslą, pirma reikia būti pačiam sužeistam Dievo žodžio, kuriuo norima sužeisti kitus, nes tas žodis yra *gyvas ir veiksmingas*, tartum kalavijas, kuris „prasiskverbia iki sielos ir dvasios atšakos, iki sąnarių ir kaulų smegenų, ir teisia širdies sumanymus bei mintis“ (Žyd 4, 12). Tai pastoraciniu požiūriu svarbu. Ir mūsų epochoje žmonės mieliau klausosi liudytojų: „mūsų amžius tiesiog ištroškęs autentiškumo“ ir jam „reikia skelbėjų, kalbančių apie Dievą, kuris būtų jiems patiems pažįstamas ir toks artimas, tarsi jie regėtų Neregimąjį“ (118).

151. Iš mūsų nereikalaujama būti be trūkumų, bet veikiau, kad nuolatos augtume, gyventume troškimu žengti pirmyn Evangelijos keliu ir nenuleistume rankų. Pamokslininkas turi būti tikras tuo, kad Dievas jį myli, kad Kristus jį išganė, kad Jo meilė visada yra galutinis žodis. Tokio grožio akivaizdoje jis dažnai jaus, jog savo gyvenimu deramai Jo nešlovina, ir nuoširdžiai trokš geriau atsiliepti į tokią didelę meilę. Tačiau jei jis nestabtelės atvira širdimi paklausyti Dievo žodžio, jei neleis jam paliesti savo gyvenimo, save užkalbinti, paraginti, paskatinti, jei neskirs laiko maldai su Dievo žodžiu, bus netikras pranašas, apgavikas ar lėkštas apsimetėlis. Tačiau pripažindamas savo skurdumą bei trokšdamas vis labiau įsipareigoti jis galės visada dovanoti save Jėzui Kristui išstardamas kaip ir Petras: „Sidabro nei aukso aš neturiu, bet ką turiu, tą duosiu“ (Apd 3, 6). Viešpats trokšta pasitelkti mus kaip gyvus, laisvus ir kūrybingus žmones, pirma perveriamus jo žodžio, o tik po to jį skelbiančius; jo žinia turi realiai pereiti per pamokslininką, ne tik per jo protą, bet pagauti ir visą jo būtį. Šventoji Dvasia, įkvėpusi Dievo žodį, yra ta, „kuri šiandien, kaip ir Bažnyčios pradžioje, veikia kiekviename Evangelijos skelbėjyje, kuris leidžiasi būti jos valdomas ir vadovaujamas; ji deda jiems į lūpas žodžius, kurių jie patys vieni nebūtų galėję atrasti“ (119).

Dvasinis skaitymas

152. Yra konkretus būdas išgirsti tai, ką Viešpats nori pasakyti savo žodyje, ir leisti būti perkeičiamam Dvasios. Tas būdas vadinamas *lectio divina*. Tai Dievo žodžio skaitymas maldos metu leidžiant jam mus apšviesti bei atnaujinti. Toks maldingas Biblijos skaitymas nėra atsietas nuo studijų, kuriomis pamokslininkas stengiasi atrasti pagrindinę teksto žinią; priešingai, mėginamas atrasti, kas *ta žinia* sakoma jo gyvenimui, jis turi nuo to pradėti. Teksto dvasinis skaitymas turi remtis jo žodine reikšme. Kitaip galima lengvai išskaityti tekste tai, kas palanku mums, kas patvirtina mūsų apsisprendimus, atitinka mūsų mąstymo schemas. Tai galiausiai prilygtų to, kas šventa, naudojimui savo naudai ir klaidintų Dievo tautą. Niekada nevalia užmiršti, kad kartais ir „šėtonas sugeba apsimeti šviesos angelu“ (2 Kor 11, 14).

153. Ramiai skaitant tekstą, Dievo akivaizdoje pravartu, pavyzdžiui, paklausti: „Viešpatie, ką *man* tas tekstas sako? Ką šia žinia norėtum pakeisti mano gyvenime? Kas šiame tekste mane trikdo? Kodėl mane tai nedomina?“ arba: „Kas šiame žodyje man patinka, mane akina? Kas mane traukia? Kodėl mane traukia?“ Stengiantis įsiklausyti į Viešpatį, normalu turėti pagundų. Viena iš jų yra tiesiog jaustis trikdiamam ar slegiamam ir užsiverti; kita labai paplitusi pagunda pradėti galvoti, ką tekstas sako kitiems, taip vengiant taikyti jį savo gyvenimui. Taip pat pasitaiko, kad imama ieškoti pasiteisinimų, leidžiančių sušvelninti apibrėžtą teksto žinią. Kitais kartais manome, jog Dievas iš mūsų reikalauja didelio apsisprendimo, kurio dar nesame pasirengę priimti. Iš daugelio žmonių tai atima susitikimo su Dievo žodžiu džiaugsmą, tačiau tai reikštų užmiršti, kad nė vieno nėra kantresnio už Dievą Tėvą, kad niekas nemoka taip laukti kaip jis. Jis visada kviečia žengti tik mažą žingsnelį ir nereikalauja visiško atsako, kol nesame nuėję kelio, įgalinančio aiškiai atsakyti. Jis tiesiog trokšta, kad nuoširdžiai žvelgtume į savo gyvenimą ir neapsimetinėdami pateiktume jį jam, kad būtume nusiteikę toliau augti ir prašytume iš jo to, ko dar nepavyko pasiekti.

Isiklausant į tautą

154. Pamokslininkui privalu mokėti įsiklausyti į *tautą* siekiant atrasti, ką tikintiesiems reikia išgirsti. Pamokslininkas yra Dievo žodžio ir sykiu tautos kontempliuotojas. Šitaip jis atranda lūkesčius, turtus ir ribotumus, taip pat maldos, meilės, pažiūros į gyvenimą bei pasaulį būdus, suvokdamas, kad jei neatsižvelgs į konkrečią tautą, į kurią kreipiasi, neartos jos kalbos, ženklų bei simbolių, tai neatsakys į jos keliamus klausimus (120). Tai reiškia, kad Biblijos teksto žinią būtina susieti su žmonių situacija, su tai, kuo gyvenama, su patirtimi,

kuriai reikia Dievo žodžio šviesos. Tokiomis pastangomis reiškama ne prisitaikėliška ar diplomatinė, bet giliai religinė ir pastoracinė nuostata. Iš esmės „norint išskaityti Dievo žinią įvykiuose, užtenka vien tikro vidinio budrumo“ (121), ir tai daug daugiau nei surasti, ką įdomaus pasakyti. Atrasti stengiamasi, „ką Viešpats nori pasakyti tomis ar kitokiomis konkrečiomis aplinkybėmis“ (122). Tad ir rengimasis pamokslui virsta *evangelinio atpažinimo* praktikavimu, kai mėginama – Dvasios šviesoje – pažinti Dievo „*kvietimą*, girdimą toje pačioje istorinėje situacijoje“ (123).

155. Taip ieškant galima tiesiog pasiremti kokia nors dažna žmogaus patirtimi, kaip antai, susitikimo džiaugsmas, nusivylimai, vienatvės baimė, užuojauta kenčiantiesiems, nesaugumas ateities akivaizdoje, rūpinimasis brangiu žmogumi ir t. t.; tačiau norint pažinti, kas iš tiesų dedasi jų gyvenime, būtina ugdyti jautrumą. Atminkime, jog niekada nereikia *atsakinėti į klausimus, kurių niekas nekelia*; taip pat netikslinga sužadinti susidomėjimą pateikiant einamųjų įvykių kroniką: tam skirtos televizijos programos. Tačiau vis dėlto galima pradėti nuo kokio nors įvykio, kad Dievo žodis galin-gai suskambėtų kviesdamas atsiversti, garbinti, konkrečiai praktikuoti brolybę bei tarnystę ir t. t., nes kai kurie žmonės mėgsta kartais išgirsti per pamokslą tikrovės komentarus, nesileisdami būti užkalbinami asmeniškai.

Pedagoginės priemonės

156. Kai kurie mano gali būti geri pamokslininkai dėl to, kad žino, ką sakyti, tačiau nesirūpina tuo, *kaip* sakyti, kaip konkrečiai rutulioti pamokslą. Jie skundžiasi, kai kiti jų nesiklauso ar nevertina, bet tikriausiai nėra stengęsi ieškoti tinkamo žinios pateikimo būdo. Atminkime, kad „evangelizacijos turinio akivaizdi svarba neturėtų užtemdyti jos būdų bei priemonių svarbos“ (124). Rūpinimasis pamokslu sakymo būdu taip pat yra giliai dvasinė nuostata. Tai reiškia atsiliepti į Dievo meilę visus savo gebėjimus bei kūrybiškumą skiriant jo patikėtai užduočiai, tačiau sykiu tai yra ir puikios artimo meilės pratybos, nes kitiems juk nenorime siūlyti prastos kokybės dalyko. Biblijoje, pavyzdžiui, patariama rengtis pamokslui stengiantis, kad jis būtų tinkamo ilgio: „Kalbėk trumpai, bet taupiais žodžiais daug pasakyk“ (Sir 32, 8).

157. Tik pavyzdžio dėlei priminsime kelias praktines priemones, galinčias pamokslą praturtinti ir padaryti patrauklesnį. Vienas iš svarbiausių dalykų yra išmokti vartoti įvaizdžius, tai yra kalbėti įvaizdžiais. Pavyzdžiai kartais vartojami siekiant ką nors suprantamiau paaiškinti, tačiau pavyzdžiais dažnai taikoma vien į protą; įvaizdžiai, priešingai, padeda įvertinti ir priimti perduoti norimą žinią. Iš patrauklus įvaizdžio žinią suvokiame kaip

pažįstamą, artimą, galimą, su mūsų gyvenimu susijusį dalyką. Nusisekęs įvaizdis gali suteikti perduoti trokštamai žiniai skonio, sužadinti troškimą ir nukreipti valią Evangelijos linkme. Gera homilija, kaip man sakydavo senas mokytojas, turi turėti „idėją, jausmą ir įvaizdį“.

158. Jau Paulius VI sakė, kad tikintieji „daug tikisi iš šio skelbimo ir daug iš jo gauna, jei jis būna paprastas, aiškus, tiesus, gerai pritaikytas“ (125). Paprastumas susijęs su vartojama kalba. Norint išvengti pavojaus kalbėti tuščiai, ta kalba adresatams turi būti suprantama. Dažnai pasitaiko, kad pamokslininkai vartoja žodžius, išmokus per studijas ir tam tikroje aplinkoje, bet nepriklausančius žmonių, kurie klausosi, bendrajai kalbai. Tie žodžiai būdingi teologijai ir katechezei, bet jų reikšmė daugumai krikščionių nesuprantama. Pamokslininkui kyla didelis pavojus priprasti prie savo kalbos ir manyti, kad ją vartoja ir savaime supranta ir kiti. Jei norima prisitaikyti prie kitų kalbos, kad Dievo žodis juos pasiektų ir būtų daugelio išgirstas, būtina dalytis žmonių gyvenimu ir noriai rodyti jiems dėmesį. Paprastumas ir aiškumas yra du skirtingi dalykai. Kalba gali būti gan paprasta, tačiau pamokslas nelabai aiškus. Dėl padrikumo, logikos stygiaus ar noro vienu metu aptarti daug dalykų pamokslas gali pasirodyti nesuprantamas. Todėl dar viena būtina užduotis yra rūpintis, kad pamokslas būtų temiškaai vientisas, turėtų aiškią tvarką, o ištara sujungtos taip, kad žmonėms būtų lengva sekti pamokslininko kalbą ir suvokti jos logiką.

159. Dar vienas bruožas – pozityvi kalba, kai ne tiek pabrėžiama, ko nevalia daryti, bet labiau siūloma tai, ką galima geriau padaryti. Net jei ir nurodomi neigiami dalykai, visada reikia aiškiai išskirti ir patrauklią teigiamą vertybę, neįklimpstant į dejonas, skundus, kritiką ar sąžinės graužatį. Be to, pozityvus pamokslas visada žadina viltį, kreipia į ateitį, neleidžia būti to, kas negatyvu, belaisviu. Kaip būtų gera, kad kunigai, diakonai ir pasauliečiai reguliariai susitikinėtų bendromis pastangomis ieškoti patrauklesnio skelbimo priemonių!

IV. Evangelizacija kerigmai pagilinti

160. Viešpaties priesakas skelbti Evangeliją apima kvietimą augti tikėjimu; tai liudija žodžiai: „mokydami laikytis visko, ką tik esu jums įsakeęs“ (Mt 28, 20). Tad akivaizdu, kad pirmasis skelbimas turi duoti pradžią ugdymo ir brendimo keliui. Evangelizacija siekia ir augimo, o tai reikalauja labai rimtai traktuoti kiekvieną asmenį ir Dievo jam numatytą planą. Kiekvienam žmogui vis labiau reikia Kristaus, ir evangelizacija negali taikstyti, kad kas nors tenkintųsi mažu, bet veikiau turi siekti, kad jis galėtų sakyti: „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“ (Gal 2, 20).

161. Nebūtų teisinga tokią kvietimą augti išskirtinai ar pirmiausia aiškinti kaip pažinimą to, ko moko tikėjimas. Tai to, ką nurodė Viešpats, „laikymasis“, taip atsiliepiant į jo meilę, kai drauge su visomis dorybėmis pabrėžiamas naujasis įsakymas, kuris yra svarbiausias, didžiausias ir iš kurio mes geriausiai atpažįstami kaip jo mokiniai: „Tai mano įsakymas, kad vienas kitą mylėtumėte, kaip aš jus mylėjau“ (Jn 15, 12). Akivaizdu, kad Naujojo Testamento autoriai, norėdami kiek įmanoma geriau perteikti moralinės krikščioniškosios žinios pačią esmę, pateikia neišvengiamą reikalavimą mylėti artimą: „Kas myli kitą, tas įvykdo įstatymą. <...> Meilė – įstatymo pilnatvė“ (Rom 13, 8. 10). Šventasis Paulius, laikantis, kad meilės įsakymas yra ne tik įstatymo santrauka, bet ir jo šerdis bei tikslas, sako: „Juk visas įstatymas telpa viename sakinyje: *Mylėk savo artimą kaip save patį*“ (Gal 5, 14). Paulius krikščionių kelią siūlo bendruomenėms kaip augimo meile kelią: „Viešpats tepraturtina jus ir tepripildo meile vienus kitiems ir visiems“ (1 Tes 3, 12). Šventasis Jokūbas irgi ragina krikščionis vykdyti „karališkąjį įstatymą, kaip Raštas reikalauja: *Mylėk savo artimą kaip save patį*“ (Jok 2, 8), kad neliktų nevykdomas koks nors įsakymas.

162. Kita vertus, už šį atsako bei augimo kelią visada yra pirmesnė dovana, nes pirma Viešpats paragina: „krikštydami juos vardan...“ (Mt 28, 19). Tėvo dovanojamas įvaikinimas ir iniciatyva dovanoti malonę (plg. Ef 2, 8–9; 1 Kor 4, 7) įgalina nuolatinį Dievui patinkančią ir garbę jam teikiančią pašventinimą. Tad mums reikia leisti save perkeisti Kristuje vis tobulesniu gyvenimu „pagal Dvasią“ (Rom 8, 5).

Kerigminė ir mistagoginė katechezė

163. Tokiam augimui tarnauja auklėjimas ir katechezė. Turime įvairių su katecheze susijusių tekstų bei pagalbinių priemonių, pasiūlytų Šventojo Sosto ir įvairių episkopatų. Primenu apaštališkąjį paraginimą *Catechesi tradendae* (1979), Bendrąjį katechezės vadovą (1997) ir kitus dokumentus, kurių aktualaus turinio čia nėra reikalo kartoti. Norėčiau tik stabtelėti prie kelių pasvarstymų, kuriuos, mano akimis, verta pabrėžti.

164. Iš naujo atradome, kad pamatinis vaidmuo katechezei tenka ir pirmajame skelbime, arba „kerigmoje“, turinčioje būti evangelizacinės veiklos ir bet kurių bažnytinio atsinaujinimo pastangų šerdimi. *Kerigma* yra trejybiška. Ji yra Dvasios ugnis – Dvasios, dovanojančios save ugnies liežuvių pavidalu ir paskatinančios įtikėti Jėzų Kristų, jo mirtimi ir prisikėlimu apreiškiančios ir perteikiančios begalinį Tėvo gailestingumą. Iš katecheto lūpų vis suskamba pirmasis skelbimas: „Jėzus Kristus tave myli, atidavė savo gyvybę, kad tave išgelbėtų ir dabar kasdien šalia tavęs gyvena, kad tave apšviestų,

sustiprintų, išlaisvintų.“ Kai sakoma, kad toks skelbimas yra „pirmasis“, tai nereiškia, kad po to jis užmirštas arba pakeičiamas kitais jį pranokstančiais turiniais. Jis yra pirmas kokybine prasme, nes tai *pagrindinis* skelbimas, vis išgirstinas įvairiais būdais ir vis skelbtinas katekizuojuojant vienokia ar kitokia forma visais etapais ir momentais (126). Todėl ir „kunigas, kaip ir Bažnyčia, turi būti nuolat evangelizuojamas“ (127).

165. Nereikia manyti, kad katechezėje *kerigmos* vėliau atsisakoma kokio nors tariamai „solidesnio“ ugdymo naudai. Niekas nėra solidžiau, giliau, patikimiau, prasmingiau ir išmintingiau už tokį skelbimą. Visas krikščioniškasis ugdymas yra *kerigmos* gilinimas: jis vis labiau ir geriau įkūnijamas, tačiau visada ir toliau apšviečia katecheto pastangas bei įgalina tinkamai suprasti kiekvienos katechezėje gvildenamos temos reikšmę. Tai – skelbimas, atsiliepiantis į kiekvieno žmogaus širdyje gyvą begalybės troškimą. *Kerigmos* centrinė vieta reikalauja tokių skelbimo bruožų, kurių šiandien visur labai reikia: jis turi išreikšti išganomąją Dievo meilę pirma moralinio ir religinio įpareigojimo, neprimetinėti tiesos ir atsižvelgti į laisvę, būti kupinas džiaugsmo, gyvas, skatinti, išsiskirti darniu pilnatviškumu, neleidžiančiu skelbimui kartais virsti labiau filosofiniu nei evangeliniu mokymu. Iš evangelizuotojo tai reikalauja padedančių geriau priimti skelbimą nuostatų: artumo, atvirumo dialogui, kantrumo, nuoširdaus ir nesmerkiančio svetingumo.

166. Dar vienas katechezės bruožas, išsiskleidęs pastaraisiais dešimtmečiais, yra *mistagoginis* įvesdinimas (128), iš esmės reiškiantis du dalykus: būtinybę laipsniškai ugdyti patirtį įtraukiant visą bendruomenę ir atnaujintą įkrikščioninimo liturginių ženklų branginimą. Dauge lyje vadovėlių ir planų tokio mistagoginio atsinaujinimo – turinčio reikštingą įvairiomis formomis, nelygu kiekvienos ugdymo bendruomenės supratimas, – būtinybę dar neatsispindi. Katechetinis susitikimas yra Dievo žodžio skelbimas ir visada yra į tą žodį sutelktas, tačiau reikia ir tinkamos aplinkos bei patrauklaus motyvo, iškalbingų simbolių, įtraukimo į platų augimo procesą ir visų asmens matmenų integracijos bendruomeniniame klausymosi bei atsako kelyje.

167. Gerai, kad kiekviena katechezė ypatingą dėmesį skiria „grožio keliui“ (*via pulchritudinis*) (129). Skelbti Kristų reiškia rodyti, kad tikėti į Jį ir sekti paskui Jį yra ne tik teisinga, bet ir gražu, kad tai pripildo gyvenimą naujo spindesio bei gilaus džiaugsmo, taip pat išbandymų sukuryje. Šiuo atžvilgiu visas autentiško grožio apraiškas galima laikyti keliu, padedančiu susitikti su Viešpačiu Jėzumi. Čia neskatiname estetinio reliatyvizmo (130), galinčio užtemdyti nepertraukiamą ryšį tarp tiesos, gėrio ir grožio, bet akiname susigrąžinti pagarbą

grožiui, kad galėtume pasiekti žmogaus širdį ir leisti joje suspindėti Prisikėlusiojo tiesai ir gėriui. Jei, pasak Augustino, mylime tik tai, kas gražu (131), žmogumi tapęs Sūnus, begalinio grožio apreiškimas, yra labiausiai mylėtinas ir traukia mus prie savęs meilės saitais. Tada būtina į tikėjimo perteikimą įtraukti ir ugdymą per *via pulchritudinis*. Pageidautina, kad kiekviena dalinė Bažnyčia tikėjimui nauja „palyginimų kalba“ perteikti (132) skatintų evangelizuojant pasitelkti meną, tęsdama turtingas praeities tradicijas, tačiau sykiu nuošalyje nepalikdama gausių šiandienų raiškos formų. Būtina turėti drąsos atrasti naujų ženklų, naujų simbolių, naują kūną Dievo žodžiui perteikti, skirtingų įvairiose kultūrinėse aplinkose gyvuojančių grožio formų, taip pat nekonvencinius grožio būdus, kurie evangelizuotojams galbūt nedaug ką reiškia, bet kitiems yra ypač patrauklūs.

168. O dėl moralinio katechezės dėmens, kviečiančio augti ištikimybe evangelinei gyvensenai, pageidautina visada nurodyti trokštiną gėrį, siūlyti brandų, pilnatvišką, vaisingą gyvenimą, kurio šviesoje galime suprasti, kodėl smerkiame jį užtemdyti galintį blogį. Turėtume būti ne apokaliptinių diagnozių žinovai ar niūrūs teisėjai, kuriems patinka visur matyti pavojus ar suklydimus, bet džiaugsmo kupini šaukkliai, siūlantys tai, kas iškilu, gėrio ir grožio, suspindinčių Evangelijai ištikimame gyvenime, sergėtojai.

Asmeninis palydėjimas augimo procese

169. Civilizacijoje, paradoksaliai paženklintoje anonimiškumo ir sykiu maniakiškai besidominčioje kitų gyvenimo smulkmenomis, begėdiškai sergančioje liguistų smalsumu, Bažnyčiai būtina atidžiai žvelgti į kitą, būti jautriai ir visada, kai būtina, stabtelėti prie kito. Šiame pasaulyje išsventintieji tarnautojai ir kiti pastoriacijos darbuotojai gali skleisti Jėzaus ir jo asmeninio žvilgsnio malonų kvapą. Bažnyčia turėtų savo narius – kunigus, vienuolius ir pasauliečius – supažindinti su šiuo „lydėjimo menu“, kad visi nuolat mokytųsi priešais šventąją kito žemę nuslauti sandalus (plg. *Iš* 3, 5). Pagarbiu ir atjautos kupinu, bet sykiu gydančiu, išlaisvinančiu bei bręsti krikščioniškuoju gyvenimu raginančiu žvilgsniu turime suteikti savo kelionei išganingą artumo ritmą.

170. Net jei ir atrodo akivaizdu, dvasinis palydėjimas visada turi vesti prie Dievo, kuriame galime pasiekti tikrąją laisvę. Kai kurie manosi esą laisvi keliaudami nuošaliai nuo Dievo, bet nepastebėdami, kad egzistenciškai lieka našlaičiai, be pastogės, be namų, kur visados galėtų sugrįžti. Nustoja būti piligrimais ir klaidžioja, vis suka ratus apie save pačius ir niekur nenukeliauja. Bet lydėjimas duotų priešingus rezultatus, jei

taptų savotiška terapija, skatinanti asmenis dar labiau užsisklęsti ir liautis su Kristumi keliavus pas Tėvą.

171. Labiau nei kada nors anksčiau mums reikia vyrų ir moterų, kurie, remdamiesi sava lydėjimo patirtimi, žinotų, kaip elgtis, išsiskirtų protingumu, supratingumu, mokėjimu laukti, nuolankumu Dvasiai, kad visas mums patikėtas avis galėtų apsaugoti nuo vilkų, tykančių išsklaidyti kaimenę. Turime išmanyti klausymosi meną, kuris yra daugiau nei girdėti. Pirmutinis dalykas bendraujant su kitu yra širdies geba, įgalinanti artumą, be kurio nebūna tikro dvasinio susitikimo. Klausymasis padeda surasti tinkamą gestą ir žodį, išmušantį mus iš patogaus žiūrovo būvio. Tik taip pagarbiai ir su atjautimu klausydamiesi galime pateikti autentiško augimo būdų, sužadinti troškimą siekti krikščioniškojo idealo, visapusiškai atsiliepti į Dievo meilę ir geriau puoselėti tai, ką Dievas pasėjo mūsų gyvenime. Bet visada reikia kantrumo to, kuris žino, ko mokė šventasis Tomas: galima turėti malonę ir mylėti, bet „dėl kokių nors priešingų polinkių“ (133), išliekančių ir toliau, nepraktikuoti vienos ar kitos dorybės. Kitaip tariant, nors organiškas dorybių sąryšis visada ir būtina egzistuoja *in habitu*, pasitaiko veiksmų, trukdančių *įgyvendinti* šiuos dorybingus pradus. Todėl būtina „pedagogika, mokanti asmenį žingsnis po žingsnio pilnutinai jaugti į slėpinį“ (134). Norint pasiekti brandos, tai yra kad asmenys gebėtų priimti tikrai laisvus ir atsakingus sprendimus, reikia laiko ir nepaprastos kantrybės. Pasak palaimintojo Petro Faberio, „laikas yra Dievo šauklis“.

172. Palydėtojas moka pripažinti, jog kiekvieno subjekto situacija Dievo atžvilgiu ir jo gyvenimas malonėje yra slėpinys, kurio nė vienas iš išorės negali pažinti. Evangelija mums siūlo žmogų pataisyti ir padėti jam augti remiantis jo veiksmų objektyvaus blogumo pripažinimu (plg. *Mt* 18, 15), bet nespėsti apie jo atsakomybę ir kaltę (plg. *Mt* 7, 1; *Lk* 6, 37). Bet kuriuo atveju geras palydėtojas nepasiduoda fatalistinėms nuotaikoms ar baimei. Jis visada ragina panorėti išgyti, pasiimti savo neštuvus, apkabinti savo kryžių, viską palikti, vis iš naujo išeiti skelbti Evangelijos. Asmeninė leidimosi būti palydimam bei gydomam patirtis, kai pavyksta iki galo nuoširdžiai atskleisti savo gyvenimą palydinčiam, mus moko būti kantrius bei supratingus kitų atžvilgiu ir įgalina atrasti būdų, kaip paskatinti juos pasitikėti, atsiverti ir nusiteikti augti.

173. Autentiškas dvasinis palydėjimas visada prasideda ir vyksta tarnavimo evangelizacinei užduočiai aplinkoje. Tokio palydėjimo ir tokio ugdymo apaštalavimo metu pavyzdys yra Pauliaus santykis su Timotiejumi ir Titu. Patikėdamas užduotis pasilikti kiekviename mieste ir sutvarkyti, „kas buvo likę nesutvarkyta“ (plg. *Tit* 1, 5; plg. *1 Tim* 1, 3–5), jis jiems nurodo asmeninio gy-

venimo ir pastoracinės veiklos kriterijus. Visa tai labai skiriasi nuo bet kokio pobūdžio intymistinio, į izoliuotą savirealizaciją orientuoto palydėjimo.

Orientuojantis į Dievo žodį

174. Dievo žodžiu turi maitintis ne tik homilija. Klausomu, apmąstomu, išgyvenamu, švenčiamu ir liudijamu Dievo žodžiu remiasi visa evangelizacija. Šventasis Raštas yra evangelizacijos versmė. Todėl būtina nepaliaujamai ugdyti tikinčiuosius klausyti Dievo žodžio. Bažnyčia neevangelizuoja, jei nuolatos neevangelizuoja savęs pačios. Būtina, kad Dievo žodis „vis labiau taptų visos bažnytinės veiklos širdimi“ (135). Klausomas ir švenčiamas, pirmiausia per Eucharistiją, Dievo žodis gaivina bei stiprina krikščionių dvasią ir daro juos gebančius autentiškai liudyti Evangeliją kasdieniame gyvenime. Jau seniai įveikėme Dievo žodžio ir Sakramento priešpriešą. Skelbiamas, gyvas ir veiksmingas Dievo žodis parengia priimti Sakramentą, o Sakramente tas žodis būna veiksmingiausias.

175. Šventojo Rašto studijos turėtų būti visiems tikintiesiems atviri vartai (136). Esmingai svarbu, kad apreiškėtis žodis iš pagrindų padarytų katechezę ir visas pastangas perduoti tikėjimą vaisingas (137). Norint evangelizuoti, būtina gerai pažinti Dievo žodį, o tai reikalauja, kad vyskupijos, parapijos ir visi katalikiškieji sambūriai siūlytų rimtas ir nuolatinės Biblijos studijas, taip pat skatintų maldingą asmeninį ir bendruomeninį jos skaitymą (138). Neieškome apgraibomis ir neturėtume laukti, kad Dievas tartų savo žodį, nes iš tikrųjų „Dievas jau yra kalbėjęs, nebėra didysis Nepažįstamasis, bet jau yra save parodęs“ (139). Priimkime iškilų apreikštojo žodžio lobį.

(*Tėsinys kitame numeryje*)

Nuorodos

(53) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis* (1992 03 05), 10: AAS 84 (1992), 673.

(54) Paulius VI. Enciklika *Ecclesiam suam* (1964 03 25), 19: AAS 56 (1964), 632.

(55) Šv. Jonas Auksaburnis. *De Lazaro Concio II*, 6: PG 48, 992.

(56) Plg. *Propositio*, 13.

(57) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Africa* (1995 09 04), 52: AAS 88 (1996), 32–33; Enciklika *Sollicitudo rei socialis* (1987 12 30), 22: AAS 80 (1988), 539.

(58) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Asia* (1999 11 06), 7: AAS 92 (2000), 458.

(59) Jungtinių Valstijų katalikų vyskupų konferencija. *Ministry*

- to persons with Homosexual Inclination: Guidelines for Pastoral Care (2006), 17.
- (60) Prancūzijos vyskupų konferencijos Šeimos ir visuomenės taryba. *Élargir le mariage aux personnes de même sexe? Ouvrons le débat!* (2012 09 28).
- (61) Plg. *Propositio*, 25.
- (62) Italijos katalikų akcija. *Messaggio della XIV Assemblea Nazionale alla Chiesa ed al Paese* (2011 05 08).
- (63) Joseph Ratzinger. *Situazione attuale della fede e della teologia*. Pranešimas, perskaitytas per Lotynų Amerikos vyskupų Tikėjimo mokymo komisijų pirmininkų susitikimą, 1996 m., Guadalajara, Meksika; plg. 5-oji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencija. *Documento di Aparecida* (2007 06 29), 12.
- (64) Georges Bernanos. *Journal d'un curé de campagne*. Paris, 1974, p. 135.
- (65) Kalba pradedant Vatikano II Susirinkimą (1962 10 11), 4, 2–4: AAS 54 (1962), 789.
- (66) John Henry Newman. *Letter of 26 January 1833*. In: *Letters and Diaries of John Newman*, vol. III, Oxford, 1979, p. 204.
- (67) Benediktas XVI. Homilija per šv. Mišias pradedant Tikėjimo metus (2012 10 11): AAS 104 (2012), 881.
- (68) Tomas Kempietis. *De imitatione Christi*, liber I, IX, 5: „Įsivaizdavimas, kad pakeitus vietą ir atitolus vienam nuo kito bus geriau, nuvylė jau daugelį.“
- (69) Vertingas šv. Teresės Lizjietės liudijimas apie lemiamą vidi-
nio patyrimo poveikį nemaloniam santykiui su viena seserimi:
„Vieną žiemos popietę, kaip paprastai, vykdžiau savo nedideles
užduotis. Buvo šalta, temo... Staiga tolumoje išgirdau harmonin-
gą muzikos instrumento skambesį. Įsivaizdavau gerai apšviestą
aukso papuošalais spindintį saloną, kur elegantiškai apsirengu-
sios merginos keitėsi komplimentais bei pasaulietinėmis man-
dagybėmis. Tada mano žvilgsnis krito ant vargšės ligonės, kurią
slaugiau. Vietoj melodijos išgirdau kartkartes dejonas ir atodū-
sius... Negaliu žodžiais išreikšti, kas vyko mano sieloje. Žinau tik,
kad Viešpats apšvietė ją tiesos spinduliais, blausią žemiškų šven-
čių spindesį pranokstančiais taip, kad negalėjau patikėti savo lai-
me“: *Manuscrit C*, 29 v°–30 r°, in: *Oeuvres complètes*. Éditions du
Cerf et Desclée De Brouwer, Paris, 1992, p. 274–275.
- (70) Plg. *Propositio* 8.
- (71) Henry de Lubac. *Méditation sur l'église*. Paris, 1968, p. 321.
- (72) Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. Bažnyčios socialinio
mokymo santrauka, 295.
- (73) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas
Christifideles laici (1988 12 30), 51: AAS 81 (1989), 493.
- (74) Tikėjimo mokymo kongregacija. Deklaracija *Inter insigniores*
dėl moterų tarnaujamosios kunigystės (1976 10 15), VI: AAS 68
(1977), 115; cit. Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis para-
ginimas *Christifideles laici* (1988 12 30), 51 (pastaba Nr. 190): AAS
81 (1989), 493.
- (75) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem*
(1988 08 15), 27: AAS 80 (1988), 1718.
- (76) Plg. *Propositio* 51.
- (77) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas
Ecclesia in Asia (1999 11 06), 19: AAS 92 (2000), 478.
- (78) Ten pat, 2: AAS 92 (2000), 451.
- (79) Plg. *Propositio* 4.
- (80) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie
Bažnyčią *Lumen gentium*, 1.
- (81) Meditacija per Vyskupų sinodo 13-osios generalinės asamblė-
jos pirmą visuotinį susirinkimą (2012 10 08): AAS 104 (2012), 897.
- (82) Plg. *Propositio* 6; Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konsti-
tucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, 22.
- (83) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie
Bažnyčią *Lumen gentium*, 9.
- (84) Plg. 3-ioji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų
konferencija. *Documento di Puebla* (1979 03 23), 386–387.
- (85) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija apie
Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, 36.
- (86) Ten pat, 25.
- (87) Ten pat, 53.
- (88) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Novo millennio ineunte*
(2001 06 06), 40: AAS 93 (2001), 294–295.
- (89) Ten pat, 40: AAS 93 (2001), 295.
- (90) Jonas Paulius II. Enciklika *Redemptoris missio* (1990 12 07), 52:
AAS 83 (1991), 299. Plg. Apaštališkasis paraginimas *Catechesi tra-
dendae* (1979 10 16), 53: AAS 71 (1979), 1321.
- (91) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas
Ecclesia in Oceania (2001 11 22), 16: AAS 94 (2002), 384.
- (92) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas
Ecclesia in Africa (1995 09 14), 61: AAS 88 (1966), 39.
- (93) Plg. Tomas Akvinielis. *Summa theologiae*, I, q. 39, art. 8, cons.
2: „Be Šventosios Dvasios, siejančios abu, neįmanoma suprasti
Tėvo ir Sūnaus darnios vienybės“; ten pat, I, q. 37, art. 1, ad 3.
- (94) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas
Ecclesia in Oceania (2001 11 22), 17: AAS 94 (2002), 385.
- (95) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas
Ecclesia in Asia (1999 11 06), 20: AAS 92 (2000), 478–482.
- (96) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie
Bažnyčią *Lumen gentium*, 12.
- (97) Jonas Paulius II. Enciklika *Fides et ratio* (1998 09 14), 71: AAS
91 (1999), 60.
- (98) 3-ioji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konfe-
rencija. *Documento di Puebla* (1979 03 23), 450; plg. 5-oji visuotinė
Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencija. *Documento di
Aparecida* (2007 06 29), 264.
- (99) Plg. Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas
Ecclesia in Asia (1999 11 06), 21: AAS 92 (2000), 482–484.
- (100) 48: AAS 68 (1976), 38.

- (101) Ten pat.
- (102) Kalba per 5-osios visuotinės Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencijos įžanginę sesiją (2007 05 13), 1: AAS 99 (2007), 446–447.
- (103) 5-oji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencija. *Documento di Aparecida* (2007 06 29), 262.
- (104) Ten pat.
- (105) Plg. Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, II–III, q. 2, art. 2.
- (106) 5-oji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencija. *Documento di Aparecida* (2007 06 29), 264.
- (107) Ten pat.
- (108) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 12.
- (109) Plg. *Propositio* 17.
- (110) Plg. *Propositio* 30.
- (111) Plg. *Propositio* 27.
- (112) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Dies Domini* (1998 05 31), 41: AAS 90 (1998), 738–739.
- (113) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975 12 08), 78: AAS 68 (1976), 71.
- (114) Ten pat.
- (115) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis* (1992 04 25), 26: AAS 84 (1992), 698.
- (116) Ten pat, 25: AAS 84 (1992), 696.
- (117) Šv. Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, II–II, q. 188, art. 5.
- (118) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975 12 08), 76: AAS 68 (1976), 68.
- (119) Ten pat, 75: AAS 68 (1976), 65.
- (120) Ten pat, 63: AAS 68 (1976), 53.
- (121) Ten pat, 43: AAS 68 (1976), 33.
- (122) Ten pat.
- (123) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis* (1992 04 25), 10: AAS 84 (1992), 672.
- (124) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975 12 08), 40: AAS 68 (1976), 31.
- (125) Ten pat, 43: AAS 68 (1976), 31.
- (126) Plg. *Propositio* 9.
- (127) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis* (1992 04 25), 26: AAS 84 (1992), 698.
- (128) Plg. *Propositio* 38.
- (129) Plg. *Propositio* 20.
- (130) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl visuomenės komunikavimo priemonių *Inter mirifica*, 6.
- (131) Plg. *De musica*, VI, XIII, 38: *PL* 32, 1183–1184; *Conf.*, IV, XIII, 20: *PL* 32, 701.
- (132) Benediktas XVI. Kalba dokumentinio filmo „Menas ir tikėjimas – *via pulchritudinis*“ transliacijos proga (2012 10 25): *L'Osservatore Romano* (2012 10 27), p. 7.
- (133) *Summa theologiae*, I–II, q. 65, art. 2, ad 2: „*propter aliquas dispositiones contrarias.*“
- (134) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Asia* (1999 11 06), 20: AAS 92 (2000), 481.
- (135) Benediktas XVI. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini* (2010 09 30), 1: AAS 102 (2010), 682.
- (136) Plg. *Propositio* 11.
- (137) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Dei Verbum*, 21–22.
- (138) Plg. Benediktas XVI. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini* (2010 09 30), 86–87: AAS 102 (2010), 757–760.
- (139) Benediktas XVI. Meditacija per Vyskupų sinodo 13-osios generalinės asamblėjos pirmą visuotinį susirinkimą (2012 10 08): AAS 104 (2012), 896.

Nauji leidiniai

Saverio Gaeta. Dievas užklumpa netikėtai: popiežiaus Pranciškaus gyvenimas ir mintys. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2013. – 112 p.

„Tikėjimas nėra dekoracija, ornamentas. Gyventi tikėjimu nereiškia pagražinti gyvenimo trupučiu religijos, tarsi jis būtų tortas, kurį reikia papuošti grietinėlė. Tikėjimas reikalauja rinktis Dievą pagrindiniu gyvenimo kriterijumi. Dievas nėra tuščias, nėra neutralus. Dievas visuomet pozityvus, jis yra meilė, o meilė visada pozityvi! Po Jėzaus atėjimo į pasaulį neįmanoma gyventi taip, tarsi Dievo nepažintume, tarsi jis būtų abstraktus, tik nominali sąvoka. Dievas turi veidą ir vardą: Dievas yra gailestingumas, Dievas yra ištikimybė, Dievas yra mums visiems dovanojama gyvybė“ (Popiežius Pranciškus).

Populiaraus Bažnyčios temomis rašančio žurnalisto knygoje atskleidžiamas išsamus popiežiaus Pranciškaus paveikslas. Skaitytojas sužino, iš kokios šeimos jis kilęs, kokia jo gyvenimo istorija, kodėl pasirinko Pranciškaus vardą. Antroje knygos dalyje, parengtoje pagal Vatikano radijo medžiagą, pateikiamos jo mintys apie tikėjimą, Bažnyčią, šeimą, pašaukimą, kurias išsakė jau būdamas popiežiumi.

Kunigų paskyrimai Šiaulių vyskupijoje

Kun. **Rimvydas Žeknys** atleistas iš Raudėnų ir Juozapavos parapijų klebono pareigų ir paskirtas Jonišio parapijos vikaru.

Kun. **Alionidas Budrius** atleistas iš Varputėnų parapijos klebono pareigų ir paskirtas Raudėnų ir Juozapavos parapijų klebonu.

Kun. **Arūnas Jankauskis** paliktas eiti Šaukėnų ir Vidsodžio parapijų klebono pareigas ir paskirtas Varputėnų parapijos klebonu.

Kun. **Mindaugas Grigalius** atleistas iš Šiaulių Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Šiaulių Šv. Jurgio parapijos vikaru.

Šiaulių dekanas kun. **Remigijus Čekavičius** naujam penkerių metų (*ad quinquennium*) laikotarpiui paskirtas Šiaulių vyskupijos ekonomu.

Generalvikaras kun. **Saulius Matulis** atleistas iš Barbaros Umiastauskaitės-Žagarietės beatifikacijos ir kanonizacijos bylos postulatoriaus pareigų.

Kun. **Marius Dyglys** paskirtas Barbaros Umiastauskaitės-Žagarietės beatifikacijos ir kanonizacijos bylos postulatoriumi. -Š-

Apginta teologijos daktaro disertacija

Gruodžio 13 d. Romoje, Popiežiškajame Grigaliaus universitete, Vilkaviškio vyskupijos kunigas Virginijus Grigutis apgynė teologijos (misiologijos studijų krypties) daktaro disertaciją tema „Liaudiškasis pamaldumas Lietuvoje: tradicija, kontekstas, atnaujinimas“.

V. Grigutis akcentavo, kad naujoji karta liaudiškojo pamaldumo patirties jau nebeatsinaša iš šeimos, tik retai kur tai perduodama iš kartos į kartą. Darbe

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimai

Gruodžio 6 d. Vilniaus arkivyskupijos Trinapolio rekolekcijų namuose vyko arkivyskupijos kunigų susirinkimas, kuriame dalyvavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis ir kunigai iš įvairių arkivyskupijos parapijų. Susirinkimas prasidėjo Valandų liturgijos malda – Dienine.

Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis pristatė popiežiaus Pranciškaus pirmąjį apaštališkąjį paraginimą *Evangelii gaudium* („Evangelijos džiaugsmas“). Šis dokumentas, parašytas remiantis evangelizacijos temą plėtojusio Vyskupų sinodo darbo išvadomis, pasirodė baigiantis Tikėjimo metams. Popiežius atkreipia dėmesį, kad Evangelijos džiaugsmas pripildo širdį ir gyvenimą tų, kurie savo tikėjimu yra sutikę Jėzų. Kai žmogus gyvena palaikydamas santykį su Dievu, negali neskelbti Evangelijos. Pasak popiežiaus, svarbu plėtoti misijinę sielovadą, kuri apimtų ir atstumtus žmones. Bažnyčia auga keliaudama patraukimo keliu, nes Evangelija traukia. Būtina apsvarstyti tikslus ir priemones, kaip skelbti Evangeliją. Bažnyčios mokymas, sudėtingas ir ne visiems lengvai suprantamas, turi būti aiškinamas su gailestingumu ir kantrybe tiek, kiek gali žmogus priimti. Tai ypač svarbu klausykoje bendraujant su žmonėmis. Tikėjimo kelionėje visada išlieka kryžiaus ir tamsos aspektas. Eucharistija ne premija tobuliesiems, bet vaistas ir maistas silpniesiems. Apaštališkajame paraginiame popiežius taria NE neteisingai ekonomikai, vartotojiškumui, galios troškimui, naujam pinigų stabui, savanaudiškam gėrybių kaupimui, individualizmui, reliatyvizmui, tarpusavio karams, dvasingumui pagal šio pasaulio dvasią. Katalikų ganytojas taria TAIP misionieriškam dvasingumui, gyvam tarpasmeniniam santykiui, pagarbai žmogui.

Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas padėkojo visiems prisidėjusiems rengiant Tikėjimo metų renginius. Ganytojas taip pat išreiškė padėką už solidarumą renkant aukas Filipinams, nukentėjusiems nuo stichinės nelaimės. Arkivyskupas priminė apie Bažnytinio paveldo muziejų atidarytą parodą „Šilkas ir auksas“, paragino apie parapijoje vykstančius renginius rašyti Vilniaus arkivyskupijos komunikacijos skyriui komunikacija@vilmensis.lt, kad kurijos interneto tinklapyje paskelbta informacija pasiektų kuo daugiau žmonių, būtų žinoma, kas vyksta parapijose. Kunigų susirinkimas baigėsi bendrais pietumis, per kuriuos arkivyskupas visiems kunigams linkėjo gražių ateinančių švenčių, ištvėrė tarnystėse.

Sausio 8 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje vykusiame Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkime dalyvavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis ir kunigai iš įvairių arkivyskupijos parapijų. Susirinkimas pradėtas Dienine Valandų liturgijos malda. Susirinkusiuosius pasveikino seminarijos rektorius mons. Zydrūnas Vabuolas.

Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis kalbėjo apie prisidėjusius Šeimos metus ir susirinkusius dvasininkus pakvietė mažose grupelėse pasidalyti tuo, kas jau vyksta parapijose šeimų pastoracijoje, kokius sielovadinius pasiūlymus galima išskirti ir su kokiais iššūkiais šioje srityje susiduriama kasdieniame gyvenime. Kunigai devyniose grupelėse pasidalijo patirtimi, pasiūlymais ir iššūkiais. Išsakytas mintis visiems pristatė grupelių atstovai kunigai: Medardas Čeponis, Mykolas Sotničenka, Vidas Smagurauskas, Vytautas Rapalis, Justinas Aleknavičius, Sigitas Grigas, Kęstutis Dailydė,

Kęstutis Smilgevičius, Kęstutis Latoža. Kunigai pabrėžė, jog įvairiose parapijose jau vyksta šeimų susitikimai, stovyklos, rekolekcijos, renkasi maldos grupės. Parapijoje dirbantiems dvasininkams svarbu lankyti šeimas namie, dalyvauti jų maldos grupėse, paskatinti švęsti, kad ir nedidelius, santuokos jubiliejus, rengti šeimų šventes, įvairiomis progomis skatinti atnaujinti santuokos priesaiką, labiau įtraukti šeimas į liturgiją, rengti šeimų piligrimines keliones, kūrybingiau plėtoti vyrų sielovadą. Didžiausi iššūkiai: nemažai porų gyvena kartu prieš santuoką ir neretai visiškai nenori tuoktis, daugelio šeimų nariai emigravę, todėl vaikus augina vienas iš tėvų ar net seneliai, tautiniu požiūriu mišrios šeimos susiduria su kultūriniais skirtumais, dažnos šeimų skyrybos. Didelis iššūkis yra pasiekti tokių šeimų narius ir vykdyti jų sielovadą. Visiems dvasininkams svarbu aptarti nesusituokusių tėvų poreikį krikštyti vaikus, numatyti šeimų piligrimystės vietą vyskupijoje, katechezes šeimos temomis, į visuotinę maldą įtraukti specialią intenciją, po Eucharistijos šventimo pridėti maldą už šeimas.

Trakų klebonas dekanas kun. Jonas Varaneckas pasidalijo parapijoje jau išplatintu pasiūlymu Šventosios Šeimos ikoną kas sekmadienį pamaldose perduoti vis kitai šeimai ir kviesti kiekvieną vakarą melstis drauge pasiūlytomis maldomis. Daugelis šeimų liudijo, jog anksčiau nedrįsdavo melstis kartu, o tokia proga paskatino visiems drauge dėkoti, prašyti. Šis pasiūlymas sulaukė didelio parapijos šeimų susidomėjimo, sudarytas norinčiųjų sąrašas, pagal kurį Šventosios Šeimos ikona visus Šeimos metus kelias vis į kitus namus.

Vilniaus arkivyskupo augziliaras Arūnas Poniškaitis pristatė kitose šalyse išleistą *Misericordina* ir kvietė platinti jį parapijose. Tai vaistų dėžutę primenantis rinkinėlis, kuriame įdėtas Gailestingojo Jėzaus paveikslas, rožinis, nuorodos, kaip melstis, kokios yra šio dvasinio vaisto indikacijos, poveikis, vartojimo pobūdis. Tai kūrybingas būdas, kaip šiuolaikiškai pristatyti maldą. Šis pasiūlymas sulaukė didžiulio susidomėjimo įvairiuose kraštuose.

Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas pakvietė visus dekanus surengti dekanatų kunigų susitikimus ir aptarti aptarnaujamų parapijų sielovados ypatumus, kaip geriau jas grupuoti, iš kokių vietovių kunigams geriau atvykti, kur nuolat reziduoti. Arkivyskupas informavo, kad keičiasi Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centro ir Vilniaus arkivyskupijos ekonomo tarnybos vadovai. Kunigų susirinkimas baigėsi bendrais pietumis drauge su kunigų seminarijos klierikais.

Kauno arkivyskupijos kunigų konferencijos

Gruodžio 18 d. arkivyskupijos kunigai gausiai susirinko į ugdymo konferenciją Kauno arkivyskupijos kurijoje. Jai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ. Aptarę sielovados aktualijas, kunigai drauge su vyskupais dalyvavo šventinėje agapėje, dalijosi kalėdaičiais linkėdami vieni kitiems gražių artėjančių Viešpaties Gimimo švenčių. Arkivyskupas S. Tamkevičius pristatė kunigams Vyskupų Sinodo 3-iosios neeilinės generalinės asamblėjos parengiamąjį dokumentą „Pastoraciniai iššūkiai šeimai evangelizacijos kontekste“ ir jį lydintį klausimyną dalinėms Bažnyčioms aktyviai rengiantis šiam Sinodui. Ganytojas supažindino su klausimais, apimančiais devynias šeimų sielovados sritis, pakomentavo tas sritis, kurios šiandien yra nemenkas iššūkis tiek dvasininkams, tiek kitiems šeimų sielovados talkininkams. Ganytojas ragino kunigus parengti šiam klausimynui atsakymus remiantis savo parapijos sielovadine situacija ir patirtimi, taip pat viešai skelbti šį klausimyną, kad pasauliečiai irgi galėtų išreikšti savo nuomonę ir mintis.

aptartos liaudiškojo pamaldumo formos ir jų praktikavimas sovietmečiu, Magisteriumo dokumentai, bylojantys apie liaudiškąjį pamaldumą, pristatyta pasirinkta mokslinio darbo metodika. Paskutinėje darbo dalyje apžvelgtos tam tikros pastoracinio kelio kryptys skleidžiant liaudiškąjį pamaldumą po-sovietinėje Lietuvoje.

-krb-

Apdovanojimai

Laisvės premija

Sausio 13-ąją, iškilmingame LR Seimo posėdyje minint Lietuvos laisvės gynėjų dieną, Kauno arkivyskupui metropolitui Sigitui Tamkevičiui SJ, kovotojui už Lietuvos laisvę ir žmogaus teises, aktyviam Lietuvos neginkluoto pasipriešinimo dalyviui, politikam kalinui ir tremtiniui, pagrindinio leidinio „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika“ steigėjui bei redaktoriui, buvo įteikta 2013 m. Laisvės premija. Laisvės premijos statulėlė ir diplomą įteikė Seimo pirmininkė Loreta Graužinienė ir Laisvės premijų komisijos pirmininkas, Seimo narys Petras Auštrevičius.

Seime taip pat buvo atidaryta Laisvės premijos laureatui arkivyskupui S. Tamkevičiui skirta paroda „Tiesa išlaisvina“, kurioje fotografijos, kiti eksponatai, ypač susiję su „LKB kronikos“ leidimu – originalūs numeriai, platinti priemonės, KGB bylų medžiaga, atspindi arkivyskupo ir jo bendražygių bei talkininkų drąsią veiklą tiesios žodžiu kovojant už tikėjimo ir sąžinės, Tėvynės laisvę sovietmečiu.

Iškilmingame Seimo posėdyje kaip svečiai dalyvavo ir Lietuvos vyskupai, arkivyskupo bendražygiai ir bendradarbiai, kalbą pasakė Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas. Posėdyje plojimais buvo pasveikintas dėl ligos negalėjęs atvykti pirmosios 2011 m. Laisvės premijos laureatas, arkivyskupo bendražygis Sergejus Kovaliovas bei 2012 m. laureatas Antanas Terleckas.

-kait-

Premija „Kelyje į Vilties Prezidento Lietuvą“

Sausio 11 d. Istorinėje Prezidentūroje Kaune įteikta Lietuvos žurnalistų draugijos (LŽD) 1998 m. įsteigta Stasiui Lozoraičiui atminti skirta premija „Kelyje į Vilties Prezidento Lietuvą“. Šios premijos 16-uju laureatu šiemet tapo LKB Informacijos centro leidinio „Bažnyčios žinios“ redaktorius Kastantas Lukėnas – už ilgametę ir nenuilstamą dorovinių vertybių sklaidą visuomenės komunikavimo priemonėse. Apdovanojimo įteikimo ceremonijoje dalyvavo LŽD valdyba ir draugijos nariai, keli ankstesnių metų premijos „Kelyje į Vilties Prezidento Lietuvą“ laureatai, Kastanto Lukėno artimieji, bičiuliai, kolegos. Savo dalyvavimu ir sveikinimo žodžiais laureatą, šios šventės rengėjus, visą LŽD draugiją pagerbė Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, Kauno meras Andrius Kupčinskas ir premijos mecenatas Kazys Starkevičius, LR Seimo narys.

Apie Kastantą Lukėną bičiuliškai šiltą žodį tarė Petras Kimbrys, buvęs „Naujojo Židinio“ redaktorius, vertėjas. „Būti pagerbtas šia Stasio Lozoraičio premija Kastantas nusipelnė kaip niekas kitas“, – sakė apie savo bičiulį P. Kimbrys, negailėdamas gero žodžio ir prisimindamas, jog kelias į ją prasidėjo dar tada, kai niekas net nepagalvojo, jog gali tikėtis tokio prezidento kaip Stasys Lozoraitis ar tikėtis, jog Lietuva kada nors bus nepriklausoma. „Kastantas visada gyveno kaip laisvas žmogus“, – liudijo bičiulis, prisimindamas jo „tyliąją rezistenciją“ sovietmečiu, to meto sistemos ignoravimą, dalyvavimą savišviesos būreliuose su garsiais disidentais, skaitytą ir platintą pagrindinę laisvos minties literatūrą. Nepriklausomybės metais kurį laiką Kastantas vadovavo žurnalui „Katalikų pasaulis“, daugelį metų dirba „Bažnyčios žiniuose“, yra Vatikano radijo lietuviškųjų redakcijų bendradarbis, vertėjas.

Premijos „Kelyje į Vilties Prezidento Lietuvą“ mecenatas LR Seimo narys Kazys Starkevičius pasidžiaugė, jog LŽD at-

Šioje konferencijoje kunigai buvo supažindinti su Šv. Juozapo šeimų bendruomenės laišku ganytojams, kuriame dėkojama už Šeimos metų paskelbimą, kartu pasidalijama išvalgomis apie šeimų sielovadą, ko iš jos tikisi šeimos. Kai kurie pasiūlymai, pasak arkivyskupo, galėtų būti tiesiogiai naudingi kunigams jų sielovados darbe su jaunimu, šeimomis. Toks yra prašymas intensyvinti jaunimo sielovadą teikiant vietą bei lydinčius asmenis, toliau lydėti jaunas šeimas, priėmusias Santuokos sakramentą, aktyviau ir ryžtingiau kviesti šeimas, lankyti jas asmeniškai, burti jų maldos grupes, organizuoti šeimoms pritaikytas rekolekcijas, stovyklas, šventes ir kt. „Šeimoms ypač svarbu nuolat patirti, jog jos yra svarbios ir reikalingos Bažnyčiai. Tam būtinas gyvas, nuolatinis santykis“, – rašoma šiame šeimų laiške ganytojams. Konferencijoje kunigai pakviesti aktyviai įsitraukti į visų vyskupijų mastu Tikėjimo metais pradėtą ir toliau Šeimos metais LVK nutarimu tęsiamą Švč. Sakramento adoraciją už šeimas vis kitoje Lietuvos bažnyčioje, padėti ją organizuoti ir rengti savo parapijose. Paraginta svarstyti su parapijų bendruomenėmis, kaip prasmingiau paminėti Šeimos metus.

Sausio 8 d. Kauno arkivyskupijos kurijoje vyko pirmoji 2014 metų kunigų ugdymo konferencija. Šiai konferencijai ir bendrai konfratūrų maldai jos pradžioje bei pabaigoje vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ. Konferencijoje apie Anoniminių alkoholikų (AA) draugiją, savo patirtis, sveikimo kelius dalijosi keli AA grupės nariai, aptartos kitos sielovados aktualijos, ypač Šeimos metų renginiai arkivyskupijoje. Kauno arkivyskupas atkreipė dėmesį, jog didžiausia priklausomybės nuo alkoholio problema – priklausomybės nepripažinimas ir negebėjimas jos įveikti. Vieni priklausomybės nuo alkoholio neįveikia, kiti nepripažįsta turintys šią problemą, tretį bando iš jos vaduotis. Šios problemos, deja, neaplenkia ir kunigų. Joms spręsti yra reali, pasaulyje plačiai žinoma, veiksminga pagalba. Tai Anoniminių alkoholikų draugija; jos grupės, kaip pasidžiaugė ganytojas, jau daug kur veikia ir arkivyskupijos parapijose. Vieną AA grupių 6 metus lydintis kun. Skaidrius Kandratavičius sakė, jog ši grupė nuo 1–2 susitikimų per metus išaugo į grupę, susitinkančią 2 kartus per mėnesį. Kunigas paliudijo, jog AA grupėje dalyvaujantys žmonės iš tiesų bando gelbėtis pagal „12 žingsnių“ programą, atitinkančią krikščioniškąją dvisingumą ir skatinančią žmogaus atsivertimą. Sykiu pabrėžta, kaip svarbu kunigo palydėjimas, jo rodoma iniciatyva paskatinant ir maldą, ir atgailą.

Su kunigais dalijęsi AA nariai papasakojo apie AA įsikūrimą JAV 1935 m. Judėjimas kilo supratus, kokia svarbi yra to paties likimo žmonių patirtis, dalijimasis ja. Nuo pat pradžių judėjimas sparčiai augo, buvo rezultatyvus. Iki šių dienų AA padedami sveikimo keliu žengia daugiau kaip 2 mln. žmonių pasaulyje. Lietuvoje nuo 1988 m. veikia 128 AA grupės, Kauno regione – 18, Kaune – 12. AA draugija išsilaiko pati, iš savanoriškų įnašų, yra visiškai savarankiška ir anoniminė. Į AA grupę gali ateiti kiekvienas, kuris suvokia, kad jam reikia kitų pagalbos, ir jos paprašo. AA grupės tikslas – perduodant savo sveikimo patirtį, padėti sveikti kitam. Pristatant „12 žingsnių“ programą, akcentuota jos pradžia: kad priklausomas žmogus pripažintų savo bejėgiškumą ir tai, kad jam reikia Dievo pagalbos. Pasak liudijusių AA narių, priklausomybę nuo alkoholio turintys asmenys dažniausiai nepripažįsta savo problemos, nors aplinkiniai ją jau būna pastebėję. Sąžiningumas ir atvirumas tiesai apie save, išiklausymas į kitų patirtis ir pasitikėjimas Dievu veda sveikimo keliu. Svečiai padėkojo kunigams už paramą norintiems taisyti savo gyvenimus, atsitiesti, atkreipė dėmesį, jog pasaulinėje praktikoje nuo pat įsikūrimo AA veiklai yra daug pasitarnavę seserys ir broliai vienuoliai. AA nariai padėkojo ir Kauno arkivyskupui už dėmesį šiai problemai ir rūpestį dėl priklausomų žmonių, padovanojo AA literatūros. Antroje konferencijos dalyje, apibendrinamas pasidalijimus, arkivyskupas sakė,

jog kunigų uždavinys – padėti AA grupėms įsikurti parapijose bei jas palaikyti, taip pat pasidalijo noru įkurti AA grupę tokių problemų turintiems kunigams.

Vėliau tarp kitų sielovados aktualijų tartasi, kaip paskatinti visų kunigų dalyvavimą ugdymo konferencijose, svarstyta apie atskirus ugdymo susitikimus jauniems kunigams (5–8 metų po šventimų). Kunigai buvo supažindinti su spalio mėnesio konferencijoje jau svarstytais, o dabar arkivyskupo dekretais patvirtintais Solidarumo ir Paramos kasų įstatais. Solidarumo kasos (ji skirta padėti mažas pajamas turinčioms parapijoms) pajamas sudarytų arkivyskupijos, parapijų, rektoratų įnašai, Paramos kasos – vyskupų ir kunigų įnašai, skiriami paremti vieni kitus ligoje ar pan. atvejais. Vyskupas augziliaras Kęstutis Kėvalas supažindino kunigus su svarbiausiais arkivyskupijos renginiais Šeimos metais, jų programų akcentais, paragino kunigus apie juos pranešti savo tikintiesiems, juose dalyvauti. Vasario 14 d. „Žalgirio“ arenoje vėl bus švenčiama Šv. Valentino diena KITAIIP joje iškeliant šeimos vertybes, gegužės 15-ąją – Tarptautinę šeimos dieną – Šeimų šventė (taip pat „Žalgirio“ arenoje). Vyskupas atkreipė dėmesį į kovo mėn. ketinamą surengti Pašaukimų savaitgalį Kauno kunigų seminarijoje. Pirmąkart toks savaitgalis vyko pernai ir sulaukė gerų atsiliepimų, ne vienam jaunuoliui tapo pabrėžimu renkantis kunigybę. Kovo pradžioje arkivyskupijoje keliaus šv. Jono Bosko relikvijos, jos bus pagerbiamos arkikatedroje bazilikoje, Kristaus Prisikėlimo, Palemono bažnyčiose ir Šiluvoje. –kait-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Sausio 17 d. Telšiuose surengtame Telšių vyskupijos kunigų susirinkime dalyvavo ir Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikai. Susirinkimą pradėjo ir bendrai maldai vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ.

Po bendros Rytmetinės Valandų liturgijos maldos išvalgomis apie Šeimos metus dalijosi Telšių vyskupijos šeimos centro direktorius kan. Jonas Ačas. Jis kalbėjo apie bendras Šeimos metų šventimo tendencijas, pristatydamas Lietuvos šeimos centro priimtą strategiją. Lektorius iškėlė keletą svarbių temų, kviesdamas kunigus aktyviai įsitraukti į programos vykdymą. Esminė šių metų užduotis – aktyvios pastangos pasiekti šeimas parapijose padedant joms burtis, įsitraukti į parapiinę veiklą. Toks tiesioginis ryšys su šeimomis yra pats veiksmingiausias būdas ieškant sąlyčio taškų, nes įvairūs grandioziniai projektai, renginiai nukreipia tik į kiekybę, o ne į kokybę, ir tai neduoda laukiamo rezultato. Buvo išryškinta maldos už šeimas, su šeimomis ir šeimose svarba, pabrėžtas Švč. Sakramento adoracijų, kurių metu meldžiamasi už šeimas, aktualumas. Šeimos centro direktorius dalijosi savo kaip parapijos klebono ir kaip šios veiklos vyskupijoje koordinatoriaus patirtimi, pabrėždamas parapijų šeimų ir ten dirbančių kunigų ryšio ir bendrystės svarbą. Kan. Jonas Ačas, pristatydamas dabartinę situaciją Telšių vyskupijoje ir bendrai Lietuvoje, taip pat kalbėjo apie vilties svarbą dirbant su jaunimu ir jaunomis šeimomis, kurioms svarbios krikščioniškos vertybės bei Bažnyčios gyvenimas. Telšių vyskupijos šeimos centro direktorius pristatė preliminarų Šeimos metams skirtų renginių sąrašą, kuriame savo veiklas ir renginius pateikė dekanatų ir parapijų šeimos centrai.

Telšių vyskupas J. Boruta SJ pateikė jau parengtą ir suderintą nenutrūkstamos Švč. Sakramento adoracijos Telšių vyskupijos bažnyčiose grafiką. Ši Švč. Sakramento adoracija prasidės š. m. balandžio 15 dienos rytą Akmenės Šv. Onos bažnyčioje, be pertrūkio tęsis iki liepos 1 d. ryto ir bus užbaigta Pajūralio bažnyčioje. Telšių ganytojas taip pat gvildeno einamuosius vyskupijos reikalus. Analizavo parapijų ir jose dirbančių kunigų išlaikymo klausimus.

kreipia dėmesį ir atranda žiniasklaidos baruose daugiau darbštuolių, kurių pavardžių nerastume pirmuosiuose spaudos puslapiuose, bet juos patys susiranda tie, kam svarbu ne sensacijos, bet tikrosios vertybės.

„Daugiau kaip 20 metų esame artimi bendradarbiai. Mačiau jį darbštų, nešantį tikėjimą, viltį. Tai žmogus, kokių šiandien labai reikia Lietuvai. Tamsos daug, ir ji gali slėgti, tad kiekvienas žmogus, nešantis šviesos žiburį, yra labai brangus“, – sakė Kastantą Lukėną, ilgametį Bažnyčios spaudos darbininką, sveikindamas ir dėkodamas jam už tarnystę arkivyskupas S. Tamkevičius.

Sveikinimo žodį taręs meras Andrius Kupčinskas, be kita ko, pasidžiaugė, jog ne visa žiniasklaida vaikosi sensacijų, yra siekiančių būti žiburiais vilties kelyje, paminėjo katalikiškus leidinius „Bažnyčios žinios“, mėnraštį „Artuma“ kaip tuos, kurie ypač atspindi Stasio Lozoraičio idealus. Laureatą pasveikino ir pirmoji premijos „Kelyje į Vilties Prezidento Lietuvą“ laureatė žurnalistė Nijolė Baužytė, LŽD Kauno skyriaus nariai, „Bažnyčios žinių“ redakcija, draugai.

–kait-

Gerumo kristalai

Sausio 6 d. Kauno rotušėje už neatlygintus darbus miesto bendruomenei meras Andrius Kupčinskas įteikė Gerumo kristalus 28 kauniečiams, tarp jų dviem jauniems Kauno arkivyskupijos sielovados bendradarbiams: už jauno žmogaus integraciją į visuomenę ir bendruomeniškumo ugdymą Gerumo kristalu apdovanoti Kauno arkivyskupijos sielovados koordinatorė Vaida Spangelevičiūtė-Knežienė ir Mantas Kuraitis, 2013 m. Lietuvos jaunimo dienų savanoris koordinatorius.

Už religinės muzikos populiarinimą ir pilietiškumą išsaugant unikalų kultūros paveldą taip pat Gerumo kristalu apdovanota Dalia Jatautaitė; už pagalbą neįgaliesiems integruojantis į visuomenę – Gedas Malinauskas, „Šviesos dirbtuvėlių“ įkūrėjas.

–kait-

Vysk. K. Paltarokui – Panevėžio garbės piliečio vardas

Gruodžio 27 d. Panevėžio miesto savivaldybėje vyko neeilinis Miesto tarybos posėdis, kuriame 19 tarybos narių vienbalsiai pritarė siūlymui garbės piliečio vardą suteikti pirmajam Panevėžio vyskupui Kazimierui Paltarokui. Viena iš šio siūlymo teikėjų, tarybos narė Marija Danutė Kažukauskienė prisiminė senesnius nei pusė šimtmečio įvykius. Jiems, tuometiniams vaikams, gyvenusiems katedros kaimynystėje, visas gyvenimas sukosi apie bažnyčią, o vyskupas buvęs nepaprastai svarbus ir gerbiamas. Prieš 55 metus, 1958 m. sausio 7 d., vyskupo laidotuvėse, nors buvo ypač šalta diena, dalyvavo labai daug žmonių. Po tarybos narės kalbos meras Vitalijus Satkevičius pasirašė garbės piliečių knygoje po tekstu, skirtu vyskupui Kazimierui Paltarokui.

Žodį taręs Panevėžio vyskupas ordinaras Lionginas Virbalas SJ pabrėžė, kad labai svarbu, jog vyskupas K. Paltarokas yra gyvas žmonių atmintyje, aktualus mums ir šiandien. Jo interesų ratas ir poveikis buvo daug platesnis nei tik organizuoti vyskupijos gyvenimą. Tai atspindi ir ganytojiškų laiškų temos: socialiniai klausimai, blaivybė, švietimas, katalikiška spauda, žmonių drąsa ir ištikimybė. Apaštališkasis protonotaras kan. Bronius Antanaitis, buvęs vysk. K. Paltaroko sekretoriumi, pasidalijo prisiminimais apie atsisveikinimą su iškiliuoju vyskupu. Iš Vilniaus išlydėtas didžiulės žmonių minios, pasitiktas ir pagerbtas pravažiuojamuose miesteliuose, Panevėžyje vysk. K. Paltaroko karstas 3 kilometrus iki katedros neštas ant rankų. Buvęs vyskupo sekretorius šiltai prisiminė savo vadovą, jo darbštumą, tėviškumą, aukos dvasią, rūpinimąsi kunigais, meilę Dievui, vyskupijai, žmonėms. Vysk. K. Paltarokas labai mylėjo Panevėžį, bet kadangi buvo likęs vienintelis vyskupas, turėjo išvykti į Vilnių. Dešimt metų vyskupo pečius slėgė didžiulė atsakomybė. Dirbo sudėtingomis sąlygomis: kunigai buvo areštuojami, jis pats sekamas. Paskutinis vysk. K. Paltaroko raštas parašytas

Po konferencijos Telšių katedroje aukotos šv. Mišios, kurių koncelebracijai vadovavo ir pamokslą pasakė Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Jis priminė, jog sausio 17 dieną Bažnyčia mini šv. Antaną, abatą. Vyskupas analizavo šio šventojo gyvenimą ir kvietė visus šv. Mišių dalyvius atverti savo širdis ir gyvenimus Dievo malonės veikimui, kaip tai darė pirmaisiais krikščionybės amžiais gyvenęs šv. Antanas, abatas. Po šv. Mišių melstasi prie Dievo tarno vyskupo kankinio V. Borisevičiaus kapo Telšių katedros kriptoje, kad jis kuo greičiau būtų paskelbtas palaimintuoju.

-kasab-

Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas

Gruodžio 10 d. Vilkaviškio vyskupijos pastoracijos centre, Marijampolėje, vyko nuolatinio kunigų ugdymo susitikimas. Pradžios maldai Valandų liturgijai – Dieninei vadovavo Virbalio klebonas kun. Gediminas Marcinkevičius. Pirmasis prelegentas kan. dr. Kęstutis Žemaitis prasidėjusių Lietuvos vyskupų paskelbtų Šeimos metų proga pristatė ir plačiau pakomentavo prieškarinio laikotarpio vyskupų – A. Karoso, V. Borisevičiaus, T. Matulionio – ganytojiškų laiškų ištraukas aktualiais šeimų sielovados klausimais. Ganytojų rūpestis dėl vis labiau įsigalinčių ir šeimos instituciją ardančių veiksnių – girtavimo, lengvabūdiško požiūrio į išpareigojimą tarnauti gyvybės kultūrai ir siekti šventumo, bendros maldos šeimoje ir šv. Mišių apleidimo – aktualus ir šiandien. Kaip priemonė parapijų klebonams ir kitiems pastoracijoje bendradarbiaujantiems sielovadininkams rekomenduojama organizuoti šeimų savaites, bendrą šeimų rožinio maldą, kultūrinius bei religinius renginius ir socialines akcijas. Antroje susitikimo dalyje kalbėjo svečias iš Kauno arkivyskupijos, kun. Gintaras Blužas, *Marijos radijo* direktorius. Prieš pat prelegento pranešimą apie *Marijos radijo* misiją ir tarnystę Lietuvoje vyskupas Rimantas Norvila pasidžiaugė, jog nuo 2013 m. gruodžio mėnesio pradžios 91,4 MHz dažniu šio radijo transliacijos yra girdimos ir Marijampolės apskrityje. Pranešėjas džiaugėsi, kad 2014 m. rugpjūčio mėnesį sueis 10 metų, kai *Marijos radijas* veikia Lietuvoje ir išsilaiko vien iš tikinčiųjų aukų. Tai tikrai Dievo palaimintas Švč. Mergelės Marijos vykdomas darbas sielų labui, turint mintyje tai, jog radijas visiškai nesinaudoja komercine eterio skyrimo reklamai paslauga. Priešingai, net trečdalis eterio yra skiriamas išskirtinai tokiai, pasaulio akimis žiūrint, nepopuliariai ir nereikalingai veiklai kaip malda, šv. Mišių šventimas. Ypatingą dvasinę naudą dėl *Marijos radijo* vykdomos sielovados gauna ligoniai, vyresnio amžiaus žmonės, ilgų reisų vairuotojai. Savanorystė – dar vienas *Marijos radijo* veikimo principų. Šiuo metu per 50 laidų tiesiogiai veda ar jas redaguoti padeda savanoriai: kunigai, pasauliečiai, pašvęstojo gyvenimo asmenys. Savo betarpiškumu ir pasiekiamų žmonių mastu *Marijos radijas* išlieka vienas iš veiksmingiausių Gerosios Naujienos – Evangelijos liudijimo ir apaštališko Katalikų Bažnyčios mokymo sklaidimo įrankių. Susitikimą užbaigė vyskupas Rimantas Norvila primindamas parapijų klebonams apie rinkliavos, skirtos nukentėjusiems nuo stichinės nelaimės Filipinuose, administravimą. Taip pat bendru sutarimu Šeimos metų proga pritarė vyskupijos tikinčiųjų bendruomenėse paeilui organizuoti paros laiko Švč. Sakramento adoraciją.

-kajak-

Šeimų šventė**Šiaulių vyskupijoje**

Sausio 5 d. Šiaulių vyskupijoje Trijų Karalių iškilmė tradiciškai sukvieta į Šeimų šventę. Tūkstančiai žmonių dalyvavo Šiaulių arenoje aukojamose šv. Mišiose bei stebėjo po jų prasidėjusią miuziklą „Don Bosko“. Šiaulių vyskupijoje kasmet organizuojama Šeimų šventė pabrėžia šeimos svarbą ir vertę. Šventės

globėjas – Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, pagrindiniai organizatoriai – Šiaulių vyskupijos šeimos centras, vadovaujamas Editos Gulbinienės. Šventę vedė Šeimos centro kapelionas kun. Rimas Pranskaitis, visos šventės metu talkino geltonais marškinėliais vilkintys savanoriai.

Šių metų Šiaulių vyskupijos Šeimų šventės tema „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane“ (Mk 10, 14). Šventės pradžioje giesmėmis bei įtaigiais žodžiais katechezę sakė dominikonas brolis Pijus Eglinas. Jis kalbėjo apie šeimą, jos kasdienybę bei tikėjimą, kuris mus keičia. Šv. Mišias aukojo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, Kauno vyskupas augziliaras Kęstutis Kėvalas, Telšių vyskupas augziliaras Genadijus Linas Vodopjanovas OFM ir Šiaulių vyskupijos kunigai. Pamaldų metu grojo Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“.

Sakydamas pamokslą Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis priminė, jog šie metai Lietuvos vyskupų paskelbti Šeimos metais. Kiekvienai šeimai pavyzdys – Juozapas ir Marija. Ganytojas plačiai ir įtaigiai kalbėjo apie tai, kas svarbu gyvenant šeimoje: sekmadieniais dalyvauti šv. Mišiose, tačiau taip pat visą savaitę eiti tuo keliu, kurį nurodė Kristus. Prisimindamas popiežiaus Pranciškaus išryškintą brolybės svarbą, vyskupas aiškino, jog esame vieno Tėvo vaikų šeima. Todėl problemas gali padėti išspręsti tikras broliškumas, nuoširdumas ir meilė. Taip pat svarbu tikėjimo džiaugsmas. Šeimos narius vienija malda, todėl svarbu atnaujinti ryto, vakaro bei valgio laiminimo maldas. Svarbus Atgailos sakramentas; taip pat, sekant Kristumi, šeimoje svarbu būti atlaidiems ir gailestingiems, eiti ištikimybės ir meilės keliu ir nebijoti, kad į gausias šeimas žmonės pažvelgia kritiškai. „Šiandien džiaugiuosi ir meldžiuosi už visas šeimas, kad Viešpats stiprintų ir laimintų“, – sakė vysk. E. Bartulis.

Ypatingo jautrumo šventei kiekvienais metais suteikia Santuokos sakramento atnaujinimas. Sutuoktinių poros atsistoja ir, vadovaujamos vyskupo, atnaujinama vienas kitam Santuokos priesaiką. Šiais metais priekyje visų atsistojo Povilas ir Agnė Liberiai.

Penktą kartą šventėje dalyvaujantis apaštališkasis nuncijus arkiv. Luigi Bonazzi perdavė Šventojo Tėvo sveikinimus ir palaiminimą. Ypatingus sveikinimus nuncijus skyrė susirinkusiems seneliams. Popiežiaus Pranciškaus močiutės testamente, anot apaštališkojo nuncijaus, įrašyti 2 prašymai: kančių ir sunkumų metu stoti Eucharistijos akivaizdoje ir nepamiršti Švč. Mergelės Marijos, kuri yra paguodos Motina. Šiuo testamentu remdamasis arkivyskupas siūlė seneliams taip pat nepamiršti palikti kai ko ypač brangaus savo vaikaičiams. Trijų Karalių iškilmę nuncijus vadino šviesos švente. „Šviesa – tai Dievo meilės šviesa. Tos meilės, kuria jis atsidavė mums. Ši meilė ypač apsiereiškia atleisdamą“, – sakė apaštališkasis nuncijus pridurdamas, kad šeima yra ta vieta, kurioje priimama Dievo meilė. Šeima yra didžiulė Dievo dovana, o Bažnyčia – šeimų šeima. Vyskupiją nuncijus pavadino namais, kuriais reikia kiekvienam rūpintis. Šiaulių vyskupijos širdis – neseniai pastatytas Pastoracijos centras. Jis priklauso visiems, todėl svarbu kiekvienam jausti, jog tai – „Mūsų namai“, ir jais atidžiai rūpintis, nesidrovėti paklausti vyskupo, kuo galima būtų prisidėti prie centro darbo ir gerovės. Arkiv. Luigi Bonazzi kalba kartu buvo ir atsisveikinimas jam išvykstant iš Lietuvos. Tūkstančiai arenoje buvusių žmonių atsistojo ir ilgai plojo išreikšdami savo pagarbą nuncijui ir dėkodami už buvimą kartu. Susirinkusiuosius pasveikino šventėje dalyvavę parlamentinės grupės „Už šeimą“ nariai. Šiaulių miesto meras Justinas Sartauskas pacitavo graikų mąstytojo Aristotelio mintį, kad šeima yra pirmesnė vertybė už valstybę, nes jei stipri šeima, stipri ir

rūpinantis, kad nebūtų žudomi negimę kūdikiai. Kan. Bronius Antanaitis pacitavo vysk. K. Paltaroko atsisveikinimo žodžius: „Net ir miręs norėčiau dar jums patarnauti. Ten, jeigu būsiu, man būtų liūdna be jūsų danguje. Ilgėjausi jūsų čia, ilgėsiuosi jūsų ir amžinybėje iškeliavęs.“ Gruodžio 27 d. vakarą Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje už vysk. Kazimierą Paltaroką aukotos šv. Mišios. Jų aukai vadovavo vysk. emeritas Jonas Kauneckas, koncelebravo vysk. ordinaras Lionginas Virbalas SJ, apaštališkasis protonotaras kan. Bronius Antanaitis, vyskupo generalvikaras kun. Eugenijus Styra, kun. Pranciškus Sabaliauskas, kun. Rimantas Kaunietis, kun. Dainius Matiukas, asistavo diak. Dainius Kaunietis ir klier. Justinas Višickas. Pamokslą pasakė apaštališkasis protonotaras Bronius Antanaitis, išsamiai pristatydamas daugiašakę kaip ažuolas vyskupo asmenybę. Garbingasis didysis aukštaitis išaugęs iš lietuviškos žemės, auklėtas katalikiška dvasia. -lk-

Konferencija apie gyvybės kultūrą

Sausio 11 d. Seimo Konstitucijos salėje vyko Krikščionių forumo konferencija „Gyvybės kultūros puoselėjimas ir pilietinis apsisprendimas“. Skirtingų konfesijų bei organizacijų krikščionys diskutavo trimis pagrindinėmis temomis: apie gyvybės kultūros mentaliteto ugdymą, nuoseklią teisinę gyvybės apsaugą, pagalbą į krizę patekusiems žmonėms. Konferencijoje dalyvavo daugiau nei 100 žmonių iš Vilniaus, Kauno, Panevėžio. Konferenciją vedė Bernardinai.lt vyr. redaktorius Andrius Navickas. Pirmoje dalyje mintimis dalijosi A. Navickas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, Evangelikų reformatų generalinis superintendantas Tomas Šernas, Lietuvos stačiatikių kunigas Eugenijus Rudenko, *Tikėjimo žodžio* atstovė, keturių vaikų mama Sonata Aleksandravičienė, kunigas pranciškonas Arūnas Peškaitis, europarlamentaras Algirdas Saudargas, *Panevėžio Vynuogyno* pastorius Žilvinas Škulevičius, Panevėžio vyskupas Lionginas Virbalas SJ, *Gerosios Naujienos*

nos centro direktorius Remigijus Jucevičius. II dalyje konferencijos dalyviai pasiskirstė į keturias darbinės grupes: gyvybės kultūros ugdymo, teisinės gyvybės apsaugos, pagalbos į krizę patekusiems, mokslininkų. Didžiausia 1-oji grupė po valandos darbo išsiskirstė į dar 4 grupes: žiniasklaidos, politikų ugdymo ir atstovavimo, mokinių lytiškumo ugdymo, nevyriausybinio organizacijų. Po pusantros valandos darbinės grupės Konstitucijos salėje aptarė ir apibendrino rezultatus. Iškelta daug užduočių: padėti tiek mokytojams, tiek kitiems suprasti skirtumą tarp lytinio švietimo ir ugdymo; įtraukti tėvus į lytiškumo ugdymą, kalbėti apie Jono Pauliaus II kūno teologiją, kurti tarpusavio informavimo tinklus, reaguoti į iškilusias aktualijas, domėtis krikščionišku socialiniu mokymu, aktyviai reaguoti į politikų kalbas apie gyvybės kultūrą. Pabrėžtas NVO naudingumas ir jų diskriminavimas skirstant lėšas. Siūlyta daugiau kalbėti apie priklausomybių pavojus ir būdus, kaip padėti juose atsidūrusiems žmonėms. Teisinės gyvybės apsaugos grupė atkreipė dėmesį į artėjančius Europos parlamento rinkimus. Didžiausia grėsmė dabar – Lygių galimybių įstatymas, nes jį priėmus valstybė negalėtų teikti jokių pozityvių skatinimų šeimai. Taip pat reikėtų reaguoti į Vaikų teisių apsaugos įstatymo pakeitimus, atkreipti dėmesį į Civilinio kodekso pakeitimus dėl partnerystės įteisinimo. Priimti konkretūs sprendimai: įkurti būrelį „Tikintys mokslininkai“; KPVF viešųjų ryšių grupę; ES iniciatyvų stebėsenos grupę. Vilniečių grupė su br. Arūnu Peškaičiu įsipareigojo apsilankyti Panevėžio moterų kalėjime. Konferencijos dalyviai paraginti pasirašyti po peticija, prieštaraujančia Estrelas rezoliucijai. Įvairius pasiūlymus išsakė konferencijoje dalyvavę Seimo nariai Vilija Aleknaitė-Abramkienė, Rimantas Dagys ir Povilas Urbšys. Dr. A. Navickas perskaitė prof. V. Landsbergio tekstą apie tikėjimo persekiojimo ir laisvės apraiškas bei krikščionių solidarumą. Pabaigoje konferencijos dalyviai Seimo Jono Pauliaus II kopylčioje susikibę rankomis meldėsi „Tėve mūsų“. -lk-

valstybė. Meras pasidžiaugė unikaliomis, vienintelėmis Lietuvoje organizuojamomis šventėmis: Šeimų ir Mažojo šiauliečio.

Po trumpos pertraukos Šiaulių arenoje parodyta miuziklo „Don Bosko“ premjera (Achille Oliva ir Alessandro Aliscioni /Italija/). Miuziklą iš italų kalbos išvertė ses. Liucija Grybaitė FMA. Vaidmenis atliko žymiausi Lietuvos artistai: Egidijus Bavikinas, Doloresa Kazragytė, Karina Krysko-Skambinė, Liudas Mikalauskas ir kiti. Miuziklo metu išsakyta daug gilių minčių. Viena jų: džiaugsmas yra dovana, kurią reikia saugoti, vertinti ir dalyti kitiems. Šventės organizatoriai: Šiaulių kurija, Šiaulių vyskupijos šeimos centras, Šiaulių miesto savivaldybė

Telšių vyskupijoje

Gruodžio 29 d. kartu su visu katalikišku pasauliu Telšių vyskupijos šventovėse ir bažnyčiose iškilmingai švęsta Šventosios Šeimos – Jėzaus, Švč. M. Marijos ir šv. Juozapo – šventė. Tą sekmadienį bažnytinėje santuokoje gyvenančios šeimos per šv. Mišias kviestos atnaujinti santuokos priesakus, už jas melstasi. Žemaičių Kalvarijos šventovėje šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Koncelebravo Žemaičių Kalvarijos šventovės rektorius, Telšių vyskupijos šeimos centro vadovas kan. Jonas Ačas, Telšių kunigų seminarijos rektorius kan. Viktoras Ačas, prefektas kan. Andriejus Sabaliauskas, Telšių vyskupo sekretorius kun. Haroldas Šneideraitis. Šv. Mišiose dalyvavo Telšių vyskupijos dekanatų ir parapijų šeimų centrų vadovai bei savanoriai, nemažas būrys iš įvairių vyskupijos parapijų atvykusių tikinčiųjų, giedojo Žemaičių Kalvarijos parapijos sumos, jaunimo chorai.

Per pamokslą Telšių vyskupas išryškino šių dienų aktualijas, kalbėjo apie Lietuvą krečiančias krizes, kvietė išlaikyti tvirtą krikščionišką ir vertybinę poziciją, ypač šiais laikais, kai puolama pati šeimos institucija. Remdamasis Šv. Raštu ir Bažnyčios mokymo esminiais punktais, vyskupas klausytojams pateikė išsamų mokymą apie šeimą ir jos prigimtį. Ganytojas citavo popiežių Pauliaus VI ir pal. Jono Pauliaus II įžvalgas, visus kvietė gilintis į Bažnyčios mokymą šeimos klausimais, gilinti savo žinias, kad įvairių priešiško akivaizdoje kiekvienas sąmoningas krikščionis katalikas turėtų aiškų suvokimą ir būtų iš esmės įsigilinęs į Bažnyčios dokumentus. Po pamokslą Telšių vyskupas J. Boruta SJ pakvietė visas šv. Mišiose besimeldžiančias šeimas atnaujinti Santuokos sakramento pažadus ir santuokinę priesaiką, kad Dievas ir toliau laimintų santuokinį gyvenimą gyvenančiuosius ir padėtų ištvirti nelengvame ir atsakingame santuokiniame kelyje.

Po šv. Mišių Žemaičių Kalvarijos kultūros centro didžiojoje salėje Tauragės Švč. Trejybės parapijos jaunimas parodė spektaklį apie vienos jauniausių Bažnyčios šventųjų kankinių – šv. Agnietės gyvenimą. Po spektaklio Žemaičių Kalvarijos parapijos salėje vyko agapė, atvykusios šeimos turėjo puikią galimybę pabendrauti tarpusavyje bei su Telšių vyskupu J. Boruta SJ.

Tą patį Šventosios Šeimos sekmadienį Palangos Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje 12 val. iškilmingoms šv. Mišioms, kurių metu melstasi už krikščioniškas šeimas, vadovavo Telšių vyskupo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM. Šv. Mišiose dalyvavo daugiau nei 150 susituokusiųjų porų, atvykusių iš visos Lietuvos, bei didelis būrys tikinčiųjų. Šv. Mišiose taip pat meldėsi Palangos miesto ir savivaldybės civilinės valdžios atstovai, iš kitur atvykę svečiai. Sakydamas pamokslą, vyskupas L. Vodopjanovas OFM išryškino dabartinio popiežiaus Pranciškaus mokymą apie šeimą ir kvietė įsiklausyti į vyriausiojo Bažnyčios ganytojo raginimą įsileisti Kristų į šeimų gyvenimus.

Tik mokantis vienas kitam atleisti, išsiklausyti, mylėti galima eiti šventu santuokos keliu ir išverti visus sunkumus. Labai svarbu, kad kiekvienos šeimos gyvenimo kelyje visada būtų Kristus, kuris yra paguodos ir vilties šaltinis, padedantis išverti visas negandas ir įveikti sunkumus. Vyskupas linkėjo santuokinių pažadų atnaujinimo metu iš naujo išsiklausyti į priesaikos žodžius ir juose atpažinti savo pašaukimą gyventi kartu ir remtis į vienas kitą kaip į lygiavertį gyvenimo bendrakeleivį. Po šv. Mišių neseniai atstatytoje Palangos Kurhauzo pastato dalyje vyko šeimoms skirtas koncertas, buvo puiki proga visiems vieniems su kitais pabendrauti.

Vilkaviškio vyskupijoje

Sausio 11 d. į Marijampolėje organizuotą šeimų šventę „Džiaugsmas paprastume“ susirinko gausus būrys šeimų iš visų Vilkaviškio vyskupijos pakraščiu. Kartu su tėvais atvyko ir įvairaus amžiaus atžalos; jų jau laukė nuo ankstyvo ryto ruošęsi savanoriai. Šventė prasidėjo Šv. arkangelo Mykolo bazilikoje pal. Jurgio Matulaičio litanijos giedojimu, į kurį darniai įsitraukė šeimos. Šv. Mišias aukojo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Kauno arkivyskupo augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas ir būrys kunigų. Giedojo Česlovo Sasnausko choras. Per pamokslą vyskupas R. Norvila pabrėžė, kad šeima Katalikų Bažnyčioje labai svarbi ir dažnai prisimenama, kadangi kiekvieno žmogaus gyvenime ji yra be galo reikšminga. Būtent šeimoje gauname tikėjimo pamatus, pasiruošiamo gyvenimui. Pateikdamas Šventosios Šeimos pavyzdį ganytojas sakė, kad dabartinių šeimų išgyvenami išbandymai nėra tik šiam laikui būdingi vargai. Juozapas ir Marija, negalėdami numatyti, kas jų laukia, taip pat patyrė daug išbandymų; iš šio pavyzdžio šeima gali semtis stiprybės ir kartu įveikti sunkumus.

Po šv. Mišių gausi šeimų eiseną patraukė į Marijampolės kultūros namus, kur visus džiaugsmingai pasitiko savanoriai. Dalyviai buvo kviečiami išgeri arbatos ar sulčių ir užkąsti sumuštinį. Visiems susirinkus, vaikai ir jauni mas pagal amžiaus grupes keliavo į jiems skirtus užsiėmimus. Suaugusieji tuo metu kartu su „Gyvųjų akmenų“ katalikų bendruomene giedojo giesmes. Renginio vedėjai Ingrida ir Saulius Andriuškaitė nuoširdžiai ir paprastai įvedino dalyvius į kiekvieną popietės temą, kartu gyvai dalydamiesi savo šeimos patirtimi. Vyskupas K. Kėvalas nagrinėjo džiaugsmo paprastumo temą ir pabrėžė, kad šiuolaikinis pasaulis nori nepaprasto džiaugsmo. O tai dažniausiai nėra tikras džiaugsmas, tik jo šešėlis. Ir iš tiesų niekas negali žmogaus pradžiuginti labiau nei Dievas. Vysk. Kęstutis ragino šeimoje vadovautis keturiomis taisyklėmis: kalbėtis (net jeigu nesikalbama...), padėti arba tarnauti kitam, atleisti ir melstis kartu.

Kartu su dr. Nijole Liobikiene gilintasi į džiaugsmo treniruotes, į tai, kaip ugdyti tikrą džiaugsmą. Kalbėta apie džiaugsmą kaip būseną ir džiaugsmą kaip santykį. Džiaugsmas yra vidinės būsenos atspindys ir džiaugsmo dažniausiai galime pasimokyti iš vienas kitą mylinčių asmenų, o ypač – iš vaikų. Meilė kitam – valingas veiksmas, paties užsidėta našta; meilė – gebėjimas iš skausmo sukurti džiaugsmą. Tikra meilė ir yra vidinio džiaugsmo šaltinis. Tokia meile sutuoktiniai myli vienas kitą, kai nustoja būti labai gražūs ar gero charakterio. Po džiaugsmo treniruotės dalyviai sėmėsi išminties, patyrimo ir tvirtybės iš šeimų liudijimų. Vienas svarbiausių akcentų – bendra šeimos malda. Pakviesti vysk. R. Norvilos, žvelgdami vienas kitam į akis, sutuoktiniai atnaujino šventus santuokos įžadus; visi kartu su „Gyvųjų akmenų“ bendruomene pagiedojo giesmę ir norintys buvo pakviesti pasilikti užtarimo maldai.

-irat, kasab, rj-

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

LVK generalinis sekretoriatas / kun. Kęstutis Smilgevičius
Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 690 egz.

ISSN 1392-6098